

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ANTROPOLOJİ (FİZİK ANTROPOLOJİ) ANABİLİM DALI**

**KENT PARKLARIN ANTROPOLOJİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ:
ANKARA ÖRNEĞİ**

Doktora Tezi

Sibel ÖNAL

Ankara-2017

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ANTROPOLOJİ (FİZİK ANTROPOLOJİ) ANABİLİM DALI**

**KENT PARKLARIN ANTROPOLOJİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ:
ANKARA ÖRNEĞİ**

Doktora Tezi

Sibel ÖNAL

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Mehmet SAĞIR

Ankara-2017

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ANTROPOLOJİ (FİZİK ANTROPOLOJİ) ANABİLİM DALI

Sibel ÖNAL

**KENT PARKLARIN ANTROPOLOJİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ:
ANKARA ÖRNEĞİ**

Doktora Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet SAĞIR

Tez Jürisi Üyeleri

Adı Soyadı

Prof. Dr. Prof. Dr. Mehmet SAĞIR (Danışman)

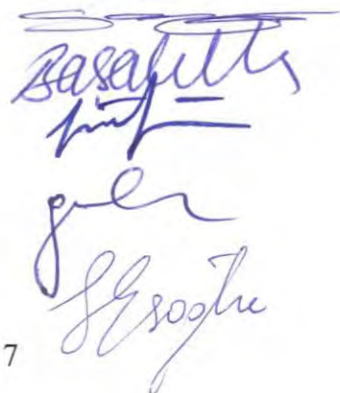
Prof. Dr. Başak KOCA ÖZER

Doç. Dr. Gülüşan ÖZGÜN BAŞIBÜYÜK

Prof. Dr. Dr. Timur GÜLTEKİN

Prof. Dr. Serpil EROĞLU ÇELEBİ

İmzası

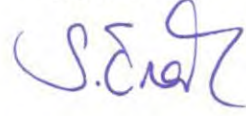

Tez Sınav Tarihi: 22.12.2017

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(19/01/2018)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin
Adı ve Soyadı
Sibel ÖNAL

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
TABLO DİZİNİ.....	IV
RESİM DİZİNİ.....	VI
ŞEKİL DİZİNİ.....	VIII
GRAFİK DİZİNİ.....	IX
ÖNSÖZ.....	X
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL TEMELLER.....	5
1.1. KENT VE KENTLEŞME	5
1.2. KENT PARKLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ.....	9
1.2.1. Keyif Bahçeleri.....	13
1.2.2. Reform Parkları	14
1.2.3. Rekreatyonel Tesis	15
1.2.4. Açık Alan Sistemi	15
1.3. KENT PARKLARININ SAĞLADIĞI YARARLAR.....	18
1.3.1. Kent Parklarının Fiziksel Aktivite ve Sağlık ile İlişkisi	19
1.3.2. Kent Parklarının Çevresel ve Ekolojik Yararları	22
1.3.3. Kent Parklarının Sosyal Yararları	24
1.4. PEYZAJ MİMARİSİ, ERGONOMİ VE ANTROPOMETRİ	26
1.4.1. Park Donatılarında Antropometri	30
1.4.1.1. Oturma Birimleri	32

1.4.1.2. Çöp Kutuları.....	33
1.4.1.3. Aydınlatma Elemanları.....	34
İKİNCİ BÖLÜM: ÖNEM VE AMAÇ.....	35
2.1. ÖNEM.....	35
2.2. AMAÇ.....	36
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: MATERYAL VE METOT.....	38
3.1. KURAMSAL TARTIŞMA	40
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR.....	42
4.1. PARKLARDA KULLANILAN DONATI ÖLÇÜLERİNİN TS 12576'YA UYGUNLUĞU	43
4.1.1. Altınpark	43
4.1.2. Gençlik Parkı	50
4.1.3. Göksu Parkı.....	57
4.1.4. Seğmenler Parkı	62
4.2. KULLANICI MEMNUNİYETİ ANKETİ BULGULARI	68
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA.....	83
5.1. KULLANICI MEMNUNİYETİ ANKETİ SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	83
5.2. DONATILARLA İLGİLİ BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	91
5.3. ÜLKEMİZDE YAPILAN ERGONOMİ ÇALIŞMALARININ SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	98
ALTINCI BÖLÜM: SONUÇ ve ÖNERİLER	105

6.1. SONUÇ	105
6.2. ARAŞTIRMA SORULARININ SONUÇLARI.....	119
6.3. ÖNERİLER.....	120
ÖZET	123
ABSTRACT	124
KAYNAKÇA.....	125
EK I: ANKET FORMU	148

TABLO DİZİNİ

Tablo 1: Parkların özellikleri	42
Tablo 2: Parklarda kullanılan oturma birimlerinin ölçüleri	66
Tablo 3: Parklarda kullanılan çöp kutularının ölçüleri	67
Tablo 4: Parklarda kullanılan aydınlatma elemanlarının ölçüleri	67
Tablo 5: Örneklemenin parklara ve cinsiyetlere göre dağılımı	68
Tablo 6: Örneklemenin parklara göre yaş grubu dağılımı.....	68
Tablo 7: Örneklemenin parklara göre medeni durum dağılımı	69
Tablo 8: Örneklemenin parklara göre öğrenim durumu dağılımı	69
Tablo 9: Örneklemenin parklara göre meslek durumu dağılımı	70
Tablo 10: Örneklemenin parklara göre gelir durumu dağılımı	71
Tablo 11: Örneklemenin parklara göre ulaşım şekli	71
Tablo 12: Örneklemenin parklara göre ulaşım süresi.....	72
Tablo 13: Örneklemenin parkları tercih ettikleri mevsim	72
Tablo 14: Örneklemenin parkları tercih ettikleri zaman	73
Tablo 15: Örneklemenin parkları kullanma sıklığı	73
Tablo 16: Örneklemenin parkları kullanma süresi	74
Tablo 17: Örneklemenin parkları kaç kişi ziyaret ettiği	74
Tablo 18: Örneklemenin parkları kiminle ziyaret ettiği	75
Tablo 19: Örneklemenin parkları tavsiye etme durumu	75
Tablo 20: Örnekleme göre parkların yeşil alanın yeterliliği.....	76
Tablo 21: Örneklemenin parkların aydınlatmasını yeterli bulma durumu	76
Tablo 22: Örneklemenin parklarda kendini güvende hissetme durumu.....	77
Tablo 23: Örneklemenin parklardaki çöp kutularını yeterli bulma durumu	77
Tablo 24: Örneklemenin parklardaki oturma birimlerini yeterli bulma durumu	78
Tablo 25: Örneklemenin parklardaki oturma birimlerini yetersiz bulma nedenleri.....	78

Tablo 26: Kullanıcıların parkları tercih etme nedenlerinin dağılımı	79
Tablo 27: Kullanıcıların park ziyaretinde nasıl hissettikleri	80
Tablo 28: Kullanıcılara göre parkların eksiklik veya yetersizlik nedenlerinin dağılımı	81
Tablo 29: Geçirilen zaman, ulaşım şekli, ulaşım süresi ve gelme sıklığı arasındaki korelasyon.....	82
Tablo 31: Ülkemizde ergonomi ile ilgili yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlar ..	101
Tablo 32: Ülkemizde ergonomi ile ilgili yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlar (Devam)	102
Tablo 33: Ülkemizde ergonomi ile ilgili yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlar (Devam)	103
Tablo 34: Ülkemizde ergonomi ile ilgili yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlar (Devam)	104

RESİM DİZİNİ

Resim 1: Altınpark oturma birimleri ve çöp arası mesafe	45
Resim 2: Altınpark oturma birimi I	45
Resim 3: Altınpark oturma birimi II	46
Resim 4: Altınpark oturma birimi III.....	46
Resim 5: Altınpark oturma birimi IV.....	47
Resim 6: Altınpark çöp kutusu I.....	47
Resim 7: Altınpark çöp kutusu II.....	48
Resim 8: Altınpark çöp kutusu III	48
Resim 9: Altınpark çöp kutusu IV	49
Resim 10: Altınpark aydınlatma I.....	49
Resim 11: Altınpark aydınlatma II	50
Resim 12: Gençlik Parkı oturma birimleri arası mesafe	52
Resim 13: Gençlik Parkı oturma birimi I.....	53
Resim 14: Gençlik Parkı oturma birimi II	53
Resim 15: Gençlik Parkı oturma birimi III.....	54
Resim 16: Gençlik Parkı çöp kutusu I	55
Resim 17: Gençlik Parkı çöp kutusu II.....	55
Resim 18: Gençlik Parkı aydınlatma I.....	56
Resim 19: Gençlik Parkı aydınlatma II.....	56
Resim 20: Göksu Parkı oturma birimleri ile çöp kutuları arası mesafe	58
Resim 21: Göksu Parkı oturma birimi I.....	58
Resim 22: Göksu Parkı çöp kutusu I	59
Resim 23: Göksu Parkı çöp kutusu II	59
Resim 24: Göksu Parkı çöp kutusu III.....	60
Resim 25: Göksu Parkı çöp kutusu VI.....	60

Resim 26: Göksu Parkı aydınlatma I	61
Resim 27: Göksu Parkı aydınlatma II	61
Resim 28: Seğmenler Parkı oturma birimi ve çöp kutusu arası mesafe	63
Resim 29: Seğmenler Parkı oturma birimi ve çöp kutusu	63
Resim 30: Seğmenler Parkı çöp kutusu I	64
Resim 31: Seğmenler Parkı çöp kutusu II	65
Resim 32: Seğmenler Parkı aydınlatma	65
Resim 33: Gençlik Parkı (sol) ve Göksu Parkı (sağ) geri dönüşüm kutuları.....	93
Resim 34: Altınpark (sol ve orta) ve Gençlik Parkı (sağ) çöp kutuları	93
Resim 35: Göksu Parkı yeni oturma birimi ve çöp kutusu	94
Resim 36: Göksu Parkı oturma birimi	95
Resim 37: Altınpark.....	107
Resim 38: Gençlik Parkı	108
Resim 39: Gençlik Parkı oturma birimi (AY, 2017).....	109
Resim 40: Göksu Parkı	110
Resim 41: Seğmenler Parkı.....	111
Resim 42: Seğmenler Parkı oturma birimi (Kasım 2017)	111
Resim 43: Altınpark (sol), Göksu Parkı (orta) ve Seğmenler Parkı (Sağ) düğün fotoğrafı çekimi amaçlı kullanım.....	112

ŞEKİL DİZİNİ

Harita 1: Altınpark uydu görüntüsü	43
Harita 2: Gençlik Parkı uydu görüntüsü	51
Harita 3: Göksu Parkı uydu görüntüsü.....	57
Harita 4: Seğmenler Parkı uydu görüntüsü	62

GRAFİK DİZİNİ

Grafik 1: 1927–2016 yılları arasında kent ve kırsal nüfusun ülkemizdeki değişimi **8**

Grafik 2: Araştırmalarda elde edilen parkların tercih edilme nedenleri..... **89**

ÖNSÖZ

Lisans ve Lisansüstü öğrenimim boyunca bana her zaman yardımcı olan danışmanım Prof. Dr. Mehmet Sağır ve Prof. Dr. Başak Koca Özer'e; Akdeniz Üniversitesi Gerontoloji Bölümü'nden Doç. Dr. Gülüşan Özgün Başıbüyük'e; destekleri, okuma önerileri ve yardımları için Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nden Prof. Dr. Şükran Şahin'e; hem alan araştırmasında hem de yazım aşaması verdikleri moral ve desteklerden dolayı Araş. Gör. Semra Özlem Dişli, Araş. Gör. Ayşegül Özdemir, Araş. Gör. Hakan Mutlu, Araş. Gör. Çilem Sönmez Sözer, Araş. Gör. Serkan Şahin, Araş. Gör. Ece Eren, Atılım Üniversitesi İç Mimari Bölümü'nden Araş. Gör. Gökçe Nur Aykaç'a; anket uygulamasında emeği geçen Pelin Küçük, Kübra Baran, Esra Baş, Berna Özer, Berkay Yaşar, Zeynep Gülsüm Doğan Yeşil ve Burcu Öztürk'e teşekkür ederim. Sadece akademik değil tüm hayatım boyunca yanımda olan ve bana inanan babama teşekkür ederim.

GİRİŞ

Mimari yapılar, açık ve yeşil alanlar, bunların birbirleriyle olan ilişkileri ve yaratmış oldukları bütünlük kentin genel yapısını belirlemektedir. Ancak ne yazık ki günümüzdeki kentlerde ulaşım hatları ana belirleyici durumundadır. Açık ve yeşil alanlar, yüzyıllardır insan ile doğa arasındaki ilişkinin dengelenmesi ve kentsel yaşam koşullarının iyileştirilmesi amacıyla kullanılmaktadır. Bu nedenle gelişmiş ülkelerde yeşil altyapı yaşam kalitesinin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Gelişmiş ülkelerin birçoğunda insanların zihinsel ve fiziksel ihtiyaçları gözönünde bulundurularak, yaşamak için ideal olan kentlerin planlanması ve oluşturulması için çalışılmaktadır (Gül ve Küçük, 2001, s. 29; Siedentop, Fina ve Krehl, 2016, s. 80).

Nüfusun ve kentleşmenin artması küresel anlamda en karmaşık süreçlerden biri olarak kabul edilmektedir. 1950’de dünya nüfusunun % 29.60’ı kentlerde yaşarken bu oranın 2050’de % 66.40 olması beklenmektedir. Türkiye’de 1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımında kent sakinlerinin oranı % 24,2 iken günümüzde yaklaşık % 92,1’e ulaşmıştır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2017; United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, 2015, s. 23). Kent nüfusundaki hızlı artış, kent merkezinde çok katlı yapıların sayıca artması, yerleşim ve sanayi alanlarına her gün yenilerinin eklenmesi açık ve yeşil alanların hızla azalmasına neden olmaktadır. Çarpık kentleşme, ekolojik temele dayanmayan planlama ve uygulamalar insan sağlığını ve yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir (Duran Gökalp ve Yazgan, 2013, s. 31).

Kent yöneticileri tarafından kentlerdeki açık ve yeşil alanlar ve bu alanların kent sakinlerine olan faydaları kimi zaman göz ardı edilmektedir. Kentlerde sürdürülen yenilenme stratejileri, binalar ve insan yapımı çevre bileşenleri odaklı olduğu için kentsel yapıda açık ve yeşil alanlar ile doğal bileşenlerin varlığı zayıf kalmaktadır. Gelişmekte olan ve gelişmemiş ülkelerdeki birçok kentte yapılan bütçe kesintileri açık

ve yeşil alanlara verilen değerin olması gerekenden daha az olduğunu yansıtmaktadır (Conway, 1996, s. 83; Cranz ve Boland, 2004, s.106). Oysaki açık ve yeşil alanlar ile kent parkları yaşam kalitesinde stratejik öneme sahiptir. Kent parkları kent ekosisteminin parçasıdır ve bir ekosistem olarak hizmet vermektedir. Kent parkı hareketi Sanayi Devrimi'nin ardından kent hayatının kalitesini artırmak için başlatılmıştır. Sanayi Devrimi'ni izleyen yıllarda yoğun kentleşme, doğal ortamın azalması, kentsel alanlardaki büyümenin etkisiyle insanlar ve doğa arasındaki yabancılaşma artmıştır (Loures, Santos ve Panagopoulos, 2007, s. 171). Kentlerdeki yeşil kuşaklar, ormanlar gibi doğal varlıklar, su gibi doğal bileşenlerin yaşam kalitesine birçok yönden katkıda bulunmaktadır. Doğal alanlar, su ve hava kirliliğini azaltmak, rüzgâr ve gürültü filtresi görevini üstlenmek, mikroklima stabilizasyonunu sağlamak gibi önemli çevresel ve ekolojik yararlar sağlamaktadır. Bunun yanı sıra sosyal ve psikolojik yararları ile de modern kentlerin yaşanabilirliği ve kent sakinlerinin sağlığı açısından hayati önem taşımaktadır (Chiesura, 2004, s. 130). Kentsel ormanlar ve yeşil alanlar rekreasyonel olarak etkin yönetildiği takdirde ekonomik getirisi bakım maliyetinden daha fazla olabilmektedir (Tyrvaenen ve Vaananen, 1998, s.116).

19. yüzyılda parklar ilk tasarlandığında rekreasyon alanı ve yeşil akciğerler¹ görevini üstlenmiştir, toplumun bir parçasıdır ve toplumun değerlerini yansıtmaktadırlar. Sosyal, fiziksel, psikolojik ve tarihsel olarak kentsel çevrelerin önemli bir parçası olan parklar genç, yaşlı veya engelli bireyler için, kendi bahçesi veya

¹ Neredeyse tüm kaynaklarda geçen “kent'in akciğerleri ve akciğerler olarak park (lungs of the city/park as lungs)” metaforu parklara ihtiyaç olduğunun fark edilmesinden beri, yaklaşık 200 yıldır kullanılmaktadır. Parkların sağlık reformlarında oynadığı rol merkezde değil periferdedir, ancak yadsınamayan faydalarının hekimlerce kabul görmesi, akciğer metaforunun desteklenmesini sağlamıştır. Crompton (2017, s. 117), akciğer metaforunun soğutma etkisini de kapsadığını “akciğerler olarak bitki örtüsü (vegetation as lungs)” olarak yeniden formüle edilmesi gerektiğini ileri sürmektedir.

kendi taşıtı olmayan bireyler için bir ihtiyaçtır. Parklar, çimleri ayaklarının altında hissetmeyi seven ve çocuklarının güven içinde koşup oynayabildiği yerlere ihtiyaç duyan insanların, gezdiği ve rahatladığı, güvenli, huzurlu ve bakımlı olmasını istedikleri yerlerdir ve parkların çıkış noktası aslında budur. Kütüphaneler, sanat galerileri ve müzeler gibi yaşam standartlarını yükseltme çabasının bir parçası ve kentsel dokunun temel bir parçasıdır (Conway, 1996, s.7, 83-84).

İnsanların dinlenme, eğlenme, farklı sosyal etkinliklere katılma ihtiyacını karşılayan, tüm kente hizmet eden en kapsamlı rekreasyonel birimleri içeren açık ve yeşil alanlar **Kent Parkı** olarak adlandırılmaktadır (Onsekiz ve Emür, 2008, s. 70). Koruluk alanlar, su elemanları, piknik alanları, gezi yolları gibi farklı unsurları içinde barındıran kent parkların konumu kent içinde merkezi bir yerdir. Böylece kent sakinleri parklara rahatlıkla ulaşabilmekte, kent hayatından uzaklaşarak rekreasyonel etkinliklerde bulunabilmektedir (Gold'dan aktaran Özkır, 2007, s. 6).

Park hareketi 1830'lerden itibaren yerel ve merkezi yönetim, bağışçılar, toplulukların girişimleriyle İngiltere'de başlamış ve giderek büyümüştür. Victoria Parkı ilk kent parkı olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte bazı yazarlar sadece vergilerle kullanılarak yapılan Birkenhead Parkı'nın ilk kent parkı olduğunu ileri sürmektedir. Parklar 1840'larda İngiltere'de ve 1850'lerde ABD ile Kanada'da belediyelerce desteklenmiştir (Conway, 1996, s. 9; Slavicek, 2009, s. 12).

Kentleşmenin hızlandığı günümüzde açık ve yeşil alanlar olarak kent parklarına ihtiyaç duyulduğu açıktır. Betonlaşmanın her geçen gün yeşil alanların azalmasına neden olduğu gözönünde bulundurulduğunda kent parkları sağladığı yararlarla kentlerin vazgeçilmez unsurlarıdır.

Altı ana bölümden oluşan bu çalışmada ilk bölümde yoğun kentleşme sonrasında ortaya çıkan kent parklarının tarihsel gelişimi, sağladıkları yararlar üzerinde durulmuş, yapılmış olan çalışmalarla tarihçe özetlenmiştir. Kent parklarının sağladığı birçok yarar

arasından ekolojik açıdan, sağlık açısından ve sosyal açıdan sağladığı yararlar çalışmalarda elde edilen sonuçlarla örneklendirilmiştir. Çalışmanın bir amacı kullanıcı memnuniyetini belirlemekken diğer bir amacı kullanılan donatıların antropometrik özelliklerine dikkat çekmektedir. Bu nedenle ilk bölümün son alt başlıklarında ergonomi, antropometri ve kentsel donatılar ile ilgili temel bilgiler verilerek donatılarda olması gereken özellikler üzerinde durulmuştur.

İkinci ve üçüncü bölümlerde çalışmanın amaçları, araştırmada kullanılan materyal ve metod hakkında bilgi verilmiştir. Dördüncü bölüm olan bulgularda kullanıcı memnuniyeti anketi bulguları ile donatıların ölçüleri tablolar ve fotoğraflarla verilmiştir. Tartışmayı oluşturan beşinci bölümde araştırmada elde edilen bulguların değerlendirilmesi ve daha önce yapılmış olan çalışmalarla karşılaştırılması yer almaktadır. Altıncı bölüm olan sonuç bölümünde çalışmada elde edilen sonuçların ve park ziyaretlerinde yapılan gözlemlerin bir araya getirilmesi ile elde edilen sonuçlar konuyla bağlantılı olan diğer çalışmalarla desteklenmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL TEMELLER

1.1. KENT VE KENTLEŞME

Günümüzden yaklaşık 10 bin yıl öncesine dek avcı-toplayıcı olan insanlar küçük, mobil gruplar olarak yaşıyorlardı. Neolitik Devrim, avcı-toplayıcılıktan çiftçiliğe geçişi tanımlamaktadır, dünyanın farklı bölgelerinde birbirinden bağımsız gerçekleşmiştir. Tarım, bitki ve hayvanların evcilleştirilmesi ile birlikte, hem yerleşik hayata geçilmesine hem de nüfusun artmasına neden olmuştur. Neolitik Devrim sonucunda ticaret ve göçle birlikte yeni bölgelerde tarım yapılması yaygın hale gelmiştir. Zamanla tarım toplulukları kentlerle karakterize edilen daha büyük, daha karmaşık sosyal sistemlere dönüşmüşlerdir (Smith, 2009, s. 4).

Neolitik dönemde Güney ve Batı Asya ile Akdeniz çevresindeki bölgelerde az sayıda kent ve kasaba ortaya çıkmıştır. Neolitik dönem toplulukları avcı-toplayıcılarla kıyaslandığında daha yoğun nüfusa sahiptir. İlk kentler kasabalara benzer şekilde küçüktür ve en uygun yerlere inşa edilmiştir. Güneş takvimi, bilimin başlangıcı, yazı gibi keşiflerin daha büyük yerleşimlere neden olduğu düşünülmektedir. Gerçek anlamda kentleşme ise MÖ 3000’lerde Mısır, Hindistan ve Mezopotamya gibi farklı bölgelerde görülmeye başlanmıştır. Yaklaşık MÖ 600’den MS 400’e kadar büyüyen Yunan-Roma dünyasında kasaba ve kentlerin sayısı daha fazla olmuş ve daha büyük bir kentleşme görülmüştür (Davis, 1955, s. 430-432). Ülkemizde ise MÖ 3000’lerin ikinci yarısından itibaren Anadolu’nun birçok yerleşim bölgesinde kentleşme izlerine rastlanmaktadır (Çevik, 2004, s. 339-340).

İnsanlık tarihiyle yakından ilişkili olan kentleşme toplumsal hayattaki köklü değişikliklerden köken almaktadır. Literatürde kentlerin ortaya çıkışından bahsedildiğinde karşımıza çıkan ilk isim Gordon V. Childe (1892-1957) olmaktadır. Neolitik Devrim toplumsal dönüşümlerle teknolojik atılımların birleşimi iken kent devrimi sosyal kurumlar ve uygulamaların dönüşümleri olarak görülmektedir. Sosyal

tabakalaşma ve idari kurumlarla birlikte krallar ilk kez ortaya çıkmış, ekonomik aktiviteler geniş anlamda yayılmış ve böylece ilk kentler inşa edilmiştir. Birbirine bağlı olan bu değişimleri tanımlamak için Childe’ın kullandığı terim ise “Kentsel Devrim” olmuştur (Childe, 1950, s. 3-9).

Kingsley Davis, (1908-1996) insanlık tarihiyle kıyaslandığında kentleşmenin “dün” gerçekleştiğine vurgu yapmaktadır. Nüfusun büyük kısmının kentlerde yaşıyor olması anlamına gelen kentleşmenin insanlığın son birkaç anında geliştiğini de eklemektedir. Kentleşme, toplumsal hayatın örüntülerinde meydana gelen devrimsel bir değişimi temsil etmektedir. Temel ekonomik ve teknolojik gelişmelerin bir ürünü olması nedeniyle kentler, iktidarın/gücün merkezi olma ve tüm topluma nüfuz etme eğilimindeydi. Bu nedenle, etkisinin yalnızca kent ortamına değil aynı zamanda kırsal iç kesimlere de yayıldığı öne sürülmektedir. Davis, kentleşme sürecinin hala devam ettiğini, kentleşme ile ilişkili sorunların tam olarak çözülmediğini ve gelecekteki olanaklarının veya gidişatının belirsiz olduğunu da eklemiştir (Davis, 1955, s. 479). Bu görüşün doğru olduğunu söylemek hatalı olmayacaktır. Sanayi Devrimi ardından kentlerdeki sorunların fark edilmesi üzerinden yüzyıllar geçmiş, bu sorunların çözümü için çeşitli çevresel hareketler yürütülmüş olsa da günümüzde kentsel sorunların sürdüğü açıktır.

Kent kelimesi Soğdca kand/t, kanθ (şehir) kelimelerinden dilimize geçmiştir (Erdem, 2014, s.78). Birçok tanımı olsa da kentleşme terim olarak, kentlerin boyut ve yoğunluğunda meydana gelen değişimlere atıf yapmaktadır. Kentleşmenin ölçütlerinden birisi nüfusun boyutudur. Bununla birlikte sadece nüfus hareketini değil aynı zamanda nüfus hareketinin kaynağındaki toplumsal, ekonomik ve psikolojik değişimleri de içeren bir süreçtir. Kentleşmeyi kentlerin oluşması ve büyümesini içeren süreç olarak tanımlamak da mümkündür. Kentlerin ilerleme hızı nüfus boyutundan bağımsız olsa da

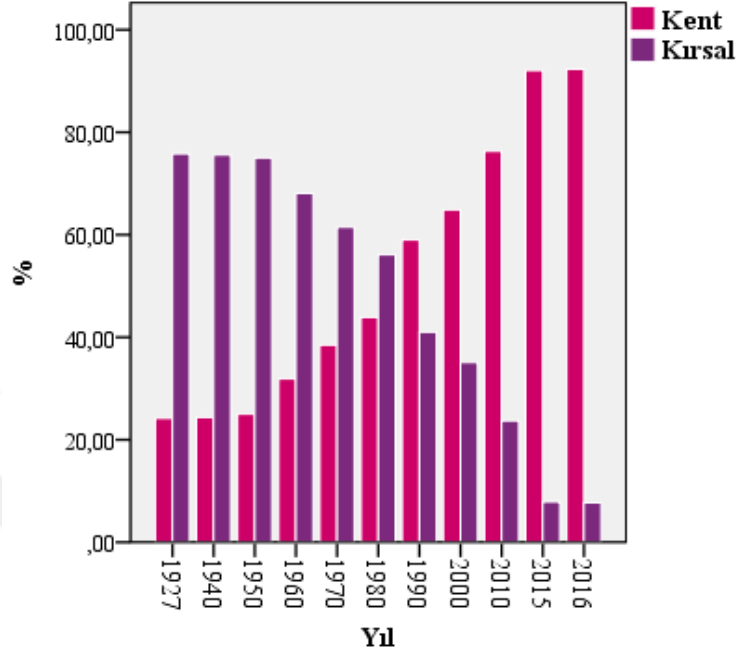
nüfus boyutu kentleşme hızını şekillendirmektedir (Turan ve Beşirli, 2008, s. 238; Vlahov ve Galea, 2002, s. 54).

Dünya nüfusu 1700-1950 yılları arasında oldukça yavaş bir artış göstermiştir, 1960'ların ortalarında hızlanmıştır. 1800-2011 yılları arasında gerçekleşen ekonomik gelişmeyle dünya nüfusu 7 kat kadar artmıştır. Teknolojik ilerlemeler, ekonomik büyümeye ve göçe neden olarak nüfusun büyümesine olanak sağlamaktadır. Dünya nüfusu 2017'de 7.6 milyara ulaşmıştır, 2050 yılında 9.8 milyara yaklaşması beklenmektedir (United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Divison, 2017, s. 1).

Ülkemizde Cumhuriyet dönemindeki ilk ve son sayım arasındaki 90 yıllık süreçte Türkiye'nin nüfusu % 584.80 büyümüştür. 1950 yılında ülkemiz dünya çapında nüfus açısından 20. sıradayken 2017 yılında 19. sıraya yükselmiştir. Artan nüfus 1950 sonrasında kentsel alanlarda toplanmaya başlamıştır. 1927 yılında toplam nüfusun sadece % 24.2'si kentsel alanlarda yaşarken bu oran 2016 yılında % 92.1'e yükselmiştir (TÜİK, 2017; United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Divison, 2017, s. 29).

1950'den sonra kırdan kente yoğunlaşan göçler ve hızlı kentleşme sonucunda kırsal nüfusun toplam nüfustaki oranı azalmaya başlamıştır (Grafik 1). Kentsel ve kırsal nüfusun özellikle 2000'li yılların başından beri bu denli değişmesinin nedeni sadece kentlerin göç alması değildir. 10.07.2004 tarihli ve 5216 Sayılı "Büyükşehir Belediyesi Kanunu" ve 06.12.2012 tarihli 6360 sayılı "On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un yasalaşması ile idari yapılanma değişmiştir. Bu bağlamda İstanbul, Ankara ve Kocaeli gibi bazı kentlerin çevresindeki yerleşim yerleri büyükşehir belediyeleri sınırına dâhil edilmiştir. İdari yapılanmanın değişmesiyle birlikte beldelerin ilçeye dönüştürülmesi ve köylerin büyükşehir belediyelerinin sınırlarına alınması kent-

kırsal nüfusta meydana gelen hızlı değişimin ve kırsal nüfusun keskin düşüşünün temel nedenidir (Resmi Gazete, 2015; Yılmaz, 2015, s. 166).

Grafik 1: 1927–2016 yılları arasında kent ve kırsal nüfusun ülkemizdeki değişimi
(TÜİK, 2017)

Kentlerin bir yaşam alanı olarak görünmesi çok eskiye dayanmasa da su, hava ve toprak kirlenmesi gibi negatif yönleriyle kentsel çevreler son yıllarda daha fazla ilgi uyandırmaktadır. 1960 ve 1970’lerde çevresel sorunların farkındalığıyla çevre hareketi başlamıştır. Bu hareketle birlikte kentle ilgili olan her şeyin kötü, doğal yaşamla ilgili her şeyin iyi olduğu fikri rağbet görür hale gelmiştir. Kentlerin kötü olarak nitelendirilmesi kirli, yapay ve doğal yaşamdan uzak olmasına ve vahşi yaşamın iyi olması yerli bitkileri içinde barındıran alanların temiz olmasıyla özdeşleştirilmiştir. Bu dönemde çevresel sorunların yalnızca gelecek nesiller için tehdit oluşturmadığı ve bazı sorunların kriz oranlarında olduğu fark edilmiştir (Botkin ve Beveridge, 1997, s. 3-4).

Desmond Morris (2008), İnsanat Bahçesi adlı kitabında kentlerde yaşamayı ve insanların açık alanlara olan gereksinimini farklı bir şekilde ele almıştır.

“(…) Büyük bir kentte ve çevresinde yaşayanlar, çeşitli baskı ve gerilimlerle karşı karşıya kalırlar. Gürültü, hava kirlenmesi, yeterince hareket edememek, yer darlığı, nüfus fazlalığı, aşırı uyarılma ve bazı kimseler için bunun tersine, yalnızlık ve can sıkıntısı gibi” (s. 38).

Bu anlamda Morris, kentlerde yaşayan insanların yüksek bir bedel ödediğini vurgulamaktadır. İnsanların rahat, sakin bir yaşam tarzını tercih edilebileceklerken genelde bu durumu değiştirmek için çaba harcamadıklarına dikkat çekmektedir.

Kentsel alanlarda yaşamının zorluklarına karşı bir çözüm olarak üretilen parklar, insanın evrimsel tarihinden ayrı tutulamayacak, kent sakinlerinin bireysel sağlığına olumlu katkılarda bulunan ideal çevrelerdir. Yüz binlerce yıl boyunca doğa ile iç içe geçen bir yaşam biçiminin ardından yağlı diyetler, ilaçlar, yapay ışıklar gibi modern yaşamın birçok yönüyle başa çıkmak zorunda kalan insanlar bu değişime adapte olabilecek kadar yeterli zamana sahip değildir. İnsanlar doğal çevreye binlerce yılda adapte olmuştur ancak kendi yarattığı kentlerde sadece birkaç nesildir yaşamaktadır, bu nedenle insanların kent hayatına tam olarak adapte olamayabileceği öne sürülmektedir (Maller vd., 2008, s. 23).

1.2. KENT PARKLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Teknolojinin ilerlemesi ve bilginin artması sanayi devrimine, sanayileşme ise kentlerin kalabalıklaşmasına ve sağlıksız koşullara sahip olmasına neden olmuştur. Sanayileşen kentlerin kalabalıklaşması ve kirlenmesi sonucunda halk sağlığıyla ilgili sorunlar fark edilmiştir. Kentsel alanlardaki sorunları çözmek için ise gazeteciler, peyzaj tasarımcıları ve kent yöneticileri harekete geçmiştir. Zor şartlar altında çalışan kent

sakinlerine doğayla iç içe olmanın iyi geleceği düşüncesinden hareketle kentsel alanlarla doğanın iyileştirici gücü birleştirilmiş ve daha yeşil, daha planlı kentlerin tasarlanması amaçlanmıştır. Kent parklarının tarihçesine değinilecek olan bu alt başlıkta sanayi devrimi ve kentleşme ardından bir ihtiyaç olarak ortaya çıkan kent parklarının Amerika ve Avrupa'daki gelişiminden bahsedilmiş, kent parklarının ortaya çıkış amacı üzerinden sağladığı yararlar yapılan çalışmalar üzerinden anlatılmıştır.

Kentlerin ortaya çıkmasıyla uygarlık tarihinin başladığı kabul edilmektedir ve kentler insanların yerleşim amaçları ve yaşam biçimlerine göre geçmişten günümüze dek sürekli olarak değişmiştir. Kentlerin fiziksel yapısının şekillenmesinde, kent sakinlerinin ekonomik, sosyal ve kültürel özellikleri ile birbirleriyle olan etkileşimleri rol oynamaktadır. Her kent, toplumun yaşama, çalışma, eğlenme ve dinlenme etkinliklerine imkn veren mekânları içermektedir. İşlevlerine göre bu mekânlar yerleşim alanları, ticaret ve iş alanları, endüstri alanları, ulaşım alanları, sosyal tesisler, rekreasyonel alanlar ve doğal alanlar şeklinde sınıflandırılabilir (Gl ve Küçük, 2001, s. 28).

Hızlı kentleşme, estetik ve çevresel problemleri beraberinde getirdiğinden planlı kentsel açık ve yeşil alanların önemi giderek artmaktadır. Teknolojik gelişmeler, Sanayi Devrimi ardından kentlerde yaşanan hızlı değişimde önemli rol oynamıştır. Bu hızlı değişimin sağlıksız yaşam koşullarını beraberinde getirmesi 19. yüzyıl sonunda kent hareketlerine neden olmuştur. Bu hareketlerden Amerika'da en etkili olanı, sağlıksız yaşam koşullarının düzeltilmesi için 1890'larda başlatılan Güzel Kent Hareketi'dir. Bu hareket, mimari anlamda kentlere kimlik kazandırmak dışında kentlerde yeşil alanların planlanmasıyla sosyal ve fiziksel iyileştirmenin sağlanması amaçlamıştır. Frederick Law Olmsted (1822-1903) Avrupa kentlerine yaptığı gezilerde, kamusal yeşil alanların sosyal hayatın ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesinde rol oynamasından etkilenmiştir (zdemir, 2007, s. 37; Ayt ve Kuşuluoğlu, 2015). Amerika'ya döndüğünde ise yaşam

koşullarının iyileştirmesine kırsal yaşamın deneyimlenmesine yardımcı olacak kent parkları tasarlamaya başlamıştır. Amerika'daki park hareketinin sonucu olan Central Park, New York'un yoğun kentsel dokusu arasında kırsal bir alan yaratmak amacıyla planlanmıştır. Central Park, Olmsted tarafından çalışan insanların iş çıkışı gittiği ve şehrin gürültüsünden uzak vakit geçirebilecekleri tüm kent sakinlerinin yararlanması için tasarlanan bu park günümüzde bile nefes kesen manzarası ve eşsiz mimari yapılarıyla Amerika'nın en ünlü parkıdır (Aytaç ve Kuşuluoğlu, 2015; Slavicek, 2009, s. 106).

Boston'da Olmsted tarafından inşa edilen üç parktan oluşan Emerald Necklace, kentin doğal drenajı olarak planlanmış ve yeşil alanları birbirine bağlayarak bir kamusal yeşil sistem oluşturmuştur. Olmsted etkisi ardından 19. yüzyılda Amerikan kentleri değişmiştir, kent planlaması sürecinde peyzaj yönlendirici bir duruma gelmiştir. Central Park, Manhattan'da kentin düzenlenmesine etki eden bir kent ögesi, Emerald Necklace Boston'un su döngüsünü düzenleyen bir kentsel altyapı ögesi olarak planlanmıştır. Bu iki kent parkı kentin içine kırsalı dâhil etmiş, kent sisteminin esnek ve sürdürülebilir bir biçimde çalışmasını sağlamıştır (Boston Landmarks Commission Environment Department City of Boston, 1989; Corner, 2006, s. 24).

Olmsted, parkları tanımlarken kent sakinlerinin demokratik kent yaşamına katılımını özendirici rekreasyonel faaliyetler içermesi gerektiğine değinmiştir. Kentin dışında yer alan yeşil alanların kent merkezine taşınmasıyla kent sakinlerinin sosyal iletişim içinde olması amaçlanmıştır (Olmsted'den aktaran Özdemir, 2007, s. 37). Parklar tarihsel olarak toplumsal bağları güçlendirmek, turist çekmesi açısından gayrimenkul gelişiminin teşviki için tasarlanmış olduğu kadar sağlığa yararlı yerler olarak idealleştirilmiştir (Byrne ve Wolch, 2009, s. 743). İyi tasarlanmış olan bir park sistemi, kenti daha sağlıklı bir hale getirebilecek ve kent sakinleri üzerinde yatıştırıcı bir

etki gösterecek, yüksek kalitede bir kentsel gelişim için bir iskelet oluşturacaktır (Low ve ark., 2005, s. 209).

Parklar modern zamanlara aitmiş gibi görünse de park ve bahçe kültürü Antik dönemlere dek uzanmaktadır. Parkların kullanıcıları yüzyıllar boyunca hanedanlar, yöneticiler, soylular ve aristokratlardır, tasarımları da bu sınıfların estetik anlayışını yansıtmıştır (Conway, 1996, s. 4; Henneberger, 2002, s. 13). 18. yüzyılda ve 19. yüzyılın ilk yarısında etrafı yüksek duvarlarla çevrili olan parklar bekçiler tarafından korunmuş ve toplumun elit kesimlerine hizmet etmiştir. Amerikan kent parkları Avrupa'daki benzerleri model alınarak yapılmış, yine üst sosyo-ekonomik grupların zevklerine göre tasarlanmıştır. Bu dönemde işçi sınıfı başta olmak üzere kent halkının diğer kesimleri parklardan yararlanamamıştır. Bu durum 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren değişmiş ve parklardan toplumun her kesimi yararlanmaya başlamıştır. İşçi sınıfı ve yoksulların yaşadıkları mahallelerdeki sağlıksız ortamlar nedeniyle kent yönetimlerinin sağlıklı açık alan arayışı parklardan herkesin yararlanmasında belirleyici unsur olmuştur (Conway, 1996, s. 4; Henneberger, 2002, s. 16; Wiggweshaus, 2003, s. 237).

Cranz (1992), kent parklarının Amerika'daki tarihçesini dört bölüme ayırarak incelemiştir.²

² Galen Cranz (1992), "The Politics of Park Design A History of Urban Parks in America" isimli kitabında Amerika'daki kent parklarının tarihçesini anlatırken parkların işlev ve kullanım anlamında sürekli bir değişim gösterdiğine, yeni park türlerinin eskilere eklenerek yaratıldığına ve hiç bir park türünün kaybolmadığına dikkat çekmektedir. Cranz, park tasarımını tarihçeyle bağlayarak kullanım şekli, kullanıcılar, parkların kentlerde oynadıkları roller üzerinden sıkmayan bir dille anlatmıştır. Belki de bu nedenle parklardan bahsedilen birçok çalışmada en çok atıf yapılan isimlerden birisi Cranz olmaktadır.

1.2.1. Keyif Bahçeleri

1850-1900 yılları arasında ortaya çıkan Keyif Bahçeleri kentleşme ve sanayileşme sonucunda Amerika’da değişen yaşam şekline karşı sergilenen bir duruştur. İnsanların gündelik hayat ve iş yükünden kurtarmak amacıyla açık, yeşil ve büyük alanlar fikrini başlatılmıştır. Keyif bahçelerinde ağaç ve çimlerin, su yollarının bulunduğu çok geniş bir peyzaj alternatifi sunulmuştur. Binalar az yer kaplamış, kameriye ve sahneler gibi genelde duvarı olmayan, aydınlık ve havadar yapılar kullanılmıştır. Her bir ögenin tasarımının temelinde insanların kalabalık olan kent merkezinden uzaklaşarak pastoral bir deneyim yaşamaları düşüncesi yer almaktadır. Keyif bahçeleri bulunduğu konum itibarıyla kentin kıyısındadır, böylece insanların kent hayatından uzaklaşması sağlanmıştır. Ancak kent dışında yer alması erişimin kısıtlı olması ve herkesin keyif bahçelerinden yararlanamaması ile sonuçlanmıştır (Cranz, 1992, s. 3-59).

Aynı yıllarda İngiltere’de ise zoolojik ve botanik bahçelerinin sayısı artmıştır. Sadece üye olanların girebildiği müzik, dans, tiyatro, maskeli baloyu içeren keyif bahçeleri zaman içinde yankesiciler ve ayyaşların buluşma yeri haline gelmesiyle hızla kapanmaya başlamıştır. 1880’lerde parkların yakınında yaşamayan kent sakinleri için erişilebilir olmadığı anlaşılmış, kentlerin periferine odaklanan büyük prestijli projelerde daha küçük, ulaşılabilir park ve bahçeler inşa edilmiştir. Kentlerin içindeki açık alanlar, kentlerin genişlemesi ve nüfusun artması üzerine inşa edilmiştir. Mezarlıklar ve kilise bahçeleri radikal bir kararla rekreasyon alanları ve bahçelere dönüştürülmüştür. Taşımacılık ilerlemiş, çalışma saatlerinin azalması ve tatil günlerinin varlığı uzun yolculuklara olanak sağlamıştır. Doğal güzelliği yüzünden seçilen alanlar olabildiğince doğal haline bırakılmaya çalışılmıştır (Conway, 1996, s. 6, 29-31).

1.2.2. Reform Parkları

1900'lerin başında keyif bahçelerinin yerini reform parkları almaya başlamıştır. Bu yeni parkların kullanıcıları çoğunlukla çocuklar ve işçi sınıfından erişkin erkeklerdir. Reform park hareketindeki amaç, kentin rekreasyon yetersizliğinin ortadan kaldırılması ve yeterli rekreasyonel alanların sağlanmasıdır. Bu hareketin temelinde, çalışanlar için rutin ve sıkıcı olan kapalı alanlar dışında spor yapmak amacı yatmaktadır. Parklar yaş ve cinsiyete göre ayrılmış, ilk kez çocuklar için park planlanmasına odaklanılmıştır. Bu nedenle de reform parkların ilk adlandırılması oyun alanları olmuştur (Cranz, 1992, s. 60-62). Reform parkları ile birlikte toplantı odaları, jimnastik salonu gibi yapıları barındıran yeni bir model ortaya çıkmıştır. Parklarda profesyonel sporcular spor aktivitelerini düzenlemiş ve yönetmiştir, her yaş ve cinsiyetin ihtiyacını karşılayacak aktiviteler yapılır hale gelmiştir (Cranz, 2000). Avrupa'da 20. yüzyıla gelindiğinde birçok kentte parkların işlevi değişmeye başlamıştır. Almanya'da 1926'da kralların mülklerinin devletleştirilmesi ardından aristokratlara ait parklar halk parkları haline gelmiştir. Frankfurt'taki Doğu Park'ı kentin ilk halk parkı olarak kabul edilmektedir. Bu parkın burjuva parkından halk parkına, gezinti ve gösteriş parkından oyun ve kullanım parkına doğru değişmesi parklardaki reform hareketinin önemli bir göstergesidir. Köln'deki dağ yamacı parkında bulunan oyun ve dinlenme alanları, aktif ve pasif dinlenme alanlarının kent sakinlerinin gereksinimlerini karşılayacak bir şekilde kullanıma sunulması Avrupa'da da kent parklarının ana işlevidir. Parklarda yer alan çim alanlar, göletler, spor alanları, çocuk parkları, gezinti yolları, dinlenme bahçeleri, lokantalar ile farklı gereksinimleri karşılamak amaçlanmıştır (Wiggweshaus, 2003, s. 238-240).

1.2.3. Rekreatiyonel Tesis

1930’larda, Rekreatiyonel Tesis d6nemi ile parkların sosyal bir reform mekanizması olarak kullanımında idealistik girişimlerden vazgeçilmiştir. Bu dönemde rekreasyon bir reform hareketinden ziyade kentle ilgili fonksiyonları olan ve kurulmuş birer tesis olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Rekreasyon terimi bu dönemin şifresidir, rekreasyon çocuk oyun alanlarındaki çocuklarla sınırlı kalmamış, tüm yaş gruplarını kapsar hale gelmiştir. Bu durum yeni geliştirilen rekreatiyonel tesis ile oyun alanı parkları arasında önemli bir kırılma olarak kabul edilmektedir. Açık hava etkinlikleri açık havada gerçekleştirilmiş ve parklar artık rekreatiyonel tesisler halini almıştır. Yeni bir yapının her zaman bir bina olması gerekmediği düşüncesinden hareketle dönemin adlandırılmasında “tesis” terimi kullanılmıştır. Bu dönemde çocukların denetimli oyun oynamalarının önemi sürerken erişkinler futbol, beyzbol gibi saha sporlarını yapabilmışlerdir. Kent sakinlerinin görece daha az çalışması daha fazla boş zaman sağlamıştır. Boş zamanlarda park hizmetlerinin daha fazla kullanmasının bir sonucu olarak yüzme havuzları, basketbol sahaları gibi tesislerin sayısında artış görölmüştür (Cranz, 1992, s. 101-133; Cranz, 2000).

1.2.4. Açık Alan Sistemi

1965 yılından sonraki dönemde Açık Alan Sistemi temel alınmıştır ve parkların kesin olarak tanımlanmasının önemi azalmıştır. Açık alan düşüncesi, açık aşan ağındaki her araziye potansiyel olarak değerli görölmesidir. Boş alanların, meydanların, sokakların ve parkların süregelen sistemin parçası olduğu kabul edilmiş ve böylece yeni bir konsept ortaya çıkmıştır. Bu dönemde tahterevalli, salıncak, kaydırak gibi oyun ekipmanlardan vazgeçilmiştir. Çocuk oyun alanları, macera oyun parkları ve kentsel meydanlar olarak üç park tipinin ortaya çıkmasıyla daha önce kullanılmayan küçük alanlar da kullanılmıştır. Yeni beliren park türü macera alanı ile karakterizedir, oyun

alanlarında geleneksel ekipmanın yerini serbest biçimli ekipmanlar almıştır. Ekipmanlar sağlam ve hareketli parçalardan oluştuğundan kolaylıkla tahrip edilemez ve bakımı maliyetli değildir. Çocuk oyun alanları ile macera parkları, oyunun serbest biçimde olması gerektiği ve bu nedenle oyunları kolaylaştıran ekipmanları içermesi temeline oturtulmuştur. Kentsel meydan parklarının tasarlanırken, çalışan insanların öğle tatillerini geçirebilecekleri dinlenme noktalarının inşa edilmesi ve merkezi ticaret bölgelerinin cazip hale getirilmesi amaçlanmıştır (Cranz, 2000).

Parkların tarihçesine bakıldığında hiçbir park modelinin ortadan kalkmadığı görülmektedir. Aksine her bir yeni model daha önceki modellerin yanında ortaya çıkmıştır. Park planlanması güncel ihtiyaçlara göre belirginleşmektedir, tüm ihtiyaçların göz önünde bulundurulması insanlar için uygun olan bir park modelinin ortaya çıkmasını sağlayacaktır (Cranz, 2000).

Ekolojik bozulmalar nedeniyle 21. yüzyıl kent parklarında sürdürülebilirlik önem kazanmıştır. Yerel bitkilerin kullanılması, yabani hayat habitatlarının oluşturulması, yapım ve bakım uygulamalarının sürdürülebilirliği, geri dönüşüm ve uygun teknolojiler ile altyapının entegrasyonu sürdürülebilir parkların ekolojik değerlerine atıf yapmaktadır. Materyal kaynaklar açısından kendine yetebilen parklar kentsel dokuyla birleşerek kendi sınırları dışındaki kentsel sorunların çözümünde önemli rol oynayabilmektedir³. Sürdürülebilir parklarda yer alan yapılar, yapım ve kullanımdaki ekolojik maliyetleri en aza indirme amacıyla tasarlanmaktadır. Yapılarda havalandırma sistemleri ve doğal aydınlatma güneş enerjisiyle sağlanmaktadır, geri

³ Sürdürülebilirlik ülkemizde bazı belediyelerin kentsel dönüşüm projeleri içinde yer almaktadır. Parklar, deprem gibi yaşanabilecek doğal afetlerde geçici yerleşim alanı olarak kullanılacak şekilde yeniden düzenlenmektedir. Kağıthane Belediyesi'nin girişimleri basında yer bulmuştur ve kurulan yardım depolarının maliyetleri de doğal enerji kaynaklarının kullanımıyla iki yılda karşılanmıştır (URL-1, 2016; URL-2, 2015).

dönüşümlü veya daha az enerji ağırlıklı yapı malzemeleri kullanılarak doğanın sürdürülebilirliğinden faydalanılmaktadır. Bitkilerin seçiminde estetik kaygıların ötesine geçilip uygunluk esas alınan bu parklarda nesli tükenme tehlikesi altında olan hayvanlar da bir anlamda koruma altına alınabilmektedir (Cranz ve Boland, 2004, s. 104-119).

Amerika ve Avrupa’da gerçekleşen çeşitli park hareketlerine karşın ülkemizde kent parklarının tarihçesi yüzyıllar öncesine uzanmamaktadır. Bu durumun temelinde Batı’da olduğu gibi bir sanayileşme ve kentleşmenin görülmemesi olduğu söylenebilir. Osmanlı’da mesire yerleri insanların boş zamanlarını değerlendirmeleri ve doğadan yararlanmaları için oluşturulmuş yeşil alanlardır, günümüzdeki parklara benzemese de bir anlamda park işlevi görmüştür (Özdemir, 2007, s. 37). Cumhuriyet dönemine kadar kent parkları kent yaşamının içinde yer almamıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısında ve 20. yüzyılın başlarında İstanbul’da Batı’dan esinlenilen modern anlamda kent içi parklar oluşturulmuştur. Gülhane Parkı’nın yeniden düzenlenerek kullanıma açılması, ilk büyük çaplı kent içi park örneği olarak kabul edilmektedir (Demir, 2006, s. 70). Bununla birlikte bazı kaynaklara göre Cumhuriyet tarihinin ilk planlı parkı olduğu için Ankara’daki Gençlik Parkı modern anlamda ilk kent parkıdır (Kaymaz, Belkayalı ve Akpınar, 2013, s. 188; Ateş’ten aktaran Özer, 2005, s. 23). 1930-1940’lı yıllarda parklar kentsel kamusal alanlar olarak kabul görmeye başlamış ve park yapımı modern planlama aşamasında tüm Anadolu’da yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır. Günümüzde ise parklar Avrupa’daki benzerleri gibi kent sakinlerinin kamusal yaşama katılımının ve kentsel yaşam biçiminin bir göstergesidir (Demir, 2006, s. 71; Oğuz ve Çakıcı, 2010, s. 721).

1.3. KENT PARKLARININ SAĞLADIĞI YARARLAR

Kent parkları kentleşmenin bir ürünü olarak ele alınmaktadır, kentleşmeyle ortaya çıkan çevresel sorunlara ve sağlıksız yaşam koşullarına karşı üretilen bir çözümdür. Bu nedenle bu alt başlıkta kent parklarının yararlarından bahsedilirken öncelikle kentlerdeki sorunlara, ardından kent parklarının bu sorunlara getirebildiği çözümlere odaklanılmıştır.

Kentlerin şekillenmesi, büyümesi ve nüfus hareketi kentlerdeki sağlığı yansıtmaktadır. Mali krizlere paralel olarak kırsal yerleşimler ve banliyöler ile karşılaştırıldığında kent sakinlerinin sağlığında görülen farklılıklar büyümektedir. Kronik hastalıkların ve enfeksiyon hastalıklarının oranı kentlerde daha yüksektir (Gong ve ark., 2016; Vlahov ve Galea, 2002, s. 51).

Olmsted'e göre (Olmsted'den aktaran Beveridge, 2009, s. 6) aktardığı üzere, parkın özel bir anlamı ve özel bir rolü vardır. Parkın varlık sebebi, kentte yaşıyor olmanın yarattığı stresin etkisini azaltacak peyzaj görünümüleri yaratmaktır. Parkların kent hayatının stresine karşı panzehir etkisi olduğundan bahseden Olmsted, bilinçdışı süreç olarak adlandırdığı doğal manzaranın daha fazla canlandırıcı etkisi olduğuna inanmıştır. Kent parkları sağlığı güçlendirmek için önemli bir kaynak olmasının yanı sıra kente çevresel, psikolojik, estetik ve ekonomik yararlar sağlamaktadır.

Doğa ve yeşil alanlar stres ve bilişsel rahatsızlıkları azaltıp fiziksel aktiviteyi artırarak halk sağlığına direkt olarak katkıda bulunmaktadır. Halk sağlığı tanım olarak, hastalıkları önleme ve sağlığı destekleme çabalarına vurgu yapmaktadır. Bu nedenle halk sağlığını destekleyen ve ilerlemesiyle yakından ilgilenen yerel yöneticilere ihtiyaç duyulmaktadır. Kentleşmenin peşi sıra gelen çevresel kirlenme gibi negatif etkilerinin sağlık sorunlarına yol açtığı gerçeği halk sağlığının korunması ve sürdürülmesi açısından kent parklarının önemini artırmaktadır (Konijnendijk, Annerstedt, Busse Nielsen ve Maruthaveeran, 2013, s. 8).

1.3.1. Kent Parklarının Fiziksel Aktivite ve Sağlık ile İlişkisi

Günümüzde yaşam biçimiyle ilgili hastalıkların oranı her geçen yıl artmaktadır. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde obezite ve aşırı kilolu olma prevalansı tüm yaş gruplarında artmaya devam etmektedir. Dünya Sağlık Örgütü obeziteyi belli bir boy uzunluğuna göre vücut ağırlığının artması olarak tanımlanmaktadır ve obezite vücuttaki yağ oranının artmasına bağlı olarak pek çok hastalığa neden olmaktadır (Coppack, 2005, s. 1049; Ogden, Yanovski, Carroll ve Flegal, 2007, s. 2094). Alınan enerjinin yakılandan fazla olması vücuttaki yağ miktarının artmasına neden olmaktadır, bu bağlamda obezite yediğimiz kadar hareket etmediğimizin kanıtıdır. Uzmanlar sadece diyet yapmanın tek başına obeziteden korunmak için yeterli olmadığına, diyetin fiziksel aktiviteyle desteklenmesi gerektiğine dikkat çekmektedir.

Fiziksel aktivite, iskelet kasları kullanarak enerji harcanmasına yol açan bedensel hareketlerdir. Yürüme, bisiklete binme gibi temel vücut hareketlerinin yanı sıra egzersiz ve gün içindeki yapılan aktiviteler de fiziksel aktivite olarak kabul edilmektedir (Caspersen, Powell ve Christenson, 1985, s. 126). Düzenli olarak fiziksel aktivite yapmak, kas kuvvetinin devamını, vücut ağırlığının azalmasını ve vücut yağının uygun olarak yeniden dağılımını destekleyerek hipertansiyon, koroner kalp hastalıkları ve erken ölüm riskini azaltmakta ve sağlıklı insanlarda fiziksel fonksiyonların düzelmesinde rol oynamaktadır (Rahl, 2010, s. 7).

Fiziksel aktivite yaşam kalitesinin ve sağlığın iyileşmesine yardımcı olmaktadır. Araştırma sonuçlarında ve kitlesel medyada fiziksel aktivitenin önemine değinilmekte ve obezitenin önlenmesindeki önemine vurgu yapılsa da fiziksel hareketsizlik dünya genelinde bir sağlık sorunu olmayı sürdürmektedir (Haskell, Lee, Pate, Powell ve Blair 2007, s. 1082). Hızlı kentleşme, teknolojinin ilerlemesi, zorlu çalışma koşulları gibi birçok neden fiziksel hareketsizliği de beraberinde getirmektedir (Bulut, 2013 s. 207). Çalışmalar bireylerin yoğun çalışma temposu yüzünden fiziksel aktiviteye zaman

bulamadıklarını (Genç vd., 2002, s. 240), fiziksel aktivite yetersizliğinin kimi hastalıkların ortaya çıkmasında ve seyrinde önemli bir belirleyici olduğunu göstermektedir (Manson vd., 2002, s. 723; Wen vd., 2011, s. 1250).

Fiziksel aktivite, doğadan yararlanma, sosyal etkileşim gibi fırsatlar sağlayan parklar kent peyzajı içinde eşsiz bir ortam sunmaktadır. Bu fırsatlara katılmak, parklardan yararlanan bireylerin sağlığının düzelmesine yardımcı olabilmektedir. Kent parkları farklı yaş gruplarından ve farklı sosyo-ekonomik düzeyden olan kent sakinlerini fiziksel aktiviteye teşvik edici bir rol üstlenmektedir. Fiziksel aktivite seviyesi ve parklara ulaşım arasındaki ilişkiyi konu alan çalışmalar, yeşil alanlara ve parklara yakın yerlerde yaşayan bireylerin parklardan uzakta yaşayanlardan daha fazla faydalandıklarını göstermektedir (Bocarro vd., 2015; Cohen vd., 2007, s. 511; Coombes, Jones ve Hillsdon, 2010, s. 822). Yürüme mesafesinde olan parklara erişim hem erişkinlerin hem de çocukların sağlıklı vücut ağırlığına ulaşmalarında ve obezite oranının azalmasında rol oynamaktadır (Cutts, Darby, Boone ve Brewis, 2009, s. 1320; Mena, Fuentes, Ormazábal, Palomo-Vélez ve Palomo, 2014, s. 377; Wolch vd., 2011, s. 213). Parkın boyutu, spor alanlarının varlığı, ağaçlandırılmış alanlar, asfalt olan veya asfalt olmayan yollar gibi park özellikleri fiziksel aktiviteyi ve park kullanımını destekleyebilmektedir (Cutts, Darby, Boone ve Brewis, 2009, s. 1320; Giles-Corti vd., 2005, s. 173; Kaczynski, Potwarka ve Saelens, 2008, s. 1554). Oyun alanları, basketbol sahası, yürüyüş yolu, ışıklandırma gibi nitelikler çocukları fiziksel aktiviteye teşvik etme açısından önemli olabilir (Gearin ve Kahle, 2006, s. 34).

Parklar, aktif veya pasif rekreasyona alan sağlamanın yanı sıra kentteki doğal alanları deneyimleme imkânı sunmaktadır. Doğada vakit geçirmek sağlık açısından yararlıdır ve parkta koşmak kentte koşmaktan daha fazla fizyolojik iyileşmeye neden olmaktadır. Parkta yapılan yürüyüş ardından insanlar kendilerini daha rahat, enerjik ve rahatlamış hissetmektedir. Araştırmalar kentte yürüyen hastalarla kıyaslandığında,

koroner kalp hastalarının parkta yaptığı 30 dakika yürüyüşün ardından kan dolaşımıyla ilgili olumlu değişikliklerin daha hızlı gözlemlendiği ve kalp atım hızlarının iyileştiğini göstermektedir (Grazuleviciene vd., 2015). Parkta yapılan 15 dakikalık bir yürüyüş sonrasında kalp atış hızının daha düşük olduğu (Song vd., 2013) ve parkta daha uzun süre kalan bireylerin sistolik kan basıncının daha düşük olduğu belirlenmiştir (Orsega-Smith, Mowen, Payne ve Godbey, 2004, s. 252).

Fiziksel aktivite aynı zamanda psikolojik sağlıkla da ilişkilidir. Depresyon tanısı konulmuş bireylerde egzersizin antidepresan etkisi yaratarak depresyon semptomlarını azalttığı (Augestad, Slettemoen ve Flenders, 2008, s. 541; North, McCullagh ve Tran, 1990, s. 407), doğanın yenileyici etkisiyle psikolojik sağlık açısından parkların önemli bir rolü olduğu gösterilmiştir. Yeşil alanlar, hoş bir doğa manzarası sağlamanın yanında stres yaratan ortamlardan kaçmayı sağlamakta ve ruh halinde olumlu değişikliklere olanak sağlamaktadır (Abkar, Shariff, Kamal, Mariapan, Maulan ve Sheybani, 2010, s. 5359). Kentlerdeki yeşil alanlar insanların ruh halinde rahatlama ve yenilenme gibi olumlu değişimlere neden olmaktadır (Aspinall, Mavros, Coyne ve Roe, 2015, s. 275; Nielsen ve Hansen, 2007, s. 846; Ward Thompson, Roe, Aspinall, Mitchell, Clow ve Miller, 2012, s. 226). Doğada yapılan yürüyüşün zihin yorgunluğu azaltıcı etkisi de kentteki yürüyüşten daha fazladır. Kentsel çevrelerde yapılan yürüyüşe kıyasla doğada yapılan yürüyüş anksiyete, ruminasyon (aynı konu üzerinde düşünmeyi) ve olumsuz etkilenmeyi azaltmakta olumlu etkilenmeyi artırmaktadır (Bratman, Daily, Levy ve Gross, 2015a, s.48; Bratman, Hamilton, Hahn, Daily ve Gross, 2015b, s. 8568; Song vd., 2013). Mesai bitiminde hem kentsel ormanlık alanlar hem de kent parklarında gerçekleştirilen kısa süreli yürüyüşlerin stres azaltıcı etkisi vardır (Tyrvainen vd., 2014, s. 7). Yapılan araştırmaların ortak noktası, bireylerin park ziyareti ardından daha iyi hissettikleri, endişe ve üzüntülerinin azaldığı ve parkta daha uzun süre kalanların daha az stresli olduklarıdır.

Doğanın iyileştirici gücü on yıllardır çalışılmaktadır. Yapılan çalışmalarda doğa fotoğraflarına bakılmasının bile rahatlama sağladığı yönünde bulgular edinilmiştir (Ulrich, 1981, s. 551). Araştırmalarda ameliyatlardan sonra ağaç veya su manzarası olan resme bakan hastaların daha az ağrı hissettikleri, daha az endişeli oldukları, penceresi doğaya bakan odada kalan hastaların penceresi duvara bakan odada kalan hastalardan daha az komplikasyona sahip olduğu ve hastanede kalma sürelerinin daha kısa olduğu belirlenmiştir. Penceresinden ağaç görülebilen odalarda kalan hastalar duvar gören hastaların aksine kendilerini iyi hissetmekte ve daha düşük dozlarda ağrı kesici ilaca ihtiyaç duymaktadırlar (Ulrich, 1984, s. 421).

1.3.2. Kent Parklarının Çevresel ve Ekolojik Yararları

Hava kirliliği kentsel alanlardaki en temel sorunlardan birisi olarak görülmektedir ve çok sayıda kirletici ile ilişkili olması pek çok hastalığa neden olmaktadır. Parklardaki ağaçlar karbondioksit tutma kapasiteleri sayesinde hava kalitesinin yükselmesine yardımcı olmaktadır (Gratani ve Varone, 2013, s. 509). Parklar barındırdığı bitkiler sayesinde kirliliği önleme, çevreyi arıtma ve korumada rol oynamaktadır. Ağaçlar kirletici gazları abzorbe ederek, depolayarak hava kirliliğinin azalmasına yardımcı olmakta ve böylece bu gazları atmosferden uzaklaştırmaktadır (Nowak'tan aktaran Bedimo-Rung, Rowen ve Cohen, 2005, s. 162). Parklar sıklıkla yüksek ağaç örtüsüne sahiptir ve çalışmalar bu durumun hava yoluyla taşınan kirleticilerin miktarını azalttığı gösterilmiştir (Yin vd., 2011, s. 2159; Su, Jerrett, de Nazelle, ve Wolch, 2011, s. 325). Kirlenme yoğunluğunun parklarda trafiğin yoğun olduğu alanlardan daha düşük olduğu saptanmıştır (Makhelouf, 2009, s. 39).

Ağaçların ve bitkisel dokunun yoğun olduğu alanlarda gürültü kirliliği de azalmaktadır (Kaymaz vd., 2013, s. 191). Ses dalgalarını abzorbe etmek, dağıtmak,

yansıtmak anlamında bir bariyer gibi işlev gören ağaç dalları ve yapraklarının gürültü kirliliğini azaltıcı etkisi vardır (Maleki ve Hosseini, 2011, s. 18).

Kentlerde hava sıcaklığı, doğal peyzajın yerini yapılı çevreler aldığı için kırsal alanlardan daha yüksektir. Bu durum Kentsel Isı Adası etkisi olarak tanımlanmaktadır. Artan sıcaklık özellikle soğutma için enerji talebinin artmasına, daha fazla elektrik üretimine, bu üretimde fosil yakıtların kullanılmasıyla sera gazlarının daha yüksek oranda salınmasına neden olmaktadır. Elbette sera gazları küresel ısınmaya katkıda bulunduğundan küresel ısınmanın neden olduğu sıcaklık artışıyla baş etmek için daha fazla soğutma amaçlı elektrik talebi, daha fazla salınım şeklinde bir döngü gerçekleşmektedir (Yu ve Hien, 2006, s. 105). Bu nedenle kentsel bitki örtüsü ve ağaçların varlığı soğutma etkisi açısından önem taşımaktadır (Shashua-Bar ve Hoffman, 2000, s. 234).

Kent parkları kentsel bitki örtüsünün önemli bir parçası olarak kabul edilmektedir. Kent parklarında yer alan ağaçlar hem gölge sağlamakta hem de soğutma etkisiyle hava sıcaklığını azaltmaktadır (Nasir, Ahmad, Zain-Ahmed ve Ibrahim, 2015, s. 379; Yu ve Hien, 2006, s. 118). Bu mekanizmalar bitki örtüsünün tipine ve ağaç türlerine bağlı olarak işlemektedir (Bilgili, 2009, s. 153; Paoletti, Bardelli, Giovannini ve Pecchioli, 2011, s. 14). Parklar ve yeşil alanlar ile yapılı çevrelerin arasındaki sıcaklık farkı çalışmalarla gösterilmiştir (Barış ve ark., 2009, s. 799; Çiçek ve Doğan, 2005, s. 68). Parkların yakınlarındaki yapılı çevrelerden daha serin olması Park Soğutma Adası olarak tanımlanmaktadır. Çalışmalar kentsel ısı adası etkisini azaltması açısından kent parklarının boyutu ve park soğutma adası yoğunluğu arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Daha büyük ölçekli parklar daha güçlü bir soğutma etkisine sahiptir, bunun yanı sıra parkların şekli ve orman yapısı da soğutma etkisinin yoğunluğunu etkilemektedir (Cao, Onishi, Chen ve Imura 2010, s. 230; Kuşçu Şimşek, 2016, s. 13; Ren vd., 2013, s. 883).

Su özellikle sıcak iklimlerde buharlaşmayla soğutmada temel bir rol oynamaktadır. Buharlaşma çevre sıcaklığındaki düşmeye neden olmakta ve gölge soğutma etkisi yapmaktadır. Gölletler yüksek buharlaşma işlevi nedeniyle yazın düşük hava sıcaklığını kalıcı hale getirmektedir. Hareketli olan sular da buharlaşmaya katkıda bulunmaktadır. Kentler kaldırım gibi geçirgen olmayan yüzeylerle örtülü olduğundan su denetimi özellikle iklim değişimlerinde çok önemlidir. Bu toprağı örten yapılar kent sisteminin içinde ve dışında suyun miktarını ve izlediğı yolu büyük ölçüde değiştirmektedir. Ekosistem hizmeti temelli yaklaşımlar kirleticilerin etkisini azaltmak, sel suyunun akış miktarını azaltarak kentin su döngüsünün düzenlenmesine yardımcı olabilmektedir. Artmış filtreleme, bitki örtüsü olan yüzeylerden buharlaşma ve yer altı suyunun zenginleşmesini destekleyecek ve böylece kentteki iklim koşullarının iyileşmesine yardımcı olacaktır. Kentteki geçirimsiz yüzeylerin % 50-90'ı yüzeysel akışta yağışın % 40-83'ünü kaybettirebilmektedir (Konijnendijk, Annerstedt, Busse Nielsen ve Maruthaveeran, 2013, s. 35; Mahmouda, 2011, s. 2655).

1.3.3. Kent Parklarının Sosyal Yararları

Parklar, sosyal sermaye ve topluluk dayanışmasının sürdürülmesinde kritik rol oynayan sosyal etkileşimlere olanak sağlamaktadır. Sosyal sermaye terimi, toplumdaki sosyal etkileşimlerin nitelik ve niceliğini şekillendiren kurumlara, ilişkilere ve normlara atıf yapmaktadır. Parklar insanların sosyal bağlar geliştirebilecekleri yerlerdir, buluşma mekânı sağlaması açısından sosyal sermayede rol oynamaktadır (Bedimo-Rung, Mowen ve Cohen, 2005, s. 161; Coleman, 1988, s. 98).

Kent parklarının kullanımı bireysellikten ziyade toplumsal bir davranıştır ve kamusalılığın oluşmasına yardımcı olmaktadır. Fiziksel aktivite, sosyal iletişim, psikolojik rahatlama gibi nedenlerle tercih edilen parklar ve yeşil alanlar kent sakinleri tarafından boşa harcanan kent mekânları olarak algılanmamaktadır. Farklı sosyal sınıflar

ve farklı yaş grupları için, herhangi bir ayırım söz konusu olmadan kullanılabilir ve erişilebilir duruma getirilmesi, kamusal ve çevresel kalitenin artırılması açısından parkların varlığı kent yaşamı için vazgeçilmezdir. Kent yaşamında katılımcı kentli olabilmek için bu alanların her kesimden birey tarafından özgürce kullanılması sağlanmalıdır (Demir, 2006, s. 69; Erdönmez ve Akı, 2005, s. 68). Daha yeşil olan çevrelerde sosyal bağlar daha güçlüdür, bu çevrelerde yaşayan insanlar kendilerini daha az yalnız hissetmektedirler. Bu bağlamda parklar ve yeşil alanlar toplumsallık bilincinin artmasını da desteklemektedir (Maas, van Dillen, Verheij, ve Groenewegen, 2009, s. 593-594; Irvine, Warber, Devine-Wright, ve Gaston, 2013, s. 10).

Kent parklarının, açık ve erişilebilir olmaları sebebiyle insanlar kendilerini bir anlamda “ev”lerinde hissederler. Bireylerin günlük alışkanlıklarını farklı insanlarla görüşerek paylaşımlarını sağlayan parklar, düzenlenen aktivitelerle sosyal etkileşimi artırma görevini üstlenmektedir (Peters, Elands ve Buijs, 2010, s. 98). Gençler parkları yeni arkadaşlar edinmek, arkadaşları ile vakit geçirmek için tercih etmektedir (Lloyd, Burden ve Kiewa, 2008, s. 33-34; Seeland, Dübendorfer ve Hansmann, 2009, s.16-17). Özellikle okunabilirliği yüksek olan mahalle parklarının sosyal bağları geliştirdiği ve güçlendirdiği, ziyaretler sırasında karşılaşılan insanlarla yeni tanışıklıkların geliştirilmesi için tekrarlanan temasların önemli olduğu vurgulanmaktadır (Kazmierczak, 2013, s. 43; Moulay, Ujang ve Said, 2016, s. 62-64). Yaşlıların kent içinde olan yeşil alanlardan yararlanabilmesi ve sosyal bütünleşme arasında pozitif bir ilişki olduğu gösterilmiştir (Kweon, Sullivan ve Wiley, 1998, s.853-854). Fiziksel çevrenin kalabalık, gürültülü ve tehlikeli olması sosyal bağları engellemektedir. Daha fazla yeşil çevrelerde suç, şiddet ve saldırganlık oranları azalmaktadır (Kuo ve Sullivan, 2001a, s. 349; Kuo ve Sullivan, 2001b, s. 566). Bireyler arasında sosyal etkileşimin gelişmesine yardımcı olan yeşil alanlar aynı zamanda yarattığı güvende hissetme

duygusuyla birlikte sosyal bağların artmasına olanak sağlamaktadır (Kuo, Sullivan, Coley ve Brunson, 1998, s. 847-848).

Kırsal alanlarda yapılan çalışmalar da park benzeri doğal öğelerin sosyal etkileşim fırsatları sunduğunu göstermektedir. Araştırmalarda ağaçların bol olduğu yerler ile doğadan yoksun olan alanlar kıyaslandığında, yeşil alanların insanlara daha çekici geldiğine dair sonuçlar elde edilmiştir (Coley, Sullivan ve Kuo, 1997, s. 487).

Parklarda bulunan tesisler ve hizmetler sosyal, ekonomik, çevresel ve bireysel yararlar sağlamaktadır. Parkların sağladığı sosyal yararlar sadece kullanıcılar için değil tüm toplum içindir. Hem yatırıma hem de harcamaya neden olan restoran ve dükkanlar ekonomik getiri sağlamaktadır (Bedimo-Rung, Mowen ve Cohen, 2005, s. 161). Doğal ya da tarihi parklar turistlerin görmek isteyebileceği yerler olduğu için özellikle düşük gelirli alanlarda finansal yatırım ve ekonomik faaliyetlerin teşvik edilmesi açısından önem taşımaktadır (Manning ve More, 2002, s. 27). Ekinci ve Sağlam (2016, s. 617), Seğmenler Parkı'nın yapımından sonra sosyal hayata olan katkısının yanında çevresindeki gayrimenkul fiyatlarının artmasına da neden olduğuna dikkat çekmektedirler. Boyacı (2010, s. 92), Gençlik Parkı'nın yenilenmesi ardından yakınındaki otelin parka bakan odalarının ücretinin arttığını belirtmiştir. Bu durumun parkın arazi değerinin artırdığı ve bu bağlamda ekonomik açıdan yarar sağladığı sonucuna ulaşmıştır.

1.4. PEYZAJ MİMARİSİ, ERGONOMİ VE ANTROPOMETRİ

Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nde peyzaj, insanlar tarafından algılandığı şekliyle, karakteri doğal ve/veya insani unsurların eyleminin ve etkileşiminin sonucu olan bir alan olarak tanımlanmıştır (URL-3, 2014). 17. ve 18. yüzyılda İngiltere'de, kentlerin kalabalıklaşmasıyla halkın ruhsal ve fiziksel sağlığı için doğaya benzer çevreler

yaratılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Bu hareket dâhilinde oluşturulan çevreler, kent dışındaki özel park veya bahçeler olmuştur. Bu çevrelerin kullanıcıları aristokrat sınıftır. Aslında hareketin hedeflediği şey gerçekleşmemiş, kent nüfusunun çoğunluğunu oluşturan işçi sınıfının gereksinimleri karşılanamamıştır. Zamanla peyzaj tasarımı, küçük ya da geniş özel bahçelerin yanında birçok ülkedeki büyük kentlerde halkın kullanımına açık olan, kent içinde veya dışında yer alan parklara doğru farklılaşmaya ve kamu hizmetine girmeye başlamıştır. Peyzaj mimarlığı bahçe tasarımından doğmuştur ve halen bahçe tasarımıyla olan bağlantısı sürmektedir. İkisi arasındaki fark, bahçelerin bireysel kullanım için tasarlanması ve çevrili olması, peyzaj mimarlığının ise kamusal alanlar, açık alanlarla ilgilenmesi ve doğal çevre ve insanın gelişen aktiviteleri arasındaki ilişki ile ilgili olmasıdır. Peyzaj mimarlığı, toplumsal değerler, insani gelişmişlik, araziye etkisi ve kamu yararıyla ilgilenmektedir. Planlama ve yönetim temelli uygulamalar ulusal veya bölgesel olarak peyzaj mimarlığında çalışılabilmektedir. 19. yüzyılda estetik öncelikli meselesi iken 20. yüzyılda daha ekolojik bir yaklaşım izlenmeye başlanmıştır. 21. yüzyılda sürdürülebilirlik giderek artan bir biçimde ilgi odağı haline gelmiştir (Holden ve Liversedge, 2014, s. 8).

1800'lerin sonunda Frederick Law Olmsted ilk kez peyzaj mimarı olarak tanımlandıktan sonra disiplin kentsel gelişimin odak noktasına yerleşmiş, ardından bu disiplinden kent planlama disiplini ortaya çıkmıştır. Bugün gelişmiş dünyada peyzajın, kent planlamasında etkin bir katman olarak yer aldığı izlenmektedir. Peyzaj şehirciliği terimi ise 1997'de Chicago'da düzenlenen bir sempozyum ardından kullanılmaya başlanmıştır. Charles Waldheim peyzaj şehirciliğinin ilk aşamada Avrupalı mimarların Amerikan kentlerine bakıp onları tanımlama çabası, yoğunlukları azalan ve yatay düzlemde yayılan kentlerin davranışlarını tanımlamaya çalışan bir tür bakış açısı olarak tanımlamıştır (Karaçizmeli, 2010). Peyzaj şehirciliği tıpkı peyzaj mimarlığı gibi doğal

ekolojiler, altyapı sistemleri ve binalar arasındaki alanları yöneten, bir geçiş tasarım disiplini (Shane, 2006, s. 59).

Ergonomi; Yunanca iş/çalışma **ergos** ve doğal kanunlar **nomos** kelimelerinin birleşmesinden meydana gelmiştir. Ergonomi ile ilgili ilk çalışmalar F. W. Taylor (1856-1915) tarafından başlatılmıştır. Taylor iş düzeni ve çalışanların daha verimli şekilde çalışması için teoriler üretmiş ve pek çok el aleti geliştirmiştir. Taylor'un geliştirdiği aletler üretim hızını artırmış, çalışanların ücreti artmıştır ancak çalışanları memnun etmemiştir. Bu durumun, Taylor'ın anatomi ve fizyoloji bilgilerinin yeterli olmamasından kaynaklandığı ileri sürülmektedir. II. Dünya Savaşı'na dek ergonomi ile ilgili çalışmalar daha çok bireysel düzeyde olmuştur. Murrell (1949), iş çevresinde insan çalışmasını konu alan bir toplantıda ergonomi kelimesini kullanmıştır. Ergonomi 1950'lere dek ABD'de askeri amaçlarla yürütülmüş daha sonraları sivil alanlarda ergonomik tasarımlar üretilmeye başlanmıştır (McCauley Bush, 2012, s. 2-9; Pheasant, 2003, s. 4).

“İş” kelimesi içinde pek çok anlam barındırmaktadır, dar anlamda yaşamak için yaptığımız şeyleri ifade etmektedir. Ergonominin, planlanmış veya amaçlanmış olan, özellikle bir beceri veya çaba içeren insan aktivitesi olarak tanımlanması daha uygundur. Bir bilim dalı olarak ergonomi insan, teknik ve çevre uyumunun temel kurallarını ele almaktadır. Ergonomi, insanların kullandığı çevreler ve eşyaların tasarımıyla ilgilidir. Bir nesne, bir aktivite veya bir amaca yönelik olarak bir işin yapılmasında kullanılacaktır. Bu nedenle ürün, sistem veya çevreyi kullanacak olan insanın zihinsel ve fiziksel karakteristikleri temel alınmalıdır (Pheasant, 2003, s. 4-5).

Ülkemizde 1960'ların sonunda Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nde Ziraatte Canlı Kuvvet Kaynakları Kürsüsü'nün kurulmasıyla birlikte ergonomi çalışmaları dolaylı yoldan başlamıştır. 1969 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi, 1971 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve 1980'lerde Dokuz Eylül Üniversitesi'nde ergonomi

dersleri verilmeye başlanmıştır. 1984 ve 1986 yıllarında Dokuz Eylül Üniversitesi ve İzmir Batı Alman Kültür Ataşeliği işbirliği ile Türk-Alman Ergonomi Sempozyum'ları, 1987 yılında Milli Prodüktivite Merkezi'nin İstanbul Teknik Üniversitesi işbirliği ile I. Ulusal Ergonomi Kongresi ve Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin düzenlediği sempozyumların ve kongrelerin tebliğ kitapçıklarının basılması ile ergonomi alanındaki çalışmalar hız kazanmıştır (Erkan, 1995, s. 19-21). Günümüzde ise pek çok farklı disiplin tarafından ergonomik çalışmalar yapılmaktadır ve Ulusal Ergonomi Kongresi bu çalışmaları görünür kılmaktadır.

Antropometri, insanın metrik boyutlarını belirlemek için 100 yıldan uzun süredir kullanılan bir tekniktir. Antropometri sadece yaşa göre insanların vücut yapısındaki farklılıkları belirlemeyi değil, aynı zamanda cinsiyet ve somatik yapı tipleri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamaktadır. Kadın ve erkeklerin somatik karakteristikleri arasında önemli farklılıklar bulunabilir. Kadınlar genelde erkeklerden fiziksel açıdan zayıftır ve % 8-15 kadar küçüktür. Antropometri belirli toplumlarda meydana gelen somatik değişimlere ait verilerinin sağlanması ve yukarıda bahsi geçen farklılıkların tanımlanmasını içermektedir. Elde edilen veriler pediatri ve ergonomi alanlarında kullanılmaktadır. Ergonomi, belirli bir popülasyonun somatik karakteristikleri temelinde vücut yapılarına uygun ürünlerin üretilmesini temel almaktadır. Ergonominin gelişimi antropometriyle uygulanan tekniklerin ölçülmesi ve metotların geliştirilmesiyle sonuçlanmıştır, ergonomik gereksinimler zamanla yeni tekniklerin gelişmesini sağlamıştır. Antropometri tekniğinin ergonomide kullanılmasının temel amacı, çalışma ve yaşam alanlarının tasarımında insanın fiziksel yatkınlıklarını tanımlayacak verilerinin sağlanmasıdır. Böylece engelli bireyler de dâhil olmak üzere toplumu oluşturan bireylerin çalışma ve yaşam alanlarının tasarlanması için verilerin elde edilmesi sürecine yardımcı olacak tüm ölçüm teknikleri ve metotları içine almaktadır (Nowak, 1997, s. 345-387).

İnsan vücudu standart anatomik pozisyonda, hareketsizken alınan ölçülere **Statik Antropometrik Ölçüler** adı verilir. Belirli bir eylem için hareket halindeyken alınan ölçülere ise **Dinamik Antropometrik Ölçüler** denir. Hareket halinde olan insanın yatay ve düşeyde en fazla erişme uzaklığı, uzanma, sürünme durumlarında ulaşma boyutları da dinamik antropometrik ölçülere örnek olarak verilebilir. Antropometrik ölçüler farklı popülasyonlara, yaş ve cinsiyete göre değişim göstermektedir. Her insanın ve her toplumun antropometrik ölçüleri kendine özgüdür (Akın, 2012, s. 112).

Yaşamı kolaylaştıran her türlü ürün ile yaşam ve çalışma alanlarının etkin kullanımı, kullanıcıların antropometrik ölçülerine göre tasarlanmasıyla sağlanabilir. Tasarım aşamasında kullanılan antropometrik ölçülerin doğru veya güvenilir olması zorunludur aksi takdirde ürünlerin ergonomik olması mümkün değildir (Akın, 2012, s. 111).

1.4.1. Park Donatılarında Antropometri

Mekânlar ve mekânları oluşturan donatılar kullanıcılara ait ölçülerle doğrudan ilişkilidir. Kartay ve Korkut (2009, s. 246), insan aktivitelerinde en etken faktörün eller olduğuna dikkat çekerek saplar, kulplar gibi kavrama elemanlarının büyüklüğü ve yapısının kullanıcıların eline en uygun şekilde yapılmış olmasının gerekliliğini vurgulamışlardır. Doğan ve Altan (2007, s. 160), kamusal alanlarda kullanılan oturma birimlerinin oturma yüksekliği, arkalık yüksekliği ve eğimlerinin kullanıcıların antropometrik ölçülerine göre tasarlanarak üretilmesi için ergonomik veri tabanı oluşturulması gerektiğinin altını çizerek oturma birimlerinde antropometrik ölçülerin önemini maddeler halinde açıklamışlardır.

- a. Oturma yüzeyinin çok yüksek olması durumunda oturma yüzeyinin ön kenarı uyluğun arka bölgesine baskı yaparak kan dolaşımını engellemekte ve kasların yorulmasına neden olmaktadır.
- b. Oturma yüzeyinin çok alçak olması durumunda ayaklar öne doğru uzatılmak zorunda kalınır ve vücut ayakların statik desteğinden uzaklaşır. Çöelmeye benzer bu oturma şekli yüzünden kan dolaşımında aksama ve kaslarda yorulma meydana gelir.
- c. Oturma yüzeyi çok yumuşak olduğunda ağırlık eşit dağılmaz, basen ve baldırlara binen yük farklı olacağından yorgunluk yaratacaktır.
- d. Oturma yüzeyi çok derin ise ön kenarı dizin arkasını keseceğinden birey öne doğru oturmak zorunda kalacaktır, sırt desteğe ihtiyaç duyacağından arkaya birey yaslanacaktır. Bu tarz bir oturma şekli kasların sürekli gerilmesine neden olacağından yorgunluğu artıracaktır.

İnsanların fiziksel ve ruhsal sağlığına zarar vermeyen, kültürel, ekonomik, psikolojik açılardan verimini yükselten, kaza riskini azaltan uygulamaların hayata geçirilmesi ancak doğru antropometrik ölçülerin kullanımıyla mümkündür (Gülgün ve Türkyılmaz, 2001a, s. 137). Son yıllarda giderek artsa da literatür incelendiğinde parklarda kullanılan ekipmanlar veya donatılarla ilgili yapılmış olan araştırma sayısının yeterli olmadığı görülmektedir. Çocuk oyun alanları ve parklarda kullanılan ekipman ve donatıların tasarımında kullanılan kriterler arasında antropometrik ölçülerin yeteri kadar yer almadığı göze çarpmaktadır.

Kent mobilyası terimi ülkemizde 30 yılı aşkındır kullanılmaktadır. Kimi çalışmalarda kentsel donatı kimi çalışmalarda ise kent mobilyası terimleri kullanılmaktadır. Literatürde son yıllarda kentsel donatı teriminin daha fazla kullanılması nedeniyle mevcut araştırmada terimin bu kullanım tercih edilmiştir.

Kentsel donatılar, kent ve kent sakinleri arasında bir köprü oluşturmaktadır. Kamusal alanlarda kullanıldıkları için kentsel donatılar işlevsel ve estetik olarak rahatlatıcı olmanın yanında davetkâr olmalı ve kullanma isteği yaratmalıdır (Kurt ve Cindik, 2013, s. 713; Şişman ve Yetim, 2004, s. 43). Kentsel donatılar kullanıcılar için kenti yaşanabilir ve algılanabilir hale getirmektedir. Kent sakinleri donatılar aracılığıyla kentle ilişki kurmaktadır bu nedenle donatılar tanımlayıcı, belirleyici ve özelleştirici nitelikleriyle kentin bir parçasıdır (Bayraktar, Tekel, ve Yalçın Ercoşkun, 2008, s. 106). Ancak tasarım hataları donatıların kullanımını zorlaştırmaktadır. Hatalı konumlandırma donatıları işlevsiz hale getirmekte ve donatılarda yapılan hatalı seçimler görüntü kirliliği yaratmaktadır. Yoğun kullanım olan alanlarda donatıların sayı olarak yetersiz kalması ise yıpranmaya neden olmaktadır (Sağlık, Sağlık ve Kelkit, 2014, s. 1034; Şişman ve Yetim, 2004, s. 44). Donatı elemanları kente olduğu gibi parklara da kimlik kazandırmaktadır, bu nedenle donatıların bir süreklilik göstermesi ve parkın kimliğiyle uyumlu olması gereklidir. Kullanım öncesi ve sonrası değerlendirme çalışmalarının yapılması, donatıları kullanan kent sakinlerinin memnuniyet durumunun belirlenmesi anlamında önem taşımaktadır (Erdoğan, Oktay ve Yıldırım, 2011, s.2).

1.4.1.1. Oturma Birimi

Oturma birimleri kent içi yaya bölgeleri ve parklarda farklı biçimlerde kullanılmaktadır (Gülgün ve Türkyılmaz, 2001b, s. 130). Estetik çekici gelse de ergonomik olması açısından oturma birimlerinin en önemli özelliği işlevsel olmasıdır. Bir oturma biriminin konforlu olmasını sağlayan boyutlarıdır. Mexi ve Tudora (2012, s. 368-370), kamusal alanda kullanılan oturma birimlerinin işlevsel olduğu ve işlevin ötesinde bir anlam taşıdığına değinmişlerdir. Tasarım, konfor, malzeme kalitesinin yanı sıra oturma birimlerinde konum, yakınlık, güvenlik ve çevresi ile olan bağlantısı önemlidir. Kötü havalarda sığınak olması ve dinlenmeye davet etmesi gibi özelliklere

sahip olması oturma birimlerinin işlevselliğini tanımlamakta ve boyutları hem konfor sunabilmesi açısından önemlidir hem de kullanım derecesini tanımlamaktadır. Oturma birimleri ilgi noktasına (interest point) yakın olmalıdır. Bu ilgi noktası sosyal veya kültürel ya da kişisel bir merkez olabilir. Yaşlılar için yapacakları kısa yürüyüş için eve yakın olması veya parklar için rekreasyon alanına yakın olması vb. Oturma birimlerinin yapılacağı malzemenin seçilmesinde estetik, maliyet ve dayanıklılık, rahatlık ve her mevsimde kullanılabilmesi gibi noktalara dikkat edilmelidir.

Main ve Hannah (2009, s. 25-115), sosyalleşmek, yemek yemek, dinlenmek gibi farklı amaçlarla kullanılan oturma birimlerinin özellikle küçük çocukları olan aileler, yaşlılar ve engelli bireyler için uygun olarak konumlandırılmış donatıların amacına ulaşarak rahatlık sağlayacağına değinmişlerdir. Oturulduğunda sıcak veya soğuk, rahat veya rahatsız, temiz ya da kirli olması gibi durumlar kullanıcı tarafından hissedilebilir veya görülebilir olduğundan oturma birimlerinin tasarımı, kullanılan malzeme ya da konumlanması kullanıcıyı doğrudan etkilemektedir. Oturma eylemi, boy uzunluğu, vücut ağırlığı ve vücut şekline bağlı olarak farklı kullanıcılar için farklı rahatlık veya rahatsızlıklara neden olabilir.

1.4.1.2. Çöp Kutuları

Çöp kutuları dış mekânlarda alanın kirlenmesine engel olmak amaçlı, farklı büyüklükte ve yapıda tasarlanan donatı elemanlarıdır (Şişman ve Yetim, 2004, s. 49). Çöp kutuları yaya akışını ve tekerlekli sandalye kullanıcılarını engellemeyecek şekilde konumlandırılmalı (Yücel, 2006, s. 27) ve oturma birimlerine yakın yerleştirilmelidir ancak görüntü kirliliğini, kötü kokuları önleyecek uzaklıkta olmalıdır (Main ve Hannah, 2010, s. 48).

1.4.1.3. Aydınlatma Elemanları

Güvenlik, işlev ve gereksinim amaçlı kullanılan aydınlatma elemanları gece kullanımına yöneliktir (Sağlık vd., 2014, s. 1026). Aydınlatma elemanlarının boyutları açısından hareket alanını daraltmayacak ve geçişleri engellemeyecek şekilde konumlandırılması gereklidir. Aydınlatmaların yerden yüksekliği en az 220 cm olmalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM: ÖNEM VE AMAÇ

2.1. ÖNEM

Ünlü peyzaj tasarımcısı Olmsted parkların, temiz hava sunan, doğanın güzelliğinin deneyimlenebildiği, müzik ve sanatı, sporu içinde bulunduran alanlar olarak tesis edilmesi gerektiğini vurgulamıştır (Olmsted, 1970, s. 17). Parklar kent sakinlerinin arkadaşlarıyla ve diğer insanlarla vakit geçirebileceği, sosyalleşme motivasyonu sağlayan yerlerdir. Bunun yanı sıra fiziksel aktivite imkanlarıyla fiziksel sağlğın ve günlük stres kaynaklarından uzaklaşmayı sağlayarak ruhsal sağlğın korunmasına yardımcı olmaktadır.

Her geçen gün bir yenisi inşa edilen binalarla birlikte betonlaşan ve kalabalıklaşan kentlerde parkların önemi giderek artmaktadır. Yeşil alanların zaman içinde azaldığı düşünülürse parklar, doğayla buluşmak ve keyifli vakit geçirerek günlük hayatın stresini atmak için ideal mekânlardır. Peyzaj mimarlığı insanların kentsel alanlarda daha kaliteli vakit geçirmesini amaçlamaktadır. Bu noktada peyzaj mimarlığının çevre ve bu çevrelerin oluşturulmasında kullanılan öğelerin kullanıma uygun olmasını sağlayan ergonomi ve antropometri ile aynı amaca hizmet ettiğini söylemek mümkündür. Bu üç disiplinin ortak noktası insandır. İnsanların yaşadıkları, çalıştıkları ve boş zamanlarını geçirdikleri mekânlar ile bu mekânlarda kullandıkları tüm ürünlerin boyutları insanların boyutlarına göre tasarlanmalıdır (Yörük, Gülgün, Sayman ve Ünal Ankaya, 2006, s. 158). Tasarımlar kullanıcı odaklı yapılmadığı müddetçe ürünlerin ergonomik olması mümkün değildir. Bu durum sadece ev veya işyerleri için değil aynı zamanda parklar için de geçerlidir. Çok çeşitli nedenlerle kullanılan parkların tasarımında insan faktörü önem taşımaktadır. Çocuk oyun alanlarından kent parklarına kadar tüm parklarda kullanılmakta olan donatı elemanları ve ekipmanlar kullanıcıların antropometrik ölçülerine uygun olmalıdır. Aksi takdirde donatılar, özellikle fiziksel aktivitede kullanılan spor ekipmanları geçici fiziksel rahatsızlıklara, yaralanmalara ve

sakatlanmalara neden olabilmektedir. Bu nedenle donatı elemanları ve ekipmanların tasarımında hedef kitlenin antropometrik ölçümlerinin belirlenmesi önem taşımaktadır.

Ülkemizde antropometrik çalışmaların her alanda yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Ayrıca yapılmış olan yayınlar incelendiğinde antropometri açısından tam bir terminoloji birliğinin olmadığı görülmektedir. Antropometrik ölçülerin isimlerinin farklı olması durumu şekille ifade edilmediği ya da ölçülerin nasıl alındığı açıklanmadığı takdirde karışıklığa neden olmaktadır. Öncelikle popülasyonun genelini temsil edecek olan verilerin sunulması, elde edilen bu verilere göre parkların ve parklarda kullanılan donatı elemanlarının tasarlanması gerekmektedir. Burada unutulmaması gereken ise antropometrik ölçülerin zamanla değiştiğidir. Bu nedenle antropometrik ölçülerin belli periyotlarda tekrar tespit edilmesi gereklidir. Ayrıca engellilerin, çocukların ve yaşlıların da kent sakini oldukları göz önünde bulundurularak kent parklarından tüm kent sakinlerinin yararlanması sağlanmalıdır.

Literatürde parklarla ilgili yapılmış olan çalışmalarda kent parklarının yönetim modelleri, kullanıcı tercihleri, donatı elemanları gibi konulara değinilmiş olsa da insanın antropometrik boyutu genelde göz ardı edilmiştir. Oturma elemanları, çöp kutuları gibi donatıların kullanıcıların antropometrik boyutlarına uygun olarak tasarlanıp imal edilmesi özellikle çocukların oyun alanlarında yaralanmaması veya sakatlanmaması açısından önem taşımaktadır. Bu anlamda bu tezde, ergonomi ve antropometri ilişkisine bağlı olarak kullanıcı memnuniyetini sağlayacak donatılara duyulan ihtiyacın karşılanması gerektiği vurgulanarak literatürdeki boşluğun vurgulanması hedeflenmiştir.

2.2. AMAÇ

Araştırmanın amaçlarından biri, kullanıcı memnuniyeti anketi ile kullanıcıların parklarla ilgili görüşlerinin alınarak kullanıcı profilinin çıkarılması ve sorulara verilen cevaplar doğrultusunda kent sakinlerinin parka ulaşım şekilleri, parkı kullanma sıklığı,

parkı tercih nedenleri, parka geldiklerinde nasıl hissettikleri ve parkta eksik olduğunu düşündükleri aktivite veya yapıların belirlenmesidir.

Bu tezde hızla betonlaşan kentlerde parkların özellikle kent parkların sağladığı yararlar antropolojik açıdan ele alınmıştır. Günümüzdeki kent parkları ele alınarak gelecekteki kent parklarının planlanmasında göz önünde bulundurulması gereken hususlar açığa kavuşturulmaya çalışılmıştır. Belirlenmiş olan TSE standartları ile kent parklarında kullanılan oturma birimleri, çöp kutuları ve aydınlatma elemanlarının ölçülerinin örtüşüp örtüşmediğinin belirlenmesi, böylece parklarda bulunan oturma birimi, çöp kutusu ve aydınlatma elemanlarının özelliklerinin ve eksiklerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: MATERYAL VE METOT

Aralık 2014-Ağustos 2015 tarihleri arasında belirlenmiş olan kent parklarındaki donatı elemanlarından çöp kutusu, oturma birimleri, aydınlatma birimlerinin boyutları ölçülmüş ve belirlenmiş olan TSE standartlarıyla ne derece örtüştüğü saptanmaya çalışılmıştır. Fotoğraflar Nikon D3100 marka fotoğraf makinesi ile çekilmiştir. Donatı ölçüleri Star marka çelik şerit metre ve Proter PR 70DL lazer metre ile alınmıştır.

Donatı ölçülerinde Türk Standartları Enstitüsü (TSE) tarafından hazırlanan TS 12506 “Şehir İçi Yollar-Kaldırım ve Yaya Geçitlerinde Ulaşılabilirlik İçin Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları” (Haziran 2012) standardından yararlanılmıştır. Araştırma kapsamındaki parklarda kullanılan oturma birimleri, çöp kutuları ve aydınlatma ölçüleri söz konusu standartlarla karşılaştırılmıştır.

Ülkemizde ergonomi ile ilgili yapılan çalışmalarda elde edilen antropometrik ölçülerden donatıların tasarımında kullanılan bazı ölçüler tablolar halinde verilmiş, zaman içinde ölçülerin nasıl değiştiği ve çalışmalarda elde edilen verilerin diğer ülkelerle karşılaştırıldığında nasıl sonuçların ortaya çıktığı özetlenmiştir. TSE’nin belirlediği standartların ülkemiz insanını temel almaması sorunu üzerinden önerilerde bulunulmuştur.

TS 12506 “Şehir İçi Yollar-Kaldırım ve Yaya Geçitlerinde Ulaşılabilirlik İçin Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları” standardına göre:

Oturma birimlerinde sırt yaslanma yeri yüksekliği 45 cm, oturma yeri yüksekliği (zemin yüksekliği) tercihen 45 cm (41-46 cm arası), oturma yeri derinliği 36-46 cm arası ve kol yaslama yeri yüksekliği 15 cm olmalıdır.

Çöp kutuları, yaralanmalara sebep olmayacak malzemeden, tek elle kullanılabilecek şekilde kapaklı olmalıdır. Yüksekliği 90-120 cm arasında olmalı ve bordür uzaklığı 40 cm olmalıdır.

Aydınlatma elemanlarının yerden yüksekliği en az 220 cm olmalıdır.

Kullanıcı memnuniyeti anketi Etik Kurul onayı alınması ardından, Mayıs-Aralık 2016 tarihleri arasında Ankara kent merkezinde olan Altınpark, Gençlik Parkı, Göksu Parkı ve Seğmenler Parkı'nda rastgele seçilen örneklemle yapılmıştır. 1091 kullanıcıya anket uygulanmıştır.

Uygulama öncesinde farklı yaş gruplarında ve farklı sosyo-ekonomik düzeyde olan 30 park kullanıcısına pilot bir anket uygulanmıştır. Kullanıcıların ankette benzer buldukları veya tam olarak anlayamadıkları sorular yeniden gözden geçirilmiştir. Kullanıcıların fikirleri göz önünde bulundurularak daha anlaşılır ve yanıtlaması daha kolay hale gelen anket EK 1'deki halini almıştır.

Örneklem alanı olan Altınpark, Gençlik Parkı, Göksu Parkı ve Seğmenler Parkı konumları ve farklı sosyo-ekonomik düzeye mensup olan kullanıcılara hitap etmeleri nedeniyle seçilmiştir. Anket parkların açılış saatinden kapanış saatine kadar hem hafta içi hem de hafta sonu uygulanmış, olası tüm kullanıcılara ulaşılması hedeflenmiştir. Anketler parkların hem kullanımının yoğun olduğu hem de daha az kullanıldığı gözlemlenen alanlarında uygulanmıştır.

Kullanıcı memnuniyeti anketi, Yorulmaz (2006), Onsekiz ve Emür (2008) ve Uzun ve Müderrisoğlu'nun (2010), çalışmalarındaki sorular temel alınarak oluşturulmuştur.

Elde edilen verilerin anket formundan bilgisayar ortamına aktarılmasıyla katılımcıların demografik verileri ve park kullanımıyla ilgili düşünceleri belirlenmiştir. Anket uygulamasının tamamlanması ardından cevaplar kodlanarak SPSS 20.0 programına kaydedilmiştir. Park kullanımını etkileyen faktörlerin analizi için Ki-Kare Testi ve dağılımların belirlenmesi için Tanımlayıcı Analizler (Descriptive Analize)

kullanılmıştır. Çok seçenekli soruların değerlendirilmesinde Çoklu Yanıt (Multiple Response) kullanılarak yüzdelik oranlar hesaplanmıştır.

Ankete katılmayı kabul eden kullanıcıların Ek 1’de sunulan kullanıcı memnuniyeti anketinde yer alan sorulara verdikleri cevaplar doğrultusunda parka ulaşım şekilleri, parkı kullanma sıklığı, parkta kalma süreleri, parkı tercih etme nedenleri, parka geldiklerinde nasıl hissettikleri ve parkta eksik olduğunu düşündükleri aktivite veya yapılar belirlenmiştir. Yurt içinde ve yurtdışında yapılmış olan çalışmalarda park kullanımıyla ilgili elde edilen sonuçlar ile uygulanan anket sonucunda elde edilen verilerle karşılaştırılmıştır.

3.1. KURAMSAL TARTIŞMA

Bu tezde parklarda kullanılan donatı elemanlarının boyutları ölçülerek Türk Standartları Enstitüsü tarafından belirlenmiş olan TS 12576 standardıyla ne derece örtüştüğü saptanmaya çalışılmıştır. Anket soruları ile kullanıcıların donatılarla ilgili memnuniyetleri belirlenmiştir. Yurt içinde ve yurtdışında yapılmış olan çalışmalarda park kullanımıyla ilgili elde edilen sonuçlar ile uygulanan kullanıcı memnuniyeti anketi sonucunda elde edilen veriler karşılaştırılmıştır. Parkların sosyal, çevresel ve sağlık açısından sağladığı yararlarla ilgili yapılan araştırmalarda elde edilen sonuçlar ilgili bölümlerde karşılaştırılmıştır.

Araştırma Soruları

S1: Araştırma konusu olan kent parkları donatılar kapsamında ilgili TSE standartlarını karşılıyor mu?

S2: Araştırma konusu olan kent parkları kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılıyor mu?

S3: Araştırma konusu olan kent parklarında kullanılan oturma birimleri gibi donatı elemanları kullanıcıların antropometrik boyutlarına uygun mudur?

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR

Tarih boyunca pek çok uygarlığa evsahipliği yapan Ankara, Kızılırmak ve Sakarya nehirleri arasında, Orta Anadolu'nun kuzeybatısında yer almaktadır. Ocak 2017 TÜİK verilerine göre Ankara'nın nüfusu 5.346.518'dir ve 25.437 km² yüz ölçümü ile Türkiye'nin en büyük üçüncü ilidir. Karasal iklimin hakim olduğu Ankara'nın bitki örtüsü bozkırdır. Yüzölçümünün büyük olmasına karşın nüfusun büyük çoğunluğu merkezde toplanmıştır (TÜİK, 2014; TÜİK, 2017).

Tablo 1: Parkların özellikleri (URL-4, 2017; URL-5, 2017; URL-6, 2017)

	Altınpark	Gençlik Parkı	Göksu Parkı	Seğmenler Parkı
Sert Alan	149.362 m ²	75.408 m ²	139.344 m ²	29.950 m ²
Havuz	32.700 m ²	44.296 m ²	44.296 m ²	1.270 m ²
Yapılar	-	13.200 m ²	-	2000m ²
Çim	251.858 m ²	70.452 m ²	185.006 m ²	40.585 m ²
Çocuk Oyun Alanı	2.070 m ²	1.029 m ²	2.828 m ²	250 m ²
Toprak Alan	56.462 m ²	-	8.410 m ²	-
Çiçeklik ve Çalı Alanı	56.060 m ²	22.448 m ²	23.585 m ²	1.691 m ²
Yeşil Alan	-	107.000 m ²	117.000 m ²	-
Gölet Alanı	32.700 m ²	172.000 m ²	141.152 m ²	-
Piknik Alanı	7.370 m ²	-	11.657 m ²	-
Spor Alanı	-	-	1.546 m ²	-
Toplam Alan	640.000 m ²	275.000 m ²	508.000 m ²	67.000 m ²

4.1. PARKLARDA KULLANILAN DONATI ÖLÇÜLERİNİN TS 12576'YA UYGUNLUĞU

4.1.1. Altınpark

1985 yılında birinci gelen projenin uygulanmasıyla golf kulübü olarak kullanılan alana Altınpark tesis edilmiştir. Yüzölçümü 640.000 m² olan Altınpark'ın ana girişi İrfan Başbuğ Caddesi üzerindedir, yan yollardan sağlanan girişlerle birlikte parkın beş adet girişi bulunmaktadır (URL-7, 2017).

Harita 1: Altınpark uydu görüntüsü (URL-8, 2017)

İlk ziyaret 07.12.2014 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Havanın soğuk ve kapalı olmasına karşın parkın özellikle akşamüstü kullanıcılar tarafından tercih edildiği gözlenmiştir. Ağustos-Eylül 2016'da hafta içi öğlen saatlerinde yapılan anket

uygulamasında parkın تنها olduğu gözlemlenmiştir. Yeme-içme tesislerinin oturma alanlarından daha fazla kullanıldığını söylemek mümkündür. Bu durum parkın bazı yerlerinde bulunan oturma alanlarının etrafında gölge yaratacak ağaç varlığının olmamasına bağlanabilir.

Altınpark'ta dört farklı oturma birimi kullanılmaktadır. Ölçüm sırasında parkta yoğun olarak kullanılan oturma birimlerinin yeni görüldüğü gözlenmiştir. Çöp kutuları oturma birimlerinin yakınına ve sık aralıklarla yerleştirilmiştir. Oturma birimleri ile çöp kutularının arasındaki mesafe parkın farklı alanlarında değişmektedir, mesafe bazı alanlarda 27.5 cm iken bazı alanlarda 143 cm'dir (Resim 1). Oturma birimleri arası mesafe 200 cm ile 278 cm arasında değişmektedir. Arkalıksız oturma birimlerinin bir kısmı metaldir ve meydana karşılıklı olarak yerleştirilmiştir. Ancak çevrelerinde yer alan ağaçların gölgesinden faydalanamayacağından yazın kullanışlı olmadığı göze çarpmaktadır.

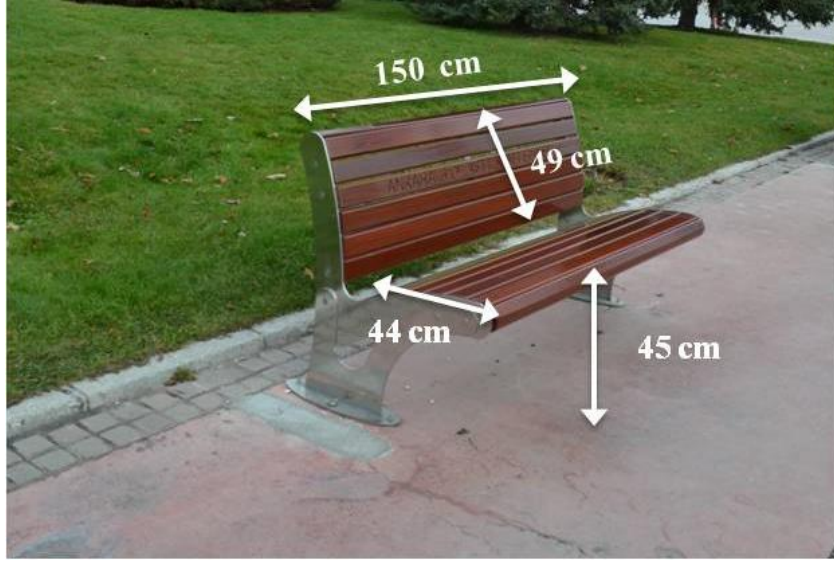
Metal arkalıksız oturma birimlerinde oturma yeri yüksekliği 46 cm, oturma yeri derinliği 54 cm, boy 150 cm'dir (Resim 2). Eğimli arkalı oturma birimlerinde oturma yeri yüksekliği 45 cm, oturma yeri derinliği 44 cm, sırt yaslama yeri yüksekliği 49 cm ve boy 150 cm'dir (Resim 3). Diğer arkalıksız olan oturma birimlerinde oturma yeri yüksekliği 43.5 cm, oturma yeri derinliği 44 cm, boy 144 cm'dir (Resim 4). Parkın girişinde yer alan yarım ay şeklindeki arkalı uzun oturma birimlerinde oturma yeri yüksekliği 44 cm, oturma yeri derinliği 41 cm ve sırt yaslama yeri yüksekliği 41 cm'dir (Resim 5).

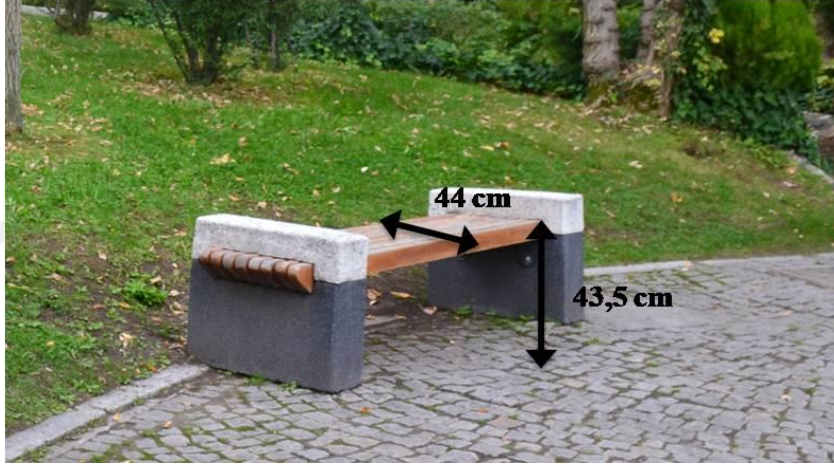
Resim 1: Altınpark oturma birimleri ve çöp arası mesafe

Resim 2: Altınpark oturma birimi I

Resim 3: Altınpark oturma birimi II

Resim 4: Altınpark oturma birimi III

Resim 5: Altınpark oturma birimi IV

Parkta dört farklı çöp kutusu kullanılmıştır ve genelde çöp kutuları oturma birimlerinin arasına yerleştirilmiştir. Çöp kutularının yükseklikleri 60.5 cm ve 70 cm arasında değişmektedir (Resim 6, Resim 7 ve Resim 8). Kimi alanlarda çöp kutuları zemine betonla sabitlenmiş olduğundan daha uzundur. Altınpark'ta kullanılan çöp kutularından sadece bir kullanımın TS 12576'ye uygun olduğu belirlenmiştir (Resim 9).

Resim 6: Altınpark çöp kutusu I

Resim 7: Altınpark çöp kutusu II

Resim 8: Altınpark çöp kutusu III

Resim 9: Altınpark çöp kutusu IV

Parkta kullanılan aydınlatma elemanların yükseklikleri 260 cm (Resim 10) ve 491 cm'dir (Resim 11), bu yükseklikler 220 cm üzerinde olduğu için TSE standartlarına uygundur.

Resim 10: Altınpark aydınlatma I

Resim 11: Altınpark aydınlatma II

4.1.2. Gençlik Parkı

Ankara İmar Planı doğrultusunda, 1935 yılında Jansen'in planladığı Gençlik Parkı 275.000m² alanı kapsamaktadır. Ankara Tren İstasyonu, Cumhuriyet Meydanı ve Samanpazarı arasında olan park, kente yeni gelenleri karşılama görevini uzun yıllar sürdürmüştür (URL-5, 2017). Parkın Gar girişi, Ulus girişi, Lunapark girişi, Kültür Merkezi girişi, Metro girişi ve Gençlik Merkezi girişi olmak üzere yedi adet girişi mevcuttur.

Harita 2: Gençlik Parkı uydu görüntüsü (URL-9, 2017)

Gençlik Parkı'nın restorasyonu 2009 yılında tamamlanmıştır. Parkta tiyatro binası, telefon kulübeleri, merdivenlerin engelli ziyaretçiler için yanına rampalar eklenmiştir. İlk ziyarette kamera direklerinden bazılarının bu engelli rampalarının bitimine yerleştirilmiş olduğu fark edilmiştir. Yönetim konuyla ilgileneneğini belirtmiş, bir sonraki ziyarette kameranın kaldırıldığı görülmüştür. Çocuklar için farklı oyun alanları parka dağılmış vaziyettedir, girişte bulunan yeme-içme tesislerinin bahçelerinde de kaydırak ve salıncaklar bulunmaktadır. Çocuk oyun alanının üzeri membranla kapatılmıştır, engelli çocuklar için de oyun grubu içermektedir. Daha önce gazino veya aile çay bahçesi olarak hizmet veren yapılar havuzun kenarından taşınmış ve kıyı boşaltılmıştır. Etkinliklerin düzenlendiği Cumhuriyet Meydanı yapılmıştır. Nikâh Salonu, tiyatro binalarının yanı sıra Gençlik Merkezi de mevcuttur. Parkta 2 adet otopark yer almaktadır.

Gençlik Parkı'na ilk ziyaret 28.10.2014 tarihinde ve donatıların fotoğraflanması Aralık 2014'te gerçekleştirilmiştir.

Oturma birimi olarak üç farklı kullanım bulunmaktadır. Çocuk oyun alanı ile havuz arasına piknik masaları yerleştirilmiştir. Oturma birimleri ile çöp kutularının arası mesafe parkın farklı alanlarında değişmektedir, 68.5 cm ya da 100 cm'den daha fazla olabilmektedir. Oturma birimleri arası mesafe ise parkın bazı alanlarında 115 cm ile 324 cm arasında iken bazı alanlarda bu mesafe 11 m'ye kadar çıkmaktadır (Resim 12).

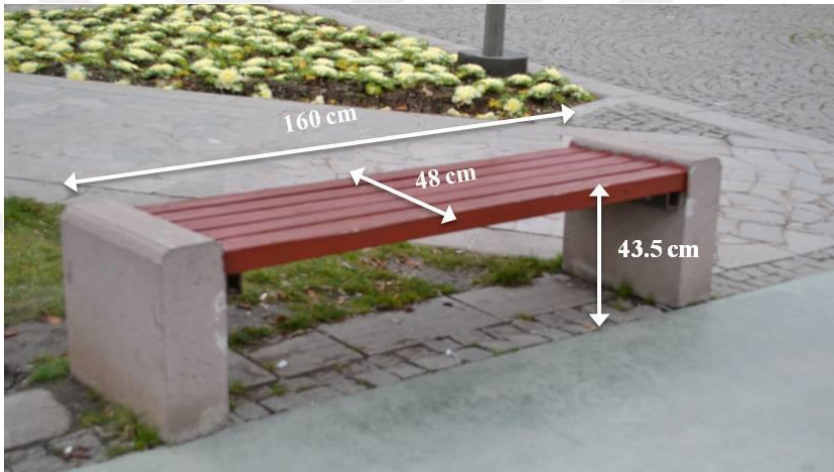

Resim 12: Gençlik Parkı oturma birimleri arası mesafe

Arkalıklı oturma birimlerinde oturma yeri yüksekliği 44 cm, oturma yeri derinliği 49 cm, sırt yaslama yeri yüksekliği ise 44 cm ve boy 160 cm'dir (Resim 13). Arkalıksız oturma birimlerinde oturma yeri yüksekliği 43.5 cm, oturma yeri derinliği 48 cm ve boy 160 cm'dir (Resim 14). Havuz kenarında olan uzun oturma birimleri arkalıksızdır, oturma yeri yüksekliği 42.5 cm ve oturma yeri derinliği 45 cm'dir (Resim 15).

Resim 13: Gençlik Parkı oturma birimi I

Resim 14: Gençlik Parkı oturma birimi II

Resim 15: Gençlik Parkı oturma birimi III

İki farklı kullanımı olan çöp kutuları genelde yükseklik olarak birbirinden farklıdır ve birbirine yakın konumlandırıldığı görülmektedir. Çöp kutularının yükseklikleri ayaklı olanlarda 82 cm iken (Resim 16) diğer çöp kutularında 60 cm, 65.5 cm ve 67 cm (Resim 17) gibi farklı boyutlardadır. Boyutlardaki bu farklılık kutuların kimi yerlerde betonla yükseltilmiş olması veya toprağa gömülü olması durumuna göre değişmektedir. Bu açıdan parktaki çöp kutuları TS 12576'ye uygun değildir.

Resim 16: Gençlik Parkı çöp kutusu I

Resim 17: Gençlik Parkı çöp kutusu II

Gençlik Parkı'nda kullanılan aydınlatma elemanlarının yüksekliği 385 cm (Resim 18) ve 580 cm'dir (Resim 19). Aydınlatma yükseklikleri 220 cm üzerinde oldukları için TSE standartlarına uygundur.

Resim 18: Gençlik Parkı aydınlatma I

Resim 19: Gençlik Parkı aydınlatma II

4.1.3. Göksu Parkı

2003 yılında 100 günde tamamlanan parkın kullanım alanı 508.000m²'dir. 141.000m² gölet alanı içinde Missisipi Gemisi ve kayıklarla gezilebilmektedir, ada ve sazlıkların yanı sıra 9 yüzen iskele vardır (URL-10, 2017).

Harita 3: Göksu Parkı uydu görüntüsü (URL-11, 2017)

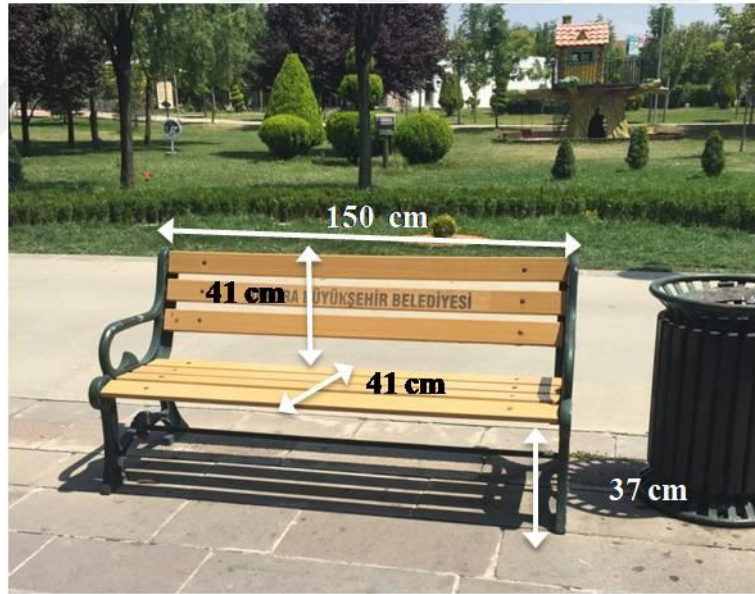
İlk ziyaret 01.08.2015 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Ziyaret yazın en sıcak günlerinden birinde yapılmış olmasına karşın özellikle piknik alanının oldukça kalabalık olduğu gözlenmiştir. Park hafta içi hafta sonuna nazaran daha tenhadır. Parkın, özellikle akşam saatlerinde daha fazla kullanıldığı gözlenmiştir.

Parktaki bazı alanlarda oturma birimleri ve çöp kutuları birbirine oldukça yakın konumlandırılmıştır. Parkta tek tip oturma birimi kullanılmıştır. Oturma yeri yüksekliği 37 cm, oturma yeri derinliği 41 cm, sırt yaslama yeri yüksekliği 41 cm ve boy 150 cm'dir (Resim 20). Oturma birimleri ile çöp kutuları arası mesafe 20 cm ile 30 cm

arasında değişmektedir, oturma birimleri arası mesafe de parkın farklı alanlarında değişmektedir (Resim 21).

Resim 20: Göksu Parkı oturma birimleri ile çöp kutuları arası mesafe

Resim 21: Göksu Parkı oturma birimi I

Parkta 4 farklı çöp kutusu kullanılmıştır. Çöp kutularından sadece bir tanesi (Resim 23) TS 12576'ya uygun ölçülerdir, diğer çöp kutuları ise ölçüleri değişmekle birlikte standardın belirttiği ölçülerden kısadır (Resim 22, Resim 24 ve Resim 25).

Resim 22: Göksu Parkı çöp kutusu I

Resim 23: Göksu Parkı çöp kutusu II

Resim 24: Göksu Parkı çöp kutusu III

Resim 25: Göksu Parkı çöp kutusu VI

Göksu Parkı'nda kullanılan aydınlatma elemanlarının yükseklikleri 504 cm (Resim 26) ve 484 cm'dir, aydınlatma elemanları 220 cm'den uzun olduğu için TSE standartlarına uygundur (Resim 27) .

Resim 26: Göksu Parkı aydınlatma I

Resim 27: Göksu Parkı aydınlatma II

4.1.4. Seğmenler Parkı

1983'te tamamlanmış olan Seğmenler Parkı Kavaklıdere Vadisi'nin Başbakanlık Çankaya Köşkü'ne doğru olan güney bölgesinde olan parkın kullanım alanı 57.250m²'dir (URL-12, 2017). Park, amfi tiyatro, havuz, çocuk bahçesi, fiziksel aktivite alanına sahiptir.

Harita 4: Seğmenler Parkı uydu görüntüsü (URL-13, 2017)

Parka ilk ziyaret 19.04.2015 gerçekleştirilmiştir. Parkın Atatürk Bulvarı'na bakan alt tarafı çim alanın aksine bakımsız görünmektedir. Havuzun ilk ziyarette dolu olmadığı ve bakımsızlıktan çevresinin koktuğu gözlenmiştir. İran Caddesi'ne bakan çim alan özellikle genç kullanıcılar tarafından köpeklerini gezdirmek, piknik yapmak gibi amaçlarla kullanılmaktadır. Bu alanda oturma birimi bulunmamaktadır, girişlerde çöp konteynırları bulunmaktadır.

Parktaki oturma birimleri tek tiptir. Oturma birimleri ile çöp kutularının arası mesafe parkın farklı alanlarında değişmektedir, 54.5 cm ya da 396 cm'den daha fazla olabilmektedir. Oturma birimleri arası mesafe ise parkın genelinde 130 cm civarındadır (Resim 28 ve Resim 29). Oturma birimlerinde oturma yeri yüksekliği 39.5 cm, oturma

yeri derinliği 42 cm, sırt yaslama yeri yüksekliği 42 cm, boy 137 cm ve dirsek yaslama yeri yüksekliği 17 cm'dir (Resim 29).

Resim 28: Seğmenler Parkı oturma birimi ve çöp kutusu arası mesafe

Resim 29: Seğmenler Parkı oturma birimi ve çöp kutusu

Parkta üç farklı şekilde çöp kutusu kullanılmaktadır. Oturma birimlerinin yanında olan çöp kutularının yükseklikleri 69 cm'dir, ayaklı çöp kutularının yükseklikleri 80.5 cm'dir (Resim 29 ve Resim 31). Standartlara uyan tek bir çöp kutusu olduğu belirlenmiştir, asmalı çöp kutularının yüksekliği 102 cm ve çöp atılan yer yüksekliği 94 cm (Resim 30). Ancak kimi çöp kutuları aksların yakınında olduğundan yaya geçişi engellemektedir.

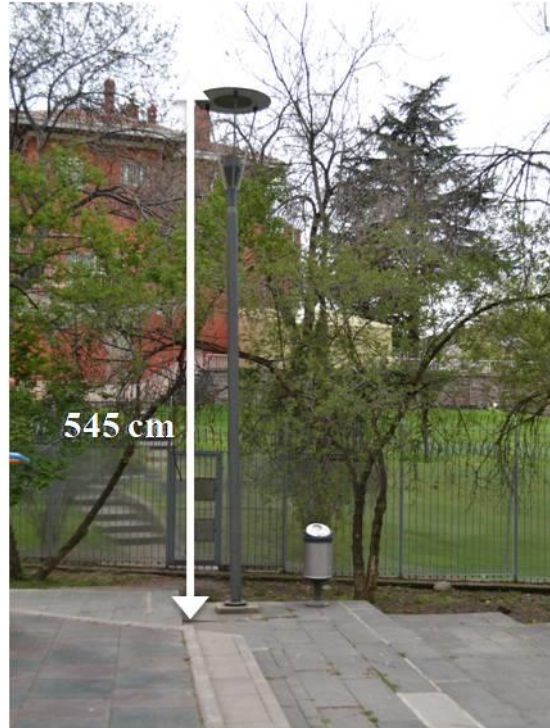

Resim 30: Seğmenler Parkı çöp kutusu I

Resim 31: Seğmenler Parkı çöp kutusu II

Parkta yükseklikleri 538 cm-545 cm arasında değişen tek tip aydınlatma kullanılmıştır, aydınlatma elemanlarının yükseklikleri 220 cm'den uzun olduğu için TSE standartlarına uygundur (Resim 32).

Resim 32: Seğmenler Parkı aydınlatma

Tablo 2’de parklarda kullanılan oturma birimlerinin ölçülerinin TSE standartlarına uygun olup olmadığı verilmiştir (uygun olan ölçüler “*” ile işaretlenmiştir). Altınpark ve Gençlik Parkı’nda oturma birimlerinin oturma yeri yüksekliği standartlara uygun iken Göksu Parkı ve Seğmenler parkında standartlara uygun değildir. Oturma yeri derinliği Altınpark’ta arkalıksız oturma birimlerinde ve Gençlik Parkı’nda kullanılan her iki oturma biriminde standartlara uygun değil iken diğer parklarda kullanılan oturma birimleri standartlara uygundur. Sırt yaslama yeri yüksekliği Altınpark’ta arkalı oturma birimleri dışında diğer parklarda standartlara uygundur.

Tablo 2: Parklarda kullanılan oturma birimlerinin ölçüleri

Park	Oturma Birimi	Oturma yeri yüksekliği	Oturma yeri derinliği	Sırt yaslama yeri yüksekliği
TSE standartları ölçüleri		41-46 cm	36-46 cm	45 cm
Altınpark	Arkalıksız I	46 cm*	54 cm	-
	Arkalıksız II	43.5 cm*	44 cm*	-
	Arkalıklı I	45 cm*	44 cm*	49 cm
	Arkalıklı II	44 cm*	41 cm*	41 cm*
Gençlik Parkı	Arkalıksız I	43.5 cm*	48 cm	-
	Arkalıklı	44 cm*	49 cm	44 cm*
	Arkalıksız II	42.5 cm*	45 cm*	-
Göksu Parkı	Arkalıklı	37 cm	41 cm*	41 cm*
Seğmenler Parkı	Arkalıklı	39.5 cm	42 cm*	42 cm*

Tablo 3’te parklarda kullanılan çöp kutularının TSE standartlarına uygun olup olmadığı verilmiştir. Çöp kutuları Altınpark’ta kullanılan ahşap kaplamalı çöp kutuları, Göksu Parkı ve Seğmenler Parkı’nda kullanılan ayaklı çöp kutuları dışında standartlara uygun değildir.

Tablo 3: Parklarda kullanılan çöp kutularının ölçüleri

Çöp Kutusu Ölçüleri	I	II	III	IV
TSE ölçüleri	90-120 cm			
Altınpark	70 cm	60.5 cm	68.5 cm	91.5 cm*
Gençlik Parkı	82 cm	60 cm	-	-
Göksu Parkı	70 cm	90 cm*	65 cm	79 cm
Seğmenler Parkı	80.5 cm	94 cm*	-	-

Tablo 4’te parklarda kullanılan aydınlatma elemanlarının TSE standartlarına uygun olup olmadığı verilmiştir. Tüm parklarda kullanılan aydınlatma elemanları standartlara uymaktadır.

Tablo 4: Parklarda kullanılan aydınlatma elemanlarının ölçüleri

Aydınlatma Ölçüleri	Altınpark	Gençlik Parkı	Göksu Parkı	Seğmenler Parkı
I	260 cm*	385 cm*	504 cm*	545 cm*
II	491 cm*	580 cm*	484 cm*	-

4.2. KULLANICI MEMNUNİYETİ ANKETİ BULGULARI

Anket uygulamasında 533 erkek ve 558 kadın olmak üzere 1091 park kullanıcısına ulaşılmıştır. Parkların her iki cinsiyet tarafından benzer oranlarda kullanıldığı, Seğmenler Parkı ve Göksu Park'ında kadınların, Altınpark ve Gençlik Parkı'nın erkeklerin görece daha yüksek orana sahip olduğu belirlenmiştir (Tablo 5).

Tablo 5: Örneklemin parklara ve cinsiyetlere göre dağılımı

Park	Erkek		Kadın	
	n	%	n	%
Altınpark	136	51.2	130	48.8
Gençlik Parkı	140	50.5	137	49.5
Göksu Parkı	126	47.5	139	52.5
Seğmenler Parkı	131	46.3	152	53.7
Toplam	533	100.0	558	100.0

Araştırma sonucunda tüm parklarda 25-34 yaş arası kullanıcıların oranının daha yüksek olduğu ve 45 yaş ve üzeri kullanıcıların kent parklarından daha az yararlandığı saptanmıştır (Tablo 6).

Tablo 6: Örneklemin parklara göre yaş grubu dağılımı

Yaş grubu	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
	n	%	n	%	n	%	n	%
18-24 yaş arası	51	19.2	62	22.4	40	15.1	77	27.2
25-34 yaş arası	112	42.1	116	41.9	102	38.5	135	47.7
35-44 yaş arası	53	19.9	54	19.5	53	20.0	38	13.4
45-54 yaş arası	24	9.0	27	9.7	36	13.6	12	4.3
55-65 yaş arası	26	9.8	18	6.5	34	12.8	21	7.4
Toplam	266	100.0	277	100.0	265	100.0	283	100.0

Örneklem medeni durum açısından incelendiğinde Altınpark ve Göksu Parkı kullanıcılarında evli olma oranının, Gençlik Parkı ve Seğmenler Parkı kullanıcılarının bekar olma oranının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 7).

Tablo 7: Örneklemen parklara göre medeni durum dağılımı

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
Medeni Durum	n	%	n	%	n	%	n	%
Bekar	110	41.4	144	52.0	100	37.7	181	64.0
Evli	146	54.9	129	46.6	151	57.0	97	34.3
Dul/Boşanmış	10	3.7	4	1.4	14	5.3	5	1.7
Toplam	266	100.0	277	100.0	265	100.0	283	100.0

Ankete katılmayı kabul eden kullanıcıların eğitim durumu incelendiğinde üniversite mezunu olma oranı tüm parklarda en yüksek orana sahiptir (Tablo 8).

Tablo 8: Örneklemen parklara göre öğrenim durumu dağılımı

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Okur-yazar değil	0	0	1	0.4	0	0	0	0
İlkokul	13	4.9	16	5.8	14	5.3	2	0.7
Ortaokul	21	7.9	28	10.1	21	7.9	4	1.4
Lise	103	38.7	97	35.0	96	36.2	71	25.1
Üniversite	113	42.5	120	43.3	117	44.2	166	58.7
Lisansüstü	16	6.0	15	5.4	17	6.4	40	14.1
Toplam	266	100.0	277	100.0	265	100.0	283	100.0

Altınpark'ta meslek durumunda en yüksek oran işçi (% 25.2), Gençlik Parkı'nda en yüksek oran çalışmıyor (% 20.9) seçeneğidir, bu seçeneği izleyen kamu çalışanı (% 20.2) ve işçi (% 19.1) oranları ise birbirine yakındır. Göksu Parkı'nda kamu çalışanı (% 25.7) ve Seğmenler Parkı'nda öğrenci (% 24.7) oranları en yüksektir (Tablo 9).

Tablo 9: Örneklemin parklara göre meslek durumu dağılımı

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
	n	%	n	%	n	%	n	%
İşçi	67	25.2	53	19.1	45	17.0	59	20.9
Kamu Çalışanı	55	20.7	56	20.2	68	25.7	51	18.0
Emekli	25	9.4	23	8.3	35	13.2	19	6.7
Öğrenci	37	13.9	51	18.4	30	11.3	70	24.7
Serbest Meslek	35	13.2	36	13.0	35	13.2	54	19.1
Çalışmıyor	47	17.6	58	20.9	52	19.6	30	10.6
Toplam	266	100.0	277	100.0	265	100.0	283	100.0

Araştırma sonucunda serbest meslek sahiplerinin büyük bir kısmının yaptığı işi belirtmediği saptanmıştır. Yaptığı işi belirten kullanıcılar ise avukat, esnaf, mühendis gibi farklı meslek gruplarına dahildir. Gelir durumu Altınpark, Göksu Parkı ve Seğmenler Parkı'nda 2000-3000 TL, Gençlik Parkı'nda 0-1000 TL olarak belirlenmiştir. Gelir durumunda 5000 TL ve üzeri seçeneğinin en düşük oranda olduğu saptanmıştır (Tablo 10).

Tablo 10: Örneklemin parklara göre gelir durumu dağılımı

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
	n	%	n	%	n	%	n	%
0-1000 TL	67	25.2	87	31.4	71	26.8	76	26.9
1000-2000 TL	65	24.4	86	31.0	58	21.9	66	23.3
2000-3000 TL	88	33.1	58	20.9	81	30.6	82	29.0
3000-5000 TL	36	13.5	34	12.3	49	18.5	44	15.5
5000 TL ve üzeri	10	3.8	12	4.3	6	2.3	15	5.3
Toplam	266	100.0	277	100.0	265	100.0	283	100.0

Kullanıcılar Gençlik Parkı'na toplu taşıma (% 52.3) ile diğer parklara ise kendi taşıtlarıyla ulaştıklarını belirtmişlerdir. Taksi ile ulaşım tüm parklarda en düşük orana sahiptir (Tablo 11).

Tablo 11: Örneklemin parklara göre ulaşım şekli

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Toplu taşıma ile	98	36.8	145	52.3	92	34.7	61	21.6
Yürüyerek	63	23.7	72	26.0	49	18.5	81	28.6
Kendi taşıtı ile	104	39.1	55	19.9	123	46.4	120	42.4
Taksi ile	1	0.4	5	1.8	1	0.4	21	7.4
Toplam	266	100.0	277	100.0	265	100.0	283	100.0

Kullanıcıların parklara ulaşım süresi Göksu Parkı'nda 15 dakika iken diğer parklarda 30 dakika olarak saptanmıştır (Tablo 12).

Tablo 12: Örneklemin parklara göre ulaşım süresi

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
	n	%	n	%	n	%	n	%
15 dakika	86	32.3	77	27.8	112	42.3	114	40.3
30 dakika	122	45.9	150	54.2	97	36.6	120	42.4
Bir saat ve üzeri	58	21.8	50	18.0	56	21.1	49	17.3
Toplam	266	100.0	277	100.0	265	100.0	283	100.0

Parkların en çok kullanıldığı mevsimler incelendiğinde Altınpark'ta kış cevabı verilmezken, dört mevsim cevabı Altınpark'ta % 40.6 ve Göksu Parkı'nda % 43 ile en yüksek orana sahiptir. Gençlik Parkı ve Seğmenler Parkı yaz mevsiminde diğer mevsimlerden daha yüksek oranda kullanılmaktadır (Tablo 13).

Tablo 13: Örneklemin parkları tercih ettikleri mevsim

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
	n	%	n	%	n	%	n	%
İlkbahar	34	12.8	28	10.1	20	7.5	39	13.8
Yaz	95	35.7	133	48.0	103	38.9	143	50.5
Sonbahar	29	10.9	27	9.7	25	9.4	24	8.5
Kış	0	0	5	1.8	3	1.2	3	1.1
Dört mevsim	108	40.6	84	30.4	114	43.0	74	26.1
Toplam	266	100.0	277	100.0	265	100.0	283	100.0

Parkların hafta sonu kullanım oranları hafta içine kullanımına göre daha yüksektir. Hem hafta içi hem hafta sonu kullanım cevabı ikinci yüksek oranda belirlenmiştir (Tablo 14).

Tablo 14: Örneklemin parkları tercih ettikleri zaman

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Hafta içi	26	9.8	66	23.8	26	9.8	35	12.4
Hafta sonu	146	54.9	119	43.0	129	48.7	168	59.4
Hem hafta içi hem hafta sonu	94	35.3	92	33.2	110	41.5	80	28.2
Toplam	266	100.0	277	100.0	265	100.0	283	100.0

Kullanıcılar Altınpark (% 31.6) yılda bir veya daha fazla Gençlik Parkı'nı ayda bir ve yılda bir veya daha fazla (% 26.4), Göksu Parkı'nı (% 31.7) üç ayda bir, Seğmenler Parkı ise ayda bir (% 39.6) kullanmaktadır (Tablo 15).

Tablo 15: Örneklemin parkları kullanma sıklığı

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
	n	%	n	%	n	%	n	%
İlk ziyaret	6	2.3	13	4.6	4	1.5	21	7.4
Her gün	9	3.4	6	2.1	11	4.2	5	1.8
Haftada birden fazla	48	18.0	50	18.1	40	15.1	76	26.9
Ayda bir	42	15.8	73	26.4	64	24.2	112	39.6
Üç ayda bir	77	28.9	62	22.4	84	31.7	27	9.5
Yılda bir veya daha fazla	84	31.6	73	26.4	62	23.3	42	14.8
Toplam	266	100.0	277	100.0	265	100.0	283	100.0

Kullanım süresi tüm parklarda 1-3 saat olarak saptanmıştır. Bu seçeneği 3-6 saat izlemektedir. 6 saatten az ve bir saatten az seçenekleri oldukça düşük oranlara sahiptir (Tablo 16).

Tablo 16: Örneklemin parkları kullanma süresi

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Bir saatten az	7	2.6	26	9.4	13	4.9	8	2.8
1-3 saat	151	56.8	197	71.1	141	53.2	183	64.7
3-6 saat	94	35.3	46	16.6	109	41.1	89	31.4
6 saatten fazla	14	5.3	8	2.9	2	0.8	3	1.1
Toplam	266	100.0	277	100.0	265	100.0	283	100.0

Kullanıcıların tüm parklara 3-6 kişi geldikleri belirlenmiştir. Bu seçenekte en yüksek oran Göksu Parkı'nda % 59.6 olarak belirlenmiştir. Parkların 6 kişiden fazla ve tek başına kullanımı en düşük oranlarda saptanmıştır (Tablo 17).

Tablo 17: Örneklemin parkları kaç kişi ziyaret ettiği

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Tek başına	20	7.6	27	9.7	21	7.9	20	7.1
İki kişi	66	24.8	96	34.7	65	24.5	71	25.1
3-6 kişi	157	59.0	141	50.9	158	59.6	168	59.4
6 kişiden fazla	23	8.6	13	4.7	21	7.9	24	8.4
Toplam	266	100.0	277	100.0	265	100.0	283	100.0

Bu parka genelde kiminle gelmeyi tercih ediyorsunuz sorusuna, Altınpark (% 47.7) ve Göksu Parkı (% 50.6) kullanıcıları aile ile cevabını verilmiştir. Gençlik Parkı'nda aile ile (% 41.9) ve arkadaşlarım ile (% 40.4) seçenekleri birbirine benzer orandadır. Seğmenler Parkı kullanıcılarının yarısından fazlası (% 56.9) parkı arkadaşları ile ziyaret etmektedir (Tablo 18).

Tablo 18: Örneklemin parkları kiminle ziyaret ettiği

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Yalnız	12	4.5	24	8.7	16	6.0	12	4.2
Ailemle	127	47.7	112	40.4	134	50.6	56	19.8
Arkadaşlarımla	98	36.8	116	41.9	88	33.3	161	56.9
Kız/erkek arkadaşım	21	7.9	24	8.7	20	7.5	43	15.2
Evcil hayvanımla	8	3.1	1	0.3	7	2.6	11	3.9
Toplam	266	100.0	277	100.0	265	100.0	283	100.0

Kullanıcılar tüm parklarda parkı başkalarına tavsiye edebileceklerini belirtmişlerdir, bilmiyorum cevabı tüm parklarda % 10'nun altında kalmaktadır. Seğmenler Parkı % 97.5 ile en yüksek oranda tavsiye edilen parktır (Tablo 19).

Tablo 19: Örneklemin parkları tavsiye etme durumu

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
Tavsiye	n	%	n	%	n	%	n	%
Evet	248	93.2	230	83.0	249	94.0	276	97.5
Hayır	7	2.6	22	7.9	5	1.8	1	0.4
Bilmiyorum	11	4.2	25	9.1	11	4.2	6	2.1
Toplam	266	100.0	277	100.0	265	100.0	283	100.0

Kullanıcılar tüm parklarda yeşil alanın yeterli olduğunu düşünmektedir. Gençlik Parkı’nda yeşil alanın yeterli bulmama oranı diğer parklara nazaran daha düşüktür. En yüksek orana ise Seğmenler Parkı (% 85.9) sahiptir (Tablo 20).

Tablo 20: Örneklemeye göre parkların yeşil alanın yeterliliği

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
Yeşil Alan	n	%	n	%	n	%	n	%
Evet	178	66.9	154	55.6	212	80.0	243	85.9
Hayır	73	27.4	102	36.8	41	15.5	31	11.0
Bilmiyorum	15	5.7	21	7.6	12	4.5	9	3.1
Toplam	266	100.0	277	100.0	265	100.0	283	100.0

Parkların aydınlatma durumu kullanıcılar tarafından yeterli bulunmaktadır (Tablo 21). Bu sonuca paralel olarak da kullanıcılar tüm parklarda kendisini güvende hissetmektedir (Tablo 22).

Tablo 21: Örneklemin parkların aydınlatmasını yeterli bulma durumu

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
	N	%	n	%	n	%	n	%
Evet	190	71.4	181	65.3	208	78.5	154	54.4
Hayır	29	10.9	34	12.3	27	10.2	51	18.0
Bilmiyorum	47	17.7	62	22.4	30	11.3	78	27.6
Toplam	266	100.0	277	100.0	265	100.0	283	100.0

Tablo 22: Örneklemin parklarda kendini güvende hissetme durumu

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Evet	229	86.1	180	65.0	243	91.7	249	88.0
Hayır	25	9.4	60	21.7	13	4.9	14	4.9
Bilmiyorum	12	4.5	37	13.3	9	3.4	20	7.1
Toplam	266	100.0	277	100.0	265	100.0	283	100.0

Kullanıcılar Seğmenler Park'ı dışında diğer parklarda çöp kutularının sayısal anlamda yeterli olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 23).

Tablo 23: Örneklemin parklardaki çöp kutularını yeterli bulma durumu

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Evet	163	61.3	150	54.2	178	67.2	87	30.7
Hayır	80	30.1	99	35.7	73	27.5	179	63.3
Bilmiyorum	23	8.6	28	10.1	14	5.3	17	6.0
Toplam	266	100.0	277	100.0	265	100.0	283	100.0

Kullanıcılar parklardaki oturma birimlerini yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. Seğmenler Park'ında evet (% 37.5) ve hayır (% 37.1) cevaplarının benzer oranda olduğu saptanmıştır (Tablo 24).

Tablo 24: Örneklemin parklardaki oturma birimlerini yeterli bulma durumu

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
Tavsiye	n	%	n	%	n	%	n	%
Evet	119	44.7	120	43.3	133	50.2	106	37.5
Hayır	104	39.1	108	39.0	95	35.8	105	37.1
Bilmiyorum	43	16.2	49	17.7	37	14.0	72	25.4
Toplam	266	100.0	277	100.0	265	100.0	283	100.0

Kullanıcıların Altınpark'ta oturma birimlerini yetersiz bulma nedenleri rahat olmayışı (% 14.3) ve sayı olarak yetersiz olmasıdır (% 12.8). Oturma birimleri Gençlik Parkı'nda rahat olmayışı (% 11.9), sayı olarak yetersiz olması (% 11.2) ve uzun süre oturunca bel veya sırt ağrısına neden olması (% 10.8) yüzünden yetersiz bulunmaktadır. Oturma birimleri Göksu Parkı'nda % 13.2 ve Seğmenler Parkı'nda % 18.7 oranında sayı olarak yetersiz bulunmaktadır. Oturma birimlerinin yüksekliğinin kısa olması nedeniyle yetersiz bulunması cevabı sadece Göksu Parkı'nda iki kullanıcısı tarafından verilmiştir (Tablo 25).

Tablo 25: Örneklemin parklardaki oturma birimlerini yetersiz bulma nedenleri

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
	n	%	n	%	n	%	n	%
1	38	14.3	33	11.9	23	8.7	13	4.6
2	5	1.9	12	4.3	11	4.2	19	6.7
3	7	2.6	3	1.1	2	0.8	5	1.8
4	34	12.8	31	11.2	35	13.2	53	18.7
5	15	5.6	30	10.8	18	6.8	18	6.4
6	0	0	0	0	2	0.8	0	0
Toplam	99	37.2	109	39.3	91	34.5	108	38.2
1-Rahat değil, 2-Yağış sonrası nemli kalıyor, 3-Metal olduğu için kışın soğuk, yazın sıcak olması rahatsız ediyor, 4-Sayı olarak yeterli değil, kalabalık yüzünden yer bulunamıyor, 5-Uzun süre oturunca sırtımı/belimi rahatsız ediyor, 6- Yüksekliği kısa								

Araştırma sonucunda parkların tercih edilme nedenlerinde en yüksek oran Gençlik Parkı'nda ulaşımın rahat olması iken diğer parklarda temiz hava almak ve doğada vakit geçirmek olarak belirlenmiştir. İkinci tercih nedeni Altınpark ve Göksu Parkı'nda ailece gelinebilecek bir park olması, Gençlik Parkı'nda arkadaşlarla vakit geçirmek ve Seğmenler Parkı'nda fiziksel veya ruhsal olarak dinlenmektir. Altınpark ve Seğmenler Parkı'nda arkadaşlarla vakit geçirmek, Gençlik Parkı'nda temiz hava almak ve doğada vakit geçirmek, Göksu Parkı'nda ise piknik yapmak parkların üçüncü tercih edilme nedenidir. Altınpark'ta çocuk oyun alanları, Gençlik Parkı, Göksu Parkı ve Seğmenler Parkı'nda sanatsal aktivitelere katılmak seçenekleri ve Göksu Parkı'nda kitap okumak parkların tercih edilmesinde en düşük orana sahiptir (Tablo 26).

Tablo 26: Kullanıcıların parkları tercih etme nedenlerinin dağılımı

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
Tercih Nedeni	n	%	n	%	n	%	n	%
T1	50	9.2	94	16.1	62	11.0	43	6.3
T2	42	7.7	41	7.0	28	5.0	52	7.6
T3	30	5.5	26	4.5	36	6.4	35	5.1
T4	48	8.8	42	7.2	22	3.9	124	18.2
T5	6	1.1	6	1.0	0	0	7	1.0
T6	103	18.9	77	13.2	91	16.1	152	22.3
T7	62	11.4	41	7.0	82	14.5	13	1.9
T8	47	8.6	47	8.0	61	10.8	37	5.4
T9	25	4.6	27	4.6	11	1.9	18	2.6
T10	8	1.5	10	1.7	6	1.1	13	1.9
T11	40	7.3	19	3.3	88	15.6	10	1.5
T12	3	0.5	23	3.9	8	1.4	10	1.5
T13	58	10.6	91	15.6	55	9.7	108	15.9
T14	23	4.2	35	6.0	13	2.3	55	8.1

(T1) Ulaşımı rahat olduğu için, (T2) Alanın büyük olması yüzünden, (T3) Yürüyüş, spor yapmak, bisiklete binmek için, (T4) Fiziksel veya ruhsal olarak dinlenmek için, (T5) Sanatsal aktivitelere katılmak için, (T6) Temiz hava almak, doğada vakit geçirmek için, (T7) Ailece gelinebilecek bir park olduğu için, (T8) Evime/işime yakın olduğu için, (T9) Farklı aktivitelere olanak sağladığı için, (T10) Kitap okumak için, (T11) Piknik yapmak için, (T12) Çocuk oyun alanı için, (T13) Arkadaşlarımla vakit geçirmek için, (T14) Bu parkı seviyorum.

Kullanıcılara söz konusu parkları ziyaret ettiklerinde nasıl hissettikleri sorulmuştur. Seğmenler Parkı'nda en yüksek üç oran huzurlu (% 25.6), mutlu (% 23.3) ve özgür (% 22.2) seçeneklerine aittir. Diğer parklarda da aynı seçeneklere ulaşılmıştır. Ancak sıralama mutlu, huzurlu ve özgür şeklinde değişmiştir. Olumsuz hislerde en yüksek oran Gençlik Park'ında elde edilmiştir, 8 kullanıcı parkta kendisini tedirgin hissettiğini belirtmiştir. Seğmenler Parkı'nda ise kendisini mutsuz veya umutsuz hisseden kullanıcı ve Altınpark'ta keyifsiz hisseden kullanıcı bulunmamaktadır (Tablo 27).

Tablo 27: Kullanıcıların park ziyaretinde nasıl hissettikleri

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
His	n	%	n	%	n	%	n	%
Özgür	76	16.3	75	16.6	58	12.5	139	22.2
Huzursuz	4	0.9	4	0.9	3	0.6	2	0.3
Tedirgin	6	1.3	8	1.8	4	0.9	2	0.3
Sosyalleşmiş	54	11.6	35	7.8	52	11.2	80	12.8
Umutsuz	2	0.4	2	0.4	2	0.4	0	0
Mutlu	139	29.8	116	25.7	156	33.6	146	23.3
Sıkıntılı	1	0.2	1	0.2	1	0.2	2	0.3
Enerjik	33	7.1	48	10.6	47	10.1	71	11.3
Çocuksu	32	6.9	52	11.5	30	6.5	23	3.7
Keyifsiz	0	0	5	1.1	3	0.6	1	0.2
Huzurlu	118	25.3	101	22.4	105	22.6	160	25.6
Mutsuz	1	0.2	4	0.9	3	0.6	0	0

Kullanıcılardan parklarda eksikliğini hissettikleri veya rahatsız edici buldukları durumları belirtmeleri istenmiştir. Altınpark, Gençlik Parkı ve Göksu Parkı'nda en yüksek oran “daha temiz ve bakımlı olmalı”, Seğmenler Parkı'nda “tuvaletler veya çeşmenin piknik alanına uzak olması” olarak belirlenmiştir. “Tuvaletler veya çeşmenin

piknik alanına uzak olması” seçeneği Altınpark ve Gençlik Parkı’nda, “kültürel etkinliklerin yetersiz olması” Göksu Parkı’nda, “otoparkın yeterli büyüklükte olmaması” Seğmenler Parkı’nda ikinci en yüksek orana sahip eksikliklerdir. Göksu Parkı’nda “çok kalabalık ve gürültülü olma” seçeneği en yüksek üçüncü oran iken diğer parklarda “kültürel etkinliklerin yetersiz olması” seçeneğidir (Tablo 28).

Tablo 28: Kullanıcılara göre parkların eksiklik veya yetersizlik nedenlerinin dağılımı

	Altınpark		Gençlik Parkı		Göksu Parkı		Seğmenler Parkı	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Otopark yeterli büyüklükte değil	62	12.2	50	9.9	52	9.9	97	16.8
Çocuklar için oyun alanı yok/yeterli değil	19	3.7	13	2.6	20	3.8	5	0.9
Tuvaletler, çeşme piknik alanına uzak	70	13.8	68	13.4	48	9.1	114	19.7
Engelli bireylere uygun planlanmamış	41	8.1	28	5.5	24	4.6	60	10.4
Daha temiz ve bakımlı olmalı	100	19.7	96	18.9	110	21.0	77	13.3
Daha fazla cafe/restoran olmalı	24	4.7	26	5.1	18	3.4	20	3.5
Fiziksel aktivite için spor alanı yok/yeterli değil	20	3.9	33	6.5	25	4.8	21	3.6
Alışveriş yapmak için büfe vs yok	10	2.0	24	4.7	15	2.9	31	5.4
Yönlendirme ve uyarı levhaları yeterli değil	14	2.8	17	3.40	18	3.4	6	1.0
Açık hava sineması, konser vb. kültürel etkinlikler yeterli değil	64	12.6	61	12.0	74	14.1	87	15.0
Alışveriş yapılacak alanlar olmalı	39	7.7	38	7.5	48	9.1	23	4.0
Çok kalabalık ve gürültülü olması	38	7.5	38	7.5	66	12.6	19	3.3

Park kullanımı cinsiyetler açısından sadece meslek ve gelir durumunda anlamlı farklılık göstermektedir, bu durum dışında fark bulunamamıştır (Tablo olarak gösterilmemiştir).

Araştırma sonucunda geçirilen zaman ile ulaşım şekli, ulaşım süresi ve gelme sıklığı arasında pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ulaşım şekli ile ulaşım süresi ve gelme sıklığı arasında negatif bir ilişki olduğu, yürüyerek veya toplu taşıma ile parka ulaşan kullanıcıların ulaşım süresi uzadıkça gelme sıklığı azalmakta olduğu belirlenmiştir (Tablo 29).

Tablo 29: Geçirilen zaman, ulaşım şekli, ulaşım süresi ve gelme sıklığı arasındaki korelasyon

	Ulaşım süresi		Gelme sıklığı		Geçirilen zaman	
	r	p	r	p	r	p
Ulaşım şekli	-.326**	.000	-.099**	.001	.095**	.002
Ulaşım süresi			.234**	.000	.129**	.000
Gelme sıklığı					.195**	.000

** p<0.01

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA

Yapılmış olan bu çalışmada, çalışma konusu olan Altınpark, Gençlik Parkı, Göksu Parkı ve Seğmenler Parkı'nın özellikleri gözlemler ve literatür araştırmasının yanı sıra kullanıcılara uygulanan anketle ortaya konmuştur. Kullanıcı memnuniyetinde yer alan ulaşım, tercih, kullanımla ilgili sorulara alınan cevaplarla parkların kullanımları incelenmiştir. Donatılarla ilgili bulgular TS 12506'ya göre incelenmiş ve standarta uygun olup olmadıkları belirlenmiştir.

5.1. KULLANICI MEMNUNİYETİ ANKETİ SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Anket uygulamasında 533 erkek ve 558 kadın olmak üzere 1091 park kullanıcısına ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda Ankara'da bulunan kent parklarının her iki cinsiyet tarafından benzer oranlarda kullanıldığı, Seğmenler Parkı (% 53.7) ve Göksu Park'ında kadınların (% 52.5), Altınpark (% 51) ve Gençlik Parkı'nda (% 50.5) erkeklerin nispeten daha yüksek orana sahip olduğu belirlenmiştir. Ak, Eroğlu, Özdede ve Kaya (2014, s. 78), Seğmenler Parkı ve Sarıkaya (2007, s. 84), Göksu Parkı'nda yaptıkları çalışmalarda çalışmamızla benzer şekilde kadın kullanıcıların oranının erkek kullanıcılara nazaran daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir.

Araştırma sonucunda tüm parklarda 25-34 yaş arası kullanıcıların oranının daha yüksek olduğu ve 45 yaş ve üzeri kullanıcıların kent parklarından daha az yararlandığı saptanmıştır. Oğuz (2000, s. 168), Altınpark, Gençlik Parkı ve Seğmenler Parkı'nda yürüttüğü çalışmada ve Güler ve Uğurlar (2017, s. 451), Kuğulu Park'ta yürüttükleri çalışmada araştırmamıza benzer şekilde 45 yaş üzeri kullanıcıların parklardan daha az yararlandığını belirlemişlerdir.

Örneklem medeni durum açısından incelendiğinde Altınpark (% 54.9) ve Göksu Parkı (% 57) evli bireyler tarafından daha fazla kullanılmaktadır. Gençlik Parkı (% 52)

ve Seğmenler Parkı (% 64) kullanıcılarının çoğunluğu bekardır. Medeni duruma paralel olarak kullanıcıların Altınpark ve Göksu Parkı'nı aileleri ile, Gençlik Parkı ve Seğmenler Parkı'na arkadaşları ile ziyaret ettikleri belirlenmiştir. Araştırmamız sonucunda kullanıcıların çoğunluğunun parklara 3-6 kişi geldikleri belirlenmiştir. Parkların 6 kişiden fazla ve tek başına kullanılması en düşük oranlara sahiptir.

Kullanıcıların eğitim durumu açısından dağılımında okur-yazar olmayan sadece bir kullanıcının olduğu saptanmıştır. Üniversite mezunu olma oranı tüm parklarda en yüksek orana sahiptir. İlkokul mezunu olma oranı ise tüm parklarda en düşük orana sahiptir. Bu durum ankete katılmayı kabul eden kullanıcıların çoğunluğunun 25-34 yaş arasında olmasına bağlanabilir.

Kullanıcıların meslek dağılımları incelendiğinde, Altınpark'ta kullanıcılarının % 25.2'si işçidir. Gençlik Parkı'nda kullanıcıların % 20.9'u çalışmıyor cevabını vermiştir, bununla birlikte kamu çalışanı (% 20.2) ve işçi (% 19.1) oranları birbirine yakındır. Gençlik Parkı kadın kullanıcılarının % 32.8'inin çalışmıyor cevabını vermiş olması bu seçeneğin oranının yüksek olma sebebidir. Göksu Parkı'nda kamu çalışanı (% 25.7) ve Seğmenler Parkı'nda öğrenci (% 24.7) oranları en yüksektir. Gelir durumunda en yüksek oranlar Altınpark, Göksu Parkı ve Seğmenler Parkı'nda 2000-3000 TL olarak belirlenmiştir. Gençlik Parkı'nda meslek dağılımına paralel olarak gelirde en yüksek oran (% 31.4) 0-1000 TL'dir, bu seçeneği 1000-2000TL (% 31) izlemektedir. Gelir durumunda 5000 TL ve üzeri seçeneğinin tüm parklarda en düşük oranlara sahip olduğu saptanmıştır.

Araştırmamız sonucunda kullanıcıların Gençlik Parkı'na toplu taşıma ile diğer parklara ise kendi taşıtlarıyla ulaştıklarını belirlenmiştir. Taksi ile ulaşım tüm parklarda en düşük orana sahiptir. Kullanıcıların Altınpark'ta % 23.7'sinin, Gençlik Parkı'nda % 26'sının Göksu Parkı'nda % 18.5'inin ve Seğmenler Parkı'nda % 28.6'sının parklara yürüyerek ulaştığı belirlenmiştir. Parklara ulaşmak için geçen sürenin Göksu Parkı'nda

15 dakika diğer parklarda 30 dakika olduğu saptanmıştır, bir saat ve üzeri seçeneği ise tüm parklarda en düşük orana sahiptir. Bu bulgular daha önce park kullanımının yakınlıkla ilişkisi olduğuna dair sonuçlar elde edilen çalışmalarla benzerlik taşımaktadır. Yorulmaz (2006, s. 40), Ankara Harikalar Diyarı'nda yürüttüğü çalışmada kullanıcıların % 46.5'inin ve Güler ve Uğurlar (2017, s. 451), Ankara Kuğulu Park'ta yaptıkları çalışmada kullanıcıların % 45'inin parka yürüyerek ulaştıklarını saptamışlardır. Oğuz ve Çakıcı (2010, s. 724), Ankara'da boş zamanı konu alan çalışmalarında kent sakinlerinin % 27.2'sinin açık alanlarda tercihlerini evlerine en yakın parktan yana kullandıklarını belirlemişlerdir. Bekçi ve Taşkan (2012, s. 65), Bartın'da yaptıkları çalışmada kullanıcıların % 38'inin, Aksoy ve Akpınar (2011, s. 85), İstanbul'da yaptıkları çalışmada kullanıcıların % 56'sının yakın olması nedeniyle parkları tercih ettiklerini belirlemişlerdir. Özgüner (2011, s. 612), Isparta'da kullanıcıların % 43'ünün ulaşımı kolay olduğu için parkları tercih ettiklerini saptamıştır.

Parkların en çok kullanıldığı mevsimler incelendiğinde Altınpark'ta (% 40.6) ve Göksu Parkı'nda dört mevsim kullanımının en yüksek oranda olduğu saptanmış, bunun yanı Altınpark'ta sıra kış cevabı verilmemiştir. Gençlik Parkı ve Seğmenler Parkı yazın daha yüksek ve kışın en düşük oranda kullanılmaktadır. Bu durumun “dört mevsim” seçeneği ile ilişkili olduğunu düşünmekteyiz. Dört mevsim seçeneği tüm parklarda en yüksek ikinci orana sahip olduğu göz önünde bulundurulduğunda düzenli kullanıcıların parkları her mevsimde kullandıkları sonucuna varmak mümkündür. Araştırmamız sonuçlarına benzer şekilde Sarıkaya (2007, s. 132), Göksu Parkı kullanıcılarının kışın ücretsiz yararlanabileceği kapalı mekanlar olmaması nedeniyle parkı aktif kullanamadıklarına dikkat çekmiştir. Yenioğlu (2010, s. 110), Altınpark'ı konu alan çalışmasında kullanıcıların % 65'inin parkı yaz aylarında ve % 30'unun dört mevsim kullandıklarını ve kış ayları cevabını veren kullanıcının olmadığını saptamıştır. Şişman ve Özyavuz (2016, s. 36), Tekirdağ'da ve Yorulmaz (2006, s. 40), Ankara'da

yürüttükleri çalışmalarda parkların yaz aylarında daha yoğun kullanıldığını belirlemişlerdir.

Araştırmamız sonucunda parkların hafta sonu kullanım oranlarının hafta içine nazaran daha yüksek olduğu bulunmuştur. Hem hafta içi hem hafta sonu seçeneğinin ikinci en yüksek orana sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırmamız sonuçlarıyla benzer şekilde Menderes (2009, s. 48), Adana’da yürüttüğü çalışmada kullanıcıların % 61.7’sinin parkı hafta sonlarında kullandığını, Onsekiz ve Emür (2008, s. 87), Kayseri’de yaptıkları çalışmanın konusu olan dört kent parkından üçünün en fazla hafta sonu kullanıldığını saptamışlardır.

Araştırmamız sonucunda kullanıcıların Altınpark’ı yılda bir kez veya birkaç kez kullandıkları belirlenmiştir. Gençlik Parkı’nda ayda bir ve yılda bir veya birkaç kez seçenekleri % 26.4 ile en yüksek orana sahiptir. Göksu Parkı’nın kullanıcılar tarafından üç ayda bir kez ve Seğmenler Parkı’nın ayda bir kez ziyaret edildiği belirlenmiştir. Park ayırımına gidilmeksizin tüm kullanıcılar incelendiğinde Ankara kent parklarının ayda bir kez kullanıldığı belirlenmiştir. Karadağ (2013, s. 767), ve Güler ve Uğurlar (2017, s. 451), Ankara’da yaptıkları çalışmalarda araştırmamıza benzer şekilde kullanıcıların parklara ayda bir veya birkaç kez gittiğini saptamışlardır.

Araştırmamız sonucunda kullanım süresi tüm parklarda 1-3 saat olarak belirlenmiştir. Bu seçeneği 3-6 saat izlemektedir. 6 saatten az ve bir saatten az seçenekleri oldukça düşük oranlara sahiptir. Karadağ (2013, s. 767), Ankara’da kent parklarının 3-4 saat, Ak ve arkadaşları (2014, s. 78), 1-2 saat kullanıldığını belirlemişlerdir.

Araştırmamız sonucunda tüm parkların başkalarına tavsiye edilebileceği belirlenmiştir. Seğmenler Parkı % 97.5 ile en yüksek oranda tavsiye edilebilecek olan parktır. Ankara’da kent parklarında yapılan çalışmalarda da araştırmamıza benzer şekilde parkların tavsiye edilme oranları yüksektir. Oğuz (2000, s. 170), parkları tavsiye

etme oranının % 83 olduğunu belirlemiştir ancak Gençlik Parkı ve Altınpark kullanıcılarının parklardan tamamen memnun olmadığını belirtmiştir. Sarıkaya (2007, s. 110), Göksu Parkı kullanıcılarının % 84.49'unun parkı tavsiye edeceğini belirlemiştir.

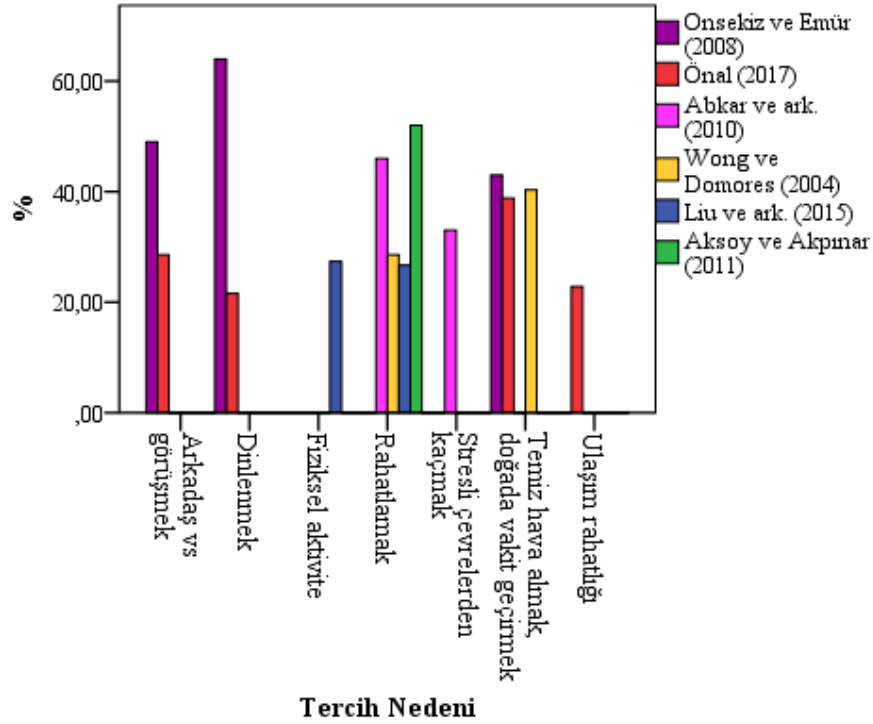
Araştırma sonucunda kullanıcıların tüm parklarda yeşil alanın yeterli olduğunu düşündüğü belirlenmiştir. Kullanıcılara göre Seğmenler Parkı'nın yeşil alanı % 85.9 oranında yeterli bulunmuştur.

Araştırmamız sonucunda parkların tercih edilme nedenlerinde en yüksek oranlar, “temiz hava almak ve doğada vakit geçirmek”, “arkadaşlarla vakit geçirmek”, “ulaşımın rahat olması”, “fiziksel veya ruhsal olarak dinlenmek” seçeneklerinde elde edilmiştir. Gençlik Parkı'nın ilk tercih nedeni parka rahat ulaşılmasıdır. Kentin merkezinde yer alması, çevresinde devlet dairelerinin, hastanelerin bulunması hem boş zaman değerlendirmek için hem de geçiş yolu olarak kullanılmasına neden olmaktadır. Kullanıcılar bir yerden diğer bir yere giderken, Ankara Garı'na giderken veya hastane çıkışında gibi farklı nedenlerle parka geldiklerini belirtmişlerdir. İkinci tercih nedeni Altınpark ve Göksu Parkı'nda ailece gelinebilecek bir park olması, Gençlik Parkı'nda arkadaşlarla vakit geçirmek ve Seğmenler Parkı'nda fiziksel veya ruhsal olarak dinlenmek olarak belirlenmiştir. Altınpark ve Seğmenler Parkı'nda arkadaşlarla vakit geçirmek, Gençlik Parkı'nda temiz hava almak ve doğada vakit geçirmek, Göksu Parkı'nda ise piknik yapmak parkların üçüncü tercih edilme nedenidir. Altınpark'ta çocuk oyun alanları (% 0.5), Gençlik Parkı (% 1) ve Seğmenler Parkı'nda (% 1) sanatsal aktivitelere katılmak, Göksu Parkı'nda kitap okumak için (% 1.1) en düşük orana sahip olan tercih edilme nedenleri olarak belirlenmiştir. Göksu Parkı'nda sanatsal aktivitelere katılmak için cevabını veren kullanıcı olmadığı saptanmıştır.

Ülkemizde farklı kentlerde yapılan çalışmalarda kullanıcıların parkları araştırmamız sonuçlarıyla benzer nedenlerle tercih ettikleri saptanmıştır. Sarıkaya (2007, s. 102), Göksu Parkı'nı konu alan çalışmasında kullanıcıların parkı tercih

etmesinin ilk nedeninin açık havada zaman geçirmek olduğunu bulmuştur. Ak ve arkadaşları (2014, s. 78), Seğmenler Parkı'nda yürüttükleri çalışmada kullanıcıların temiz hava almak ve rahatlamak için parka geldiklerini saptamışlardır. Kiavar (2011, s. 67), kadın kullanıcıların yeşil alan gereksinimini karşılamak ve erkek kullanıcıların arkadaşlarıyla buluşmak için Seğmenler Parkı'na geldiklerini bulmuştur. Oğuz (2000, s. 170), parkların kullanımında ana etkenin, temiz hava almak ve dinlenmek olduğunu belirlemiştir, bununla birlikte kullanıcıların kent hayatının baskısından kurtulmak için parklara geldiklerini belirtmektedir. Onsekiz ve Emür (2008, s. 84), Kayseri'de yaptıkları çalışmada parkların tercih edilme nedenlerinin, yakınlarla vakit geçirmek, piknik yapmak, dinlenmek ve temiz hava almak olduğunu bulmuşlardır. Aksoy ve Akpınar (2011, s. 85), kullanıcıların % 52'sinin parka gelme nedeninin hava almak ve dinlenmek olduğunu, Yılmaz ve Zengin (2003, s. 49), Erzincan'da yaptıkları çalışmada kullanıcıların parkları açık havada vakit geçirmek, kent hayatının baskısından kurtulmak, arkadaşlarla sohbet etmek ve dinlenmek için tercih ettiklerinin belirlemişlerdir.

Yurt dışında yapılan çalışmalarda da parkların tercih edilme veya ziyaret edilme nedenleri araştırmamız sonuçlarıyla benzerdir. Liu, Li, Xu ve Han (2015, s. 184), Pekin'de yaptıkları çalışmada park kullanımında fiziksel aktivitede bulunmak, rahatlamak ve dinlenmenin en yüksek oranda tercih nedeni olduğunu belirlemişlerdir. Abkar, Shariff, Kamal, Mariapan, Maulan ve Sheybani (2010, s. 5356), İran'da yaptıkları çalışmada kullanıcıların parklara gelme nedeninin rahatlamak ve stresli çevrelerden kaçmak olduğunu, Ahmad, Maulan, Mariapan ve Habib (2011, s. 1902), yine İran'da yaptıkları çalışmada parkların yürüyüş yapmak, piknik yapmak ve sosyalleşmek için tercih edildiğini belirlemişlerdir. Wong ve Domroes (2004, s. 272), Hong Kong'da yürüttükleri çalışmada kullanıcıların doğada vakit geçirmek ve rahatlamak için parkları ziyaret ettiklerini bulmuşlardır (Grafik 2).

Grafik 2: Araştırmalarda elde edilen parkların tercih edilme nedenleri

Cohen ve arkadaşları (2007, s. 511), Los Angeles'ta 8 parkta yaptıkları çalışmada kullanıcıların basketbol ve futbol oynamak (% 24), oturmak veya piknik yapmak (% 22), karşılaşmaları izlemek (% 13) ve çocuk oyun alanı (% 8) için parkları kullandıklarını belirlemişlerdir. Central Park Conservancy (2011, s. 14-15), kullanıcıların Central Park'ı yürümek veya gezmek, sosyalleşmek veya rahatlamak ve köpek gezdirmek için kullandığını belirlemiştir. Kullanıcıların % 65'i parka haftada bir veya birkaç kez ve % 63.4'ü ise parka tek başına gelmektedir. Project for Public Space (2005, s. 6-12), New York'taki Washington Square Park kullanıcılarının performansları izlemek, sosyalleşmek ve kitap okumak için parka geldiğini belirlemiştir. Kullanıcıların % 39.3'ü parka her gün ve % 63.8'i parka tek başına gelmektedir. Özgüner (2011, s. 610-616), park kullanımında kültürel farklılıkların da rol oynadığına dikkat çekmiştir. Batı ülkelerinin aksine ülkemizde parkların pasif rekreasyonel etkinlikler için

kullanıldığına değinmiştir. Oğuz (2000, s. 170), geleneksel yaşam şeklinin sonucunda park kullanımının ülkemizde aile veya arkadaşlarla birlikte yapılan bir aktivite olduğuna değinmiştir. Araştırmamız sonuçları bu çıkarımlarla uyusmaktadır, araştırmanın konusu olan parklar aile veya arkadaşlarla birlikte kullanılmaktadır ve parklar aktif rekreasyondan ziyade pasif rekreasyon için tercih edilmektedir. Parkların kullanımında kültürel farklılıklar olsa da tercihte doğa ile iç içe olmak, rahatlamak ve sosyalleşmek gibi nedenler rol oynamaktadır. Çünkü doğayla iç içe olarak sosyalleşmek kent sakinlerinin günlük hayatın dışına çıkmasını sağlamaktadır.

Araştırmamız sonucunda kent parklarının psikolojik açıdan yararları olduğu belirlenmiştir. Kullanıcıların parka geldiklerinde kendilerini huzurlu, mutlu ve özgür hissettikleri saptanmıştır. Diğer olumlu hisler sırasıyla sosyalleşmiş, enerjik ve çocuksu olarak bulunmuştur. Olumsuz hislerde ise oranlar oldukça düşüktür, en düşük oran sıkıntılı hissetmek (% 0.2) ve en yüksek oran tedirgin hissetmek (% 1.1) olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar parkların kullanıcıların ruhsal durumu üzerinde olumlu etkilere sahip olduğunu göstermektedir. Araştırmamız sonuçlarına benzer şekilde Özgüner (2011, s. 613), Isparta’da yaptığı çalışmada kullanıcıların parkta kendilerini rahatlamış (% 31.0), huzurlu (% 24.33) ve dingin (% 23.33) hissettiklerini saptamıştır. Yücel ve Yıldızcı (2006, s. 230), İstanbul’daki üç kent parkında yürüttükleri çalışmada kullanıcıların parkları tanımlarken yeşillik, huzur, manzara ve deniz kelimelerini tercih ettiklerini belirlemiştir.

Kullanıcıların parklarda eksikliğini hissettikleri veya rahatsız edici buldukları durumlar “daha temiz ve bakımlı olması”, “tuvaletler veya çeşmenin piknik alanına uzak olması” ve “kültürel etkinliklerin yetersiz olması” olarak belirlenmiştir. Parklarla ilgili görüşlerini yazan kullanıcılar daha fazla etkinlik yapılmasını beklediklerini, kitap okuma alanları oluşturulmasını istediklerini belirtmişlerdir. Oğuz (2000, s. 170), Ankara’daki kent parklarında yaptığı çalışmada sonuçlarımıza benzer şekilde

kullanıcıların kültürel etkinliklerin, engelli bireylerin kullanabileceği alanların ve kütüphanenin olmasını istediklerini belirlemiştir. Onsekiz ve Emür (2008, s. 89), Kayseri’de yaptıkları çalışmada oturma birimlerinin ve temizlik durumunun yeterli olmadığını belirlemişlerdir. Menderes (2009, s. 56), Adana’da yaptığı çalışmada kullanıcıların parkta oturma birimleri, çeşme, revir ve telefon kulübesi gibi donatıların eksik veya yetersiz olduğunu belirlemiştir. Oğuz ve Çakıcı (2010, s. 726), boş zamanları kısıtlı olan Ankara sakinlerinin bir parktan beklentilerinin doğal alanlar ve huzur olduğuna vurgu yapmışlardır. Parkların erişilebilir olmasının kullanım açısından, özellikle fiziksel olarak aktif olma fırsatı yaratmasıyla sedanter yaşamdan kurtulmaya yardımcı olacağına ve parkların farklı aktivitelerle zenginleşmeye ihtiyacı olduğuna dikkat çekmişlerdir.

5.2. DONATILARLA İLGİLİ BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kullanıcı memnuniyeti anketi sonucunda kullanıcıların parklarda kullanılan oturma birimlerini yeterli buldukları belirlenmiştir. Kullanıcılar, Altınpark’ta oturma birimlerini rahat olmadığını (% 14.3) ve sayı olarak yetersiz olduğunu (% 12.8), Gençlik Parkı’nda rahat olmaması (% 11.9), sayı olarak yetersiz olması (% 11.2) ve uzun süre oturunca bel veya sırt ağrısına neden olması (% 10.8) yüzünden oturma birimleri yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. Göksu Parkı’nda % 13.2 ve Seğmenler Parkı’nda % 18.7 oranında oturma birimlerinin kullanıcılar tarafından sayı olarak yetersiz görüldüğü belirlenmiştir. Oturma birimlerinin yüksekliğinin kısa olması cevabı sadece Göksu Parkı’nda iki kullanıcı tarafından verilmiştir. Bu sonuçlara göre kullanıcıların oturma birimlerinde fiziksel rahatsızlıktan ziyade sayı olarak yetersizliğinden şikayetçi oldukları belirlenmiştir.

Aksoy ve Akpınar (2011, s. 86), İstanbul’da yürüttükleri çalışmada oturma birimlerinin sayı olarak yetersiz olduğunu belirlemişlerdir. Onsekiz ve Sezer (2009, s.

11), Kayseri’de yaptıkları çalışmada kullanıcıların % 63.7’sinin oturma birimlerini yeterli bulduklarını saptamışlardır. Yetersiz bulan kullanıcılar oturma birimlerinin konforsuz olmasından ve sayı olarak yetersiz olmasından şikayetçi olduklarını belirtmişlerdir. Çelik (2013, s. 66, 85), Denizli’de yürüttüğü çalışma sonucunda kullanıcıların iki kent parkında çöp kutuları ve aydınlatmayı yeterli bulduklarını, oturma birimlerinin ise bir parkta yeterli diğer parkta yetersiz bulduklarını saptamıştır. Çalışmaların yapıldıkları kentler farklı olsa da kullanıcıların parklarda kullanılan oturma birimlerini sayı olarak yetersiz bulunması durumu araştırmamız sonuçlarıyla uyushmaktadır.

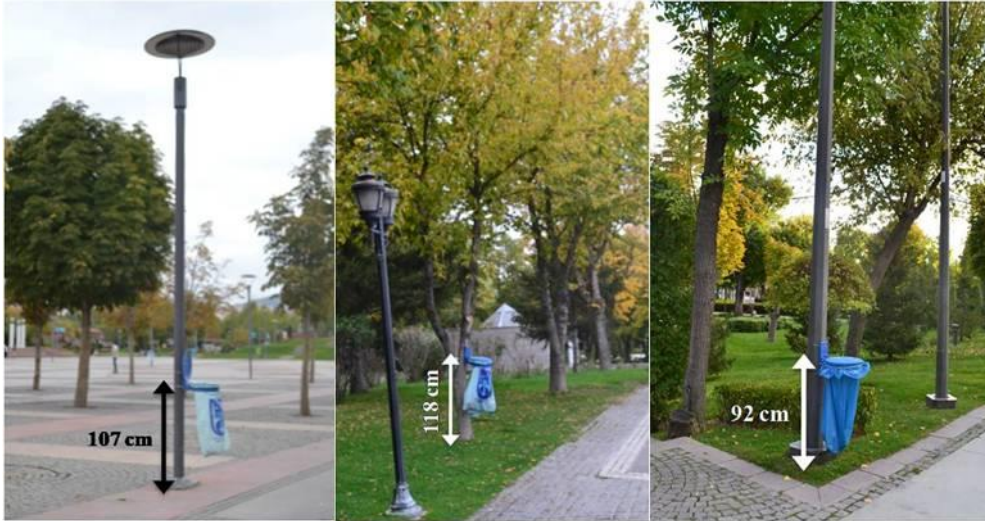
Kullanıcı memnuniyeti anketi sonucunda oturma birimlerinde, oturma yeri derinliğinin Altınpark’ta arkalıksız oturma birimlerinden birinde ve Gençlik Parkı’nda iki tip oturma biriminde standartta belirlenen ölçüden fazla olduğu saptanmıştır. Sırt yaslama yeri yüksekliği Altınpark dışındaki parklarda standarda uymaktadır. Oturma yeri yüksekliği ise Göksu Parkı ve Seğmenler Parkı’nda kullanılan oturma birimlerinde standart ölçüden daha kısadır.

Araştırmamız sonucunda Seğmenler Parkı dışında kullanıcıların parklarda çöp kutularını sayısal anlamda yeterli bulduğunu belirlenmiştir. Parklarda çevresel temizlik ile ilgili şikayetlerin çöp kutularının sayısal yetersizliğinden ziyade kullanıcı hatası olduğu görölmektedir. Anket uygulaması süresince kullanıcıların parkı terk ederken çöplerini toplamadıkları veya çöp kutularını kullanmadıkları hem gözlenmiş hem de katılımcılar tarafından beyan edilmiştir. 2016’da parkların çeşitli yerlerine geri dönüşüm kutuları yerleştirilmiştir (Resim 33). Her ne kadar geri dönüşüm kutularının üzerinde yazan materyallere göre kullanılmadığı gözlenmiş olsa da zamanla bir farkındalık oluşturacağını düşünmekteyiz.

Resim 33: Gençlik Parkı (sol) ve Göksu Parkı (sağ) geri dönüşüm kutuları

Araştırmamız sonucunda Altınpark'ta ahşap kaplama çöp kutuları, Göksu Parkı ve Seğmenler Parkı'nda bulunan aynı formdaki çöp kutuları dışında standardı karşılayan çöp kutusu olmadığı belirlenmiştir. 2017 yılında parklarda belediyelerin sokaklarda kullandıklarına benzer şekilde çöp kutuları kullanılmaya başlanmıştır. Aydınlatma ve ağaçlara çöp poşeti şeklinde monte edilen çöp kutularının yükseklikleri farklı olsa da standartları karşıladığı belirlenmiştir (Resim 34).

Resim 34: Altınpark (sol ve orta) ve Gençlik Parkı (sağ) çöp kutuları

Göksu Parkı'nın donatıları ölçüm ve fotoğraflama sonrasında yenilenmiştir, yenilenme sonrası Altınpark'ta kullanılan oturma birimleri ve çöp kutuları ile aynı olan

donatılar inceleme kapsamına alınmamıştır. Yeni oturma birimleri, oturma yeri yüksekliği (43.5 cm) ve oturma yeri derinliği (42 cm) açısından standartları karşılamaktadır. Sırt yaslama yeri yüksekliği 42 cm ve oturma birimi uzunluğu 150 cm'dir. Çöp kutularının yüksekliği 62 cm'dir. Oturma birimleri ile çöp kutusu arası mesafe bazı donatılarda 76 cm iken bazılarında 102 cm'e çıkmaktadır (Resim 35). Ancak yeni sayılabilecek olan oturma birimlerinin geçen bir yılda yıprandıkları görülmektedir (Resim 36).

Resim 35: Göksu Parkı yeni oturma birimi ve çöp kutusu (Ağustos 2016)

Resim 36: Göksu Parkı oturma birimi (Aralık 2017)

Kullanıcı memnuniyeti anketi sonucunda parklarda kullanılan aydınlatma elemanlarının standartları karşıladığı saptanmıştır. Anket sonucunda kullanıcıların parkların aydınlatmasını yeterli buldukları ve kendilerini güvende hissettikleri belirlenmiştir. Buna karşın bazı kullanıcılar anket bitiminde yer alan görüş kısmına güvenliğin yeterli olmadığı ve denetimlerin artırılması gerektiğini yazmışlardır. Güvenlik anlamında kullanıcıların şikayetleri olduğu belirlenmiş olsa da yapılan ziyaretlerde parkların girişlerinde ve kullanım alanlarında güvenliğin sürekli olarak dolaştığı gözlenmiştir.

Gençlik Parkı'nın yenilenme sonrasında eski bakımsız ve terk edilmiş havasından sıyrıldığı söylenebilir. Memlük (2012, s. 128), Gençlik Parkı ile ilgili tezinde yenilenme sonrasında parkta kullanıcıların kendini güvende hissetme durumunun geçen yıllara nazaran arttığını belirlemiştir. Yenioğlu (2010, s. 111), Altınpark'ta yaptığı çalışmada araştırmamız sonuçlarına benzer şekilde kullanıcıların % 88'nin ve Kiavar (2011, s. 72), Seğmenler Parkı kullanıcılarının neredeyse tamamının (erkekler % 100 ve kadınlar % 83.9) kendilerini parkta güvende hissettiklerini belirlemişlerdir.

Olgun ve Yılmaz (2014, s. 56-59), erişilebilirliği konu alan Niğde’de yaptıkları çalışmada donatıların uygunluğunu belirlemek için TSE standartlarını kullanmışlardır. Oturma birimlerinde, oturma yeri yüksekliğinin standartlara uygun olduğunu, oturma yeri derinliğinin ise standartlara uygun olmadıklarını belirlemişlerdir. Araştırmamız sonuçlarına benzer şekilde çöp kutularının hiçbirinin standartları karşılayamadığını saptamışlardır. Aydınlatma elemanları ise biri dışında standartlara uygundur. Şişman ve Gültürk (2016, s. 11), Tekirdağ’da yürüttükleri çalışmada donatıları TSE standartlarına göre değerlendirmişler ve dış mekân tasarımlarında antropometrinin önemine dikkat çekmişlerdir. Oturma birimlerinde, oturma yeri yüksekliğinin fazla olduğunu, oturma derinliğinin ise farklı ölçülerde olduğunu saptamışlardır. Çalışma sonucunda geniş kapsamlı bir antropometrik araştırmanın gerekli olduğuna dikkat çeken Şişman ve Gültürk, antropometrik ölçülerin her mekân ve malzemenin tasarımında kullanılması gerekliliğine değinmişlerdir. Bu bulgular araştırmamız sonuçlarına benzemektedir, aydınlatma elemanlarının yükseklikleri dışında, oturma birimleri ve çöp kutuları standartları tamamen karşılamamaktadır.

Mexi ve Tudora (2012, s. 370-374), Romanya Bükreş’te yaptıkları araştırmada parklarda kullanılan oturma birimlerinin boyutlar ve malzeme açısından beklentileri karşılansa da korunma ve konumlandırılma açısından kullanışlı olmadığını belirlemişlerdir. Bununla birlikte tasarım ve konumlandırılması iyi olan ve korunma sağlayan oturma birimlerinin boyutlarının ergonomik olmadığını, kullanıcıların tasarım ve boyuttan ziyade konfor ve konumlandırmaya önem verdiklerini saptamışlardır.

Ülkemizde kentsel donatılarla ilgili yapılan çalışmalardan birkaçında elde edilen sonuçlar şöyledir:

Gülgün ve Türkyılmaz (2001b), İzmir’de yaptıkları çalışmada donatıları Neufert’e göre incelemiş ve çöp kutularının ölçülerinin uygun olmadığını saptamışlardır. 60-100 cm arasında olması gereken çöp kutularının yüksekliğinin kısa

olduğunu belirlemişlerdir. Oturma birimlerinin yüksekliklerinin kısa olduğu ve oturma yeri derinliğinin gereken ölçülerden daha kısa olduğu belirlenmiştir.

Şişman ve Yetim (2004, s. 45-50), Tekirdağ'da yaptıkları çalışmada aydınlatmaların hem bakım-onarım hem de sayı açısından yetersiz olduğunu belirlemişlerdir. Çalışmada, oturma birimlerinin ayaklarının gömülü olmasının oturma yeri yüksekliğini azalttığı için kullanımın sınırlandırıldığına dikkat çekilmiştir. Çöp kutularının konumlandırılmasının hatalı olduğu, uygulamadan sonra bakımı yapılmayan donatıların hem görsel kirlilik yarattığı hem de kırılma, paslanma gibi nedenlerle tehlike arz ettiği saptanmıştır. Kentsel donatıların tasarımında ve uygulanmasında çok disiplinli çalışmaların yapılması gerektiğine dikkat çekilmiştir.

Bulut, Atabeyoğlu ve Yeşil (2008, s. 137), Erzurum'da yaptıkları çalışmada donatıların ergonomik olduğunu tespit etmişlerdir. Aydınlatma elemanlarının ergonomik olduğu ancak bazı parklarda yetersiz kaldıkları tespit edilmiştir. Donatıların farklı kullanımlarda olduğu ve yeterli olanların yanında iklimsel şartlara uyumlu olmayanlar donatıların da olduğu saptanmıştır.

Kartay ve Korkut (2009, s. 249-252), İstanbul'da yürüttükleri çalışmada Neufert'e ve TSE standartlarına göre donatıları incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, oturma birimlerinin bazılarının oturma yeri derinliğinin fazla, bazılarının ise uygun olduğunu ve sırt yaslama yeri yüksekliğinin kısa olduğunu saptamışlardır. Aydınlatma elemanlarının ölçülerinin uygun olmadığını ve çöp kutularının bazılarının standartlara uygun olduğunu (75 cm), bazılarının standartları karşılamadığını (54 cm) belirlemişlerdir. Bunun yanı sıra donatıların ölçüleri uygun olsa da bulundukları alanla bütünleşmeyen donatıların süreklilik sağlamadığı belirtilmiştir.

Bayramoğlu ve Özdemir (2012, s. 186-189), Trabzon'da yaptıkları çalışma sonucunda kullanıcıların aydınlatma elemanları ve reklam panoları dışındaki donatıları kent kimliği ile uyumlu bulmadıklarını ve yetersiz olarak algıladıklarını saptamışlardır.

Kullanıcılar donatılarda estetiğin tercih nedeni olduğunu belirtmişlerdir. Kullanımın yoğun olduğu alanlarda çöp kutularının sayıca yetersiz olduğu ve aydınlatma elemanları kullanıcılar tarafından yeterli bulunsa da bir bütünlük göstermedikleri saptanmıştır.

Kentsel donatılarla ilgili yapılan çalışmalarda donatılar farklı kriterlere göre değerlendirilmiş olsalar da genel itibariyle varılan sonuçlar araştırmamız sonuçlarına benzemektedir. Donatılar bir bütünlük göstermemekte, parkın veya kentin kimliğini tam olarak yansıtamamaktadır ve değerlendirilen kriterleri tam olarak karşılayan donatılara neredeyse rastlanmamaktadır.

5.3. ÜLKEMİZDE YAPILAN ERGONOMİ ÇALIŞMALARININ SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Türkiye Antropometri Anketi ülke çapında yapılan ilk kapsamlı antropometrik çalışmadır, 59 bin 728 erişkin bireyi konu alan çalışma 1937 yılında İstatistik Umum Müdürlüğü ve diğer kurumlar tarafından yürütülmüştür. 1960 yılında Refakat Çiner 18-40 yaş arası 2501 kadın üzerinde kapsamlı bir çalışma gerçekleştirmiştir. Ülke çapındaki ikinci kapsamlı çalışma ise 2006 yılında Erksin Güleç ve ekibinin yürüttüğü 2100 erişkin üzerinde gerçekleştirilmiştir (Akın, 2012, s. 57-60; Çiner, 1960). Sonraki yıllarda kapsamı sınırlı olsa da antropometrik çalışmaların sayısı artmıştır.

Ülkemizde ergonomi ile ilgili yapılan çalışmalar kimi zaman erkeklerin kimi zaman kadınların antropometrik ölçümleri alınarak gerçekleştirilmiştir ve genelde bölgesel çalışmalardır. Özok ve Uğur (1981), “Türk Sanayi İşçileri Üzerine Antropometrik Bir Çalışma” adını taşıyan çalışmalarında 1000 erkekte 50 ölçü alınarak sanayi işçilerinin ortalama ve yüzdeliklerinin belirlemişlerdir (Özok ve Uğur’dan aktaran Kahraman, 2011). Kayış ve Özok (1991), 18-26 yaşları arasında 5109 askerden 51 antropometrik ölçüm almışlardır. Gönen, Kalınkara ve Özgen (1991), 20-45 yaşları arasında 100 kadın üzerinde yürüttükleri çalışmada 16 antropometrik ölçüm

almışlardır. Akın, Koca Özer, Gültekin (2003), 20-50 yaş arası 150 erkek ve 150 kadın üzerinde yaptıkları çalışmada 28 antropometrik ölçüm almışlardır. İşeri ve Arslan (2009), 18 farklı ilde yürüttükleri çalışmada 20-85 yaş arası 4205 bireyden (2263 erkek ve 1942 kadın) 37 antropometrik ölçüm almışlardır.

Tunay ve Melemez (2008), 1049 yüksek öğretim öğrencisinden (714 erkek ve 335 kadın) 13 antropometrik ölçü almışlar ve çalışma sonuçlarını diğer ülkelerde elde edilen verilerle karşılaştırmışlardır. Popliteal yükseklik, kalça-popliteal uzunluğu gibi ölçülerin Portekiz ve İran verileri ile karşılaştırıldığında farklı olduğunu belirlemişlerdir. Akın, Gültekin, Bektaş, Önal ve Tuncer (2013), 20-30 yaş arasında 400 (200 erkek ve 200 kadın) üniversite öğrencisi üzerinden 31 antropometrik ölçüm almışlardır. Bu iki çalışmada elde edilen değerler oldukça benzerdir.

Koçtürk ve Onurbaş Avcıoğlu (2010), Ankara'nın 17 köyünde, 20-40 yaşları arasında traktör kullanan 100 kadın üzerinde yürüttükleri çalışmada, kullanılan traktörlerin oturma yeri yüksekliklerinin kadınların popliteal yüksekliğine uygun olmadığını belirlemişlerdir. Melemez ve Tunay (2011), Batı Karadeniz'de (145 erkek) traktörlerle ilgili oturma boyutları üzerinde yürüttükleri çalışmada antropometrik ölçüleri İngiltere, Brezilya ve Hindistan verileri ile karşılaştırmışlardır. Kalça-diz uzunluğu İngiltere ve Brezilya verilerine benzerken Hindistan verilerinden daha yüksek, diz yüksekliği ve popliteal yüksekliğin İngiltere, Brezilya ve Hindistan verilerinden daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir.

Öner Bilen (2004), Ankara'yı kentsel donatılar açısından ele aldığı tezinde Kayış ve Özok (1989), verileri ile diğer ülkelerin verilerini karşılaştırmıştır. Kadınlara ait verilerin olmaması nedeniyle karşılaştırmayı erkeklerden elde edilen antropometrik ölçüler üzerinden yapmıştır. Otururken kalça-diz uzunluğu, diz yüksekliği, popliteal yükseklik gibi antropometrik ölçülerin diğer ülkelere anlamlı olarak farklı olduğuna dikkat çekmiştir.

Araştırmaların sonuçları incelendiğinde Koçtürk ve Onurbaş Avcıoğlu (2010), popliteal yüksekliğinin 5. persentil değerini (28.42 cm) diğer çalışmalardan oldukça düşük olarak saptamışlardır. Bu değere en yakın bulgu İşeri ve Arslan (2009), tarafından 34.30 cm olarak belirlenmiştir, diğer çalışmalarda popliteal yükseklik 38-42 cm arasında bulunmuştur. Farkın bu denli fazla olması ölçüm alımında farklı noktaların kullanılmasından kaynaklanıyor olabilir. Popliteal yükseklik oturma yeri yüksekliğinin belirlenmesinde kullanılmaktadır ve ölçü kriteri kadınların 5. persentilidir. Bu ölçüye erkekler için 2.5 cm ve kadınlar için 4.5 cm ayakkabı payı eklenmektedir (Pheasant, 2003, s. 29, 75). TS 12506'ya göre oturma yeri yüksekliği 41-46 cm arasında olmalıdır, araştırmalarda elde edilen popliteal yükseklik ayakkabı payı eklendiğinde 42.5 cm-46.5 cm olmaktadır. Bu sonuçlar standardın antropometrik ölçülere yakın olduğunu göstermektedir (Tablo 29-32).

Koçtürk ve Onurbaş Avcıoğlu (2010), dışında kalan çalışmalarda kalça-popliteal uzunluk kadınlarda 5. persentilde 40.60-41.50 cm arasında bulunmuştur. Kalça-popliteal uzunluk oturma yeri derinliğinin belirlenmesinde kullanılmaktadır ve derinliğin 3 cm kadar kısa olması kullanıcıların rahat edebilmesi için önerilmektedir (Pheasant, 2003, s. 76). Bu durumda çalışma sonuçları 37.60-38.50 cm olmaktadır, TS 12506'ya göre oturma yeri derinliği 36-46 cm olduğu için standart antropometrik ölçülerle uyushmaktadır (Tablo 30-33).

Elbette araştırmalar farklı yaş grupları üzerinde yürütülmüştür ve daha ziyade bölgeseldir. Yaş aralığının değişmesi ile antropometrik ölçülerin ortalamaları ve persentil değerleri de değişmektedir. Bu nedenle kapsamlı çalışmalara duyulan ihtiyaca bir kez daha vurgu yapmaktayız.

Tablo 30: Ülkemizde ergonomi ile ilgili yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlar

	Özok ve Uğur (1981)			Kayış ve Özok (1991)			Gönen, Kalıncara ve Özgen (1991)			Koçtürk ve Onurbaş Avcıoğlu (2001)		
	Erkek (n: 1000)			Erkek (n: 5109)			Kadın (n: 100)			Kadın (n: 100)		
Antropometrik Ölçüler (cm)	Ort	% 5	% 95	Ort	% 5	% 95	Ort	% 5	% 95	Ort	% 5	% 95
Boy	168.08	157.60	178.56	170.20	160.30	184.20	156.65	146.03	166.94	155.71	145.18	166.23
Büst yüksekliği	88.75	82.96	94.54	88.80	83.20	96.80	78.88	71.68	86.08	82.56	77.21	87.92
Otururken göz yüksekliği	77.57	71.51	83.61	78.10	72.30	87.00	68.41	60.97	75.84	70.94	57.89	83.98
Otururken kalça genişliği	35.63	31.78	39.48	33.20	29.90	37.80	-	-	-	36.10	30.77	41.42
Kalça-diz uzunluğu	61.20	56.48	65.56	56.60	51.90	63.10	54.73	48.95	60.51	54.06	48.56	59.46
Kalça-popliteal uzunluk	-	-	-	44.00	38.70	51.60	49.06	43.90	54.22	45.87	39.31	52.43
Diz yüksekliği	50.30	46.16	54.45	51.30	46.60	57.90	47.79	41.07	54.49	45.43	36.27	54.58
Popliteal yükseklik	-	-	-	41.60	37.80	49.40	-	-	-	34.57	28.42	40.72
Otururken dirsek yüksekliği	-	-	-	23.30	18.70	29.80	20.63	11.54	29.71	24.15	19.29	29.01
Otururken omuz yüksekliği	59.37	54.34	64.40	60.40	55.10	67.90	53.58	46.68	60.49	53.87	48.48	59.27

Tablo 31: Ülkemizde ergonomi ile ilgili yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlar (Devam)

	Melemez ve Tunay (2008)						Akın vd. (2014)					
	Erkek (n: 714)			Kadın (n: 335)			Erkek (n: 400)			Kadın (n: 400)		
Antropometrik Ölçüler (cm)	Ort	% 5	% 95	Ort	% 5	% 95	Ort	% 5	% 95	Ort	% 5	% 95
Boy	174.90	164.00	185.90	161.80	149.50	173.90	175.87	165.02	185.96	161.52	153.71	172.1
Büst yüksekliği	91.20	74.40	102.20	83.50	76.00	89.80	90.31	85.60	95.97	84.64	80.00	89.69
Otururken göz yüksekliği	81.40	73.80	91.10	76.10	69.20	83.50	79.50	74.82	84.30	74.25	70.91	83.40
Otururken kalça genişliği	35.10	31.40	39.10	35.00	30.90	39.00	34.87	30.41	40.68	33.80	28.81	37.79
Kalça-diz uzunluğu	60.90	54.60	67.40	57.30	50.20	64.60	58.62	53.23	63.90	54.47	51.00	63.39
Kalça-popliteal uzunluk	48.80	42.40	55.10	48.10	40.60	56.10	49.56	44.41	55.09	46.11	41.50	51.60
Diz yüksekliği	54.70	49.60	59.60	50.70	45.70	57.10	54.59	50.52	59.29	49.35	46.00	58.10
Popliteal yükseklik	43.30	46.10	50.00	42.10	38.60	51.00	47.17	42.51	52.10	41.98	38.01	46.00
Otururken dirsek yüksekliği	23.70	27.60	33.00	26.50	22.30	31.70	24.08	20.91	27.90	23.76	20.01	27.39
Otururken omuz yüksekliği	61.20	55.80	66.50	59.30	52.40	66.50	58.83	55.10	62.99	54.93	51.11	58.80

Tablo 32: Ülkemizde ergonomi ile ilgili yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlar (Devam)

	İşeri ve Aslan (2009)						Güleç vd. (2006)					
	Erkek (n: 2263)			Kadın (n: 1942)			Erkek (n: 1050)			Kadın (n: 1050)		
Antropometrik Ölçüler (cm)	% 5	% 50	% 95	% 5	% 50	% 95	Ort	% 5	% 95	Ort	% 5	% 95
Boy	157.40	170.80	184.20	147.30	159.80	172.30	168.80	158.30	179.85	155.03	147.10	177.40
Büst yüksekliği	81.60	89.20	96.80	78.10	84.80	91.60	88.73	82.56	94.6	82.07	77.51	93.50
Otururken göz yüksekliği	78.50	70.40	86.50	73.70	67.20	80.10	-	-	-	-	-	-
Otururken kalça genişliği	28.90	33.00	37.80	24.50	30.80	37.10	-	-	-	-	-	-
Kalça-diz uzunluğu	50.50	56.80	63.00	50.90	56.90	62.80	55.77	46.8	61.3	54.84	49.01	60.50
Kalça-popliteal uzunluk	37.00	44.20	51.30	41.50	47.50	53.40	-	-	-	-	-	-
Diz yüksekliği	45.00	51.50	57.90	43.90	49.40	54.90	52.29	46.79	57.35	47.76	43.24	52.42
Popliteal yükseklik	36.60	41.70	46.90	34.30	39.50	44.60	-	-	-	-	-	-
Otururken dirsek yüksekliği	17.10	23.40	29.60	17.60	23.20	28.70	-	-	-	-	-	-
Otururken omuz yüksekliği	53.50	60.60	67.70	49.80	55.80	61.70	-	-	-	-	-	-

Tablo 33: Ülkemizde ergonomi ile ilgili yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlar (Devam)

	Akın vd. (2003)					
	Erkek (n: 150)			Kadın (n: 150)		
Antropometrik Ölçüler (cm)	Ort	% 5	% 95	Ort	% 5	% 95
Boy	174.73	156.46	189.1	162.16	152.84	173.02
Büst yüksekliği	91.13	82.93	98.64	86.16	80.76	91.34
Otururken göz yüksekliği	80.00	64.44	87.60	75.38	60.90	80.70
Otururken kalça genişliği	-	-	-	-	-	-
Kalça-diz uzunluğu	58.25	45.89	62.34	54.91	49.38	58.90
Kalça-popliteal uzunluk	-	-	-	-	-	-
Diz yüksekliği	53.86	46.88	60.49	48.93	44.18	51.80
Popliteal yükseklik	45.39	44.56	53.06	42.60	42.14	51.91
Otururken dirsek yüksekliği	-	-	-	-	-	-
Otururken omuz yüksekliği	59.08	54.59	64.33	55.72	51.36	60.18

ALTINCI BÖLÜM: SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. SONUÇ

Hızla büyüyen, bu nedenle de giderek kalabalıklaşan kentlerde parklar insanların günlük stres kaynaklarından uzaklaşması için fırsat sunmaktadır. Kent içinde yer alan ama kentten ayrılmış gibi hissettiren, doğayla yakınlaşmayı sağlayan kent parkları kent sakinlerinin hem psikolojik olarak rahatlamaını sağlamakta hem de fiziksel olarak aktif olmalarına yardımcı olmaktadır. Günümüz dünyasının en önemli sağlık sorunlarından birisi olan obezite, yediğimiz kadar hareket etmediğimiz kanıtıdır. Bu anlamda yürümek, bisiklete binmek ve koşmak gibi fiziksel aktivitelere olanak sağlayan kent parkları halk sağlığı açısından da önem taşımaktadır.

Doğanın insan sağlığına olan yararları üzerinde çok uzun zamandır duruluyor olsa da 1960'lardaki peyzaj algısının ve değerlendirmelerin oluşmasına kadar bu yararların ölçülmesi öznel olarak düşünülmüştür. İnsan sağlığı ve kentsel yeşil alanlar üzerine yapılan çalışmalarda, yeşil alanların insan sağlığına olan çeşitli yönlerden etkileri sosyal bilimciler ve halk sağlığı araştırmacıları tarafından incelenmektedir (Hsieh vd. 2015, s. 410). Araştırmaların kapsamı farklı olsa da temelde fizyolojik, psikolojik ve sosyal seviyelerde yeşil alanların yararlarının üzerinde durulmaktadır. Yeşil alanlar ve parkların, sağlık boyutu dahil olmak üzere sosyal değerlerinin de dikkate alınması gerektiğine dair farkındalık giderek artmaktadır. Yeşil alanlar, bitki örtüsü ve açık alan olmalarının yanı sıra kent ekosisteminin merkezi bir parçasıdır. Kentsel ekosistemlerin sürdürülebilmesi ve fonksiyonlarının artırılabilmesi için yeşil alan varlığının çim ve süs ağaçları dikiminden daha fazlası olması gerekmektedir (Jorgensen ve Gobster, 2010).

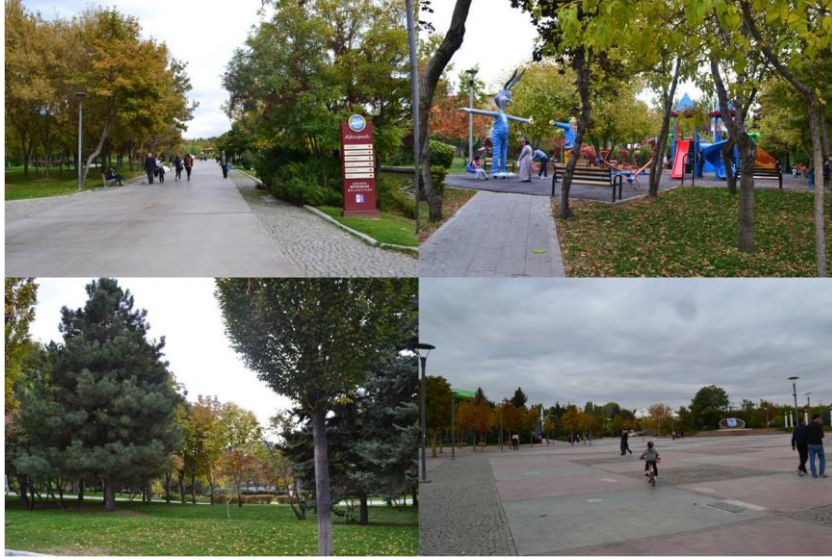
Araştırma sonuçları doğrultusunda kullanıcıların parkları en az ayda bir kez fiziksel veya ruhsal olarak dinlenmek ve sosyalleşmek için ziyaret ettikleri, parklara kendi taşıtlarıyla ulaştıkları saptanmıştır. Park kullanımında yakınlık durumu belirleyici

bir faktör olarak görülmektedir, araştırma konusunu oluşturan dört parktan üçüne ulaşım 30 dakika sürmektedir. Ulaşım şekli, ulaşım süresi ve gelme sıklığı ile ilişkidir ancak bu ilişki negatif yöndedir. Parklara yürüyerek ya da toplu taşıma ile ulaşan kullanıcıların ulaşım süresi arttıkça parklara gelme sıklığı azalmaktadır. Bunun yanı sıra ulaşım süresi ile gelme sıklığı arasındaki ilişkinin pozitif olduğu belirlenmiştir.

Kullanıcılar, park ziyaretlerinde kendilerini mutlu, huzurlu ve özgür hissettiklerini, eksiklikleri ya da yetersizlikleri olsa da söz konusu kent parkları başkalarına tavsiye edebileceklerini belirtmişlerdir. Kullanıcılara göre parklarda eksiklik veya yetersizlik olarak görülen durumlar kültürel etkinlikler, otopark ve bakım-temizlik gibi kolaylıkla aşılabilecek olan konulardır.

Araştırma süresince yapılan ziyaretlerde parkların özellikle hafta sonlarında yoğun olarak kullanıldığı gözlenmiştir. Kullanıcılar, hafta boyunca iş hayatının veya okulun yarattığı stresi atmak için, arkadaşları veya aileleri ile parkları ziyaret ettikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. Hafta içi 18 yaş altı öğrencilerin parkları yoğun kullandığı, yaşlıların daha ziyade çocuk oyun alanlarında torunlarını oynattığı gözlenmiştir. Sabah saatlerinde yürüyüş ve egzersiz yapmak için kullanılan parklar aynı zamanda kullanıcıların köpeklerini gezdirmesine de olanak sağlamaktadır.

Altınpark'ın yaz aylarında hafta içi öğle saatlerinde kullanımının düşük olduğu gözlemlenmiştir. Hafta sonu ise havanın soğuk olduğu günlerde, hatta kış aylarında bile parkın kullanılması söz konusudur (Resim 37). Altınpark ve Göksu Parkı kullanıcıları havanın kapalı veya yağışlı olduğu günlerde parkta bulunan yeme-içme tesislerine geldiklerini belirtmişlerdir. Yaz aylarında bazı günlerde açık alandaki oturma birimlerinden ziyade kapalı alanların tercih edildiği gözlenmiştir. Kullanıcılar oturma birimlerinin gölge sağlamadığını bu nedenle yeme-içme tesislerini tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Resim 37: Altınpark

Gençlik Parkı'nda akşamları aydınlatmanın iyi olduğu göze çarpmaktadır, yer döşemesine figürler yansıtmak suretiyle ziyaretçilere ışık gösterisi de sunulmaktadır. Parkın hafta sonu kullanımı daha yoğundur, özellikle yaz aylarında parkın daha fazla kullanıldığı gözlemlenmiştir. Yaz aylarında hafta içi öğle saatlerinde, Altınpark ile kıyaslandığında Gençlik Parkı'nın daha fazla kullanıldığını söylemek hatalı olmayacaktır. Bu durum, Gençlik Parkı'nın otobüs, dolmuş durakları ve Ankara Metrosu'na olan yakınlığı nedeniyle kullanıcıların bir yerden diğer bir yere ulaşırken parkı hem “geçerken uğramak” için hem de ziyaret amaçlı kullanmasına bağlanabilir. Görüşmeler sırasında kullanıcılar bir yerden diğer bir yere giderken, Ankara Garı'na giderken zaman geçirmek için veya hastane çıkışında dinlenmek için gibi farklı nedenlerle parka geldiklerini belirtmişlerdir.

Kentin birçok bölgesi ile temas halinde olan Gençlik Parkı, yazın sıcaklığın 40°C olduğu günlerde bile oldukça kalabalıktır. Sonbaharda sıcaklık 15°C iken, henüz sabah saatleri olmasına ve bazı yeme-içme tesisleri açılmamış olmasına karşın parkın kullanıldığı gözlenmiştir. Kış ve sonbahar aylarında, yağışlı günlerde parkın görece

tenha olduğu söylenebilir ancak yeme-içme tesisleri gibi kapalı mekânların varlığı parkın kullanımında bir etken gibi görünmektedir (Resim 38).

Resim 38: Gençlik Parkı

2014-2017 arasında Gençlik Parkı düzensiz aralıklarla ziyaret edilmiştir. Yapılan ilk ziyaretle son ziyaret arasında parkın kullanıma ve hava şartlarına bağılı olarak yıprandığı gözlenmiştir. Oturma birimleri oldukça bakımsız görünmektedir (Resim 39). Kullanıcılar da gözlemleri doğrular şekilde parkların daha bakımlı ve temiz olmasını istediklerini belirtmişlerdir. Özellikle kırk yaş üstü kullanıcılar eskiden Gençlik Parkı'nın kentin sembolü olduğunu belirtmişler, daha görkemli ve daha güzel olduğundan ve gölün farklı aktiviteler için kullanıldığından bahsetmişlerdir.

Resim 39: Gençlik Parkı oturma birimi (Ekim 2017)

Göksu Parkı, hafta içi akşam yerleşim yerlerine yakınlığı ve kapalı alanların varlığı yüzünden dört mevsim de tercih edilmektedir (Resim 40). Havanın iyi olduğu günlerde düğün salonunun varlığı da parkın kalabalık olmasında rol oynamaktadır. Park hafta sonu piknik yapmak ve temiz hava almak amaçlı kullanılmaktadır. Kış mevsiminde ve yağışlı havalarda parkın kullanıldığı, kullanıcıların yeme-içme tesislerini tercih ettikleri gözlenmiştir. Fiziksel aktivitede bulunan kullanıcıların hafta sonu daha fazla olduğu göze çarpmaktadır. Havanın iyi olduğu hafta sonlarında, özellikle yaz aylarında piknik alanı oldukça kalabalıktır. Ancak yakılan mangallar yüzünden dumanın tüm parkı sardığı gözlenmiştir, kullanıcılar da bu durumdan şikayetçi olduklarını belirtmişlerdir. Araştırma sonucunda diğer parklardan farklı olarak Göksu Parkı tercih nedenlerinden biri piknik yapmaktır ve kültürel açıdan bakıldığında ülkemiz insanının park kullanımının ailece piknik yapmakla özdeşleştirilmesi mümkündür.

Resim 40: Göksu Parkı

Seğmenler Parkı, kapalı alana sahip olmaması nedeniyle havanın açık olduğu günlerde, özellikle yaz aylarında tercih edilmektedir (Resim 41). Anket uygulaması sırasında, bahar ve yaz aylarında Seğmenler Parkı'nın İran Caddesi'ne bakan çim alanın hafta sonlarında yer bulmayı zorlaştıracak kadar kalabalık olduğu, hafta içi öğleden önce yürüyüş yapmak ve çocuk oyun alanı için kullanıldığı gözlenmiştir. Fiziksel aktivite alanından ziyade yürüyüş yollarının kullanımı söz konusudur. Hafta sonu kullanıcıların yoğunluğunu gençler oluştururken, hafta içi elli yaş ve üzeri kullanıcıların torunlarını çocuk oyun alanına getirdikleri gözlenmiştir. Dört mevsim ve hem hafta içi hem de hafta sonu parka gelen kullanıcılar genelde evlerine yakın olduğundan bu parkı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Araştırma süresince yapılan ziyaretlerde oturma birimleri ve çöp kutularının yıprandığı gözlenmiştir. Vandalizmin etkisi olsa da bakımsızlık parkın birçok alanında göze çarpmaktadır (Resim 42).

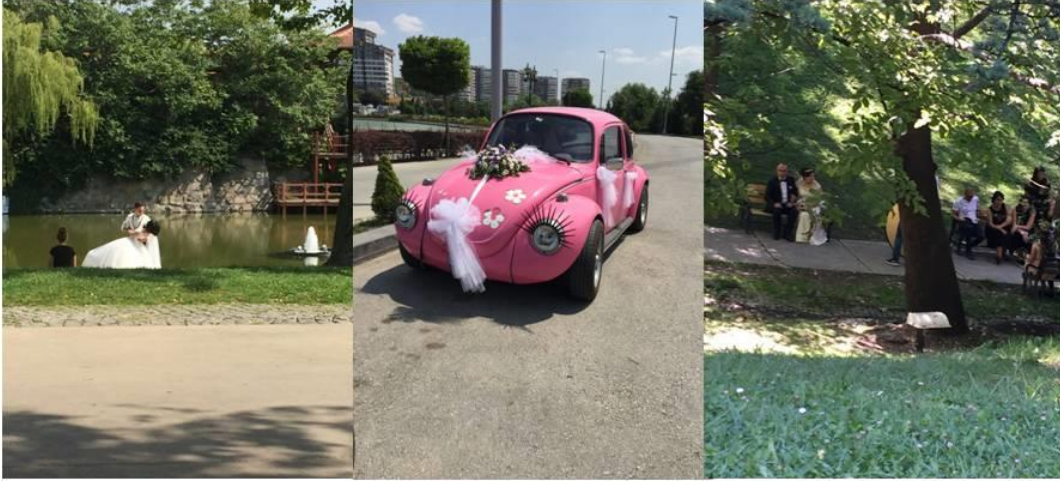

Resim 41: Seğmenler Parkı

Resim 42: Seğmenler Parkı oturma birimi (Kasım 2017)

Kent parkları sadece yakın oldukları için veya piknik amaçlı kullanılmamaktadır. Havanın açık olduğu günlerde evlenmekte olan çiftlerin fotoğraf çekirmek için parkları kullandıkları görülebilir. Son yıllarda açık hava çekimlerinin daha fazla tercih edilmesi sonucunda parklar doğal güzellikleri ile düğün albümlerinde yerini almaktadır (Resim 43).

Resim 43: Altınpark (sol), Göksu Parkı (orta) ve Seğmenler Parkı (Sağ) düğün fotoğrafı çekimi amaçlı kullanım

Giriş bölümünde de belirtildiği gibi akciğer görevinin yanı sıra “kentten kaçmak” anlamına gelen kent parklarında yeşil alanların ticari işletmelerle kesilmesi durumu ne yazık ki kentte olduğunuzu unutmanıza engel olmaktadır. Seğmenler Parkı dışındaki tüm parklar daha fazla yapılı alana sahiptir. Kullanıcılardan bazıları yeme-içme tesislerinin arasına yeşil alan serpiştirilmiş hissine kapıldıklarını belirtmişlerdir. Bu açıdan “Kentin merkezinde ama kentten uzaklaşmış hissi veren” tanımına en uygun olan kent parkı olarak Seğmenler Parkı’dır demek yanlış olmayacaktır. Göz alabildiğine uzanan çim alanının varlığı, uzun bir yokuş çıktıktan ve kalabalıkta kendine yer bulduktan sonra, bazen boş yer bulmak oldukça zor olmaktadır, sizi karşılayan kalabalık ve etrafta gezinen köpekler, kuşlar kendinizi Ankara’dan uzakta hissetmenize neden olmaktadır. Bu his günümüz kent karmaşasında derin bir nefes alabilmenin verdiği rahatlıkla ve dostlarla birleşince insana “iyi ki parklar var” cümlesini kurdurmaktadır. Seğmenler Parkı kullanıcıları da anket uygulamasındaki görüşmelerde ve park hakkında eklemek istedikleri görüşler bölümünde benzer cümleler kurmuşlardır. Kullanıcılar parklarla ilgili eklemek istedikleri bölümde şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Parkta aranan şey dinginlik, burada olduğunu düşünüyorum.” (Altınpark, 36 yaşında erkek)

“Ankara’nın en güzel yeri bence, her yaştan insan geliyor. Aslında İstanbul’dan geliyorum iş için, her geldiğimde uğruyorum. Sıcak bir ortam. Güzellik deyince aklıma bu park geliyor, doğayla iç içe.” (Gençlik Parkı, 30 yaşında erkek)

“Çevreme baktığımda muhteşem görünüyor. İnsanlar bir arada ve huzurlu, gülüyorlar ve ben mutluyum. Son zamanlarda gülmek çok önemli. Bu park bunu sağlıyor.” (Seğmenler Parkı, 31 yaşında erkek)

“Şehrin ortasında doğaya ait bir yer, ama çevre temizliği konusunda insanlar bilinçlenmeli.” (Seğmenler Parkı, 26 yaşında erkek)

“İnsanların kaynaşmalarını sağlayan nezih bir ortam olduğunu düşünüyorum.” (Seğmenler Parkı, 28 yaşında erkek)

“Yürüyüş, fiziksel aktivite için uygun bir park. Engelliler için daha farklı aktiviteler sağlamalı.” (Seğmenler Parkı, 19 yaşında erkek)

Olumlu görüş belirten kullanıcıların genelde erkek olması dikkat çekicidir, ancak kadın kullanıcılardan birkaçının görüşleri şöyledir:

“Bu parkı seviyorum, rahat ve özgür hissettiriyor. Ortamı güzel ayrıca banklara gerek yok, yeşillik çok güzel.” (Seğmenler Parkı, 22 yaşında kadın)

“Otopark alanı az ama bunun için yeşil alan azalmamalı.” (Seğmenler Parkı, 32 yaşında kadın)

Göksu Parkı’nda ise kullanıcıların görüşleri genelde olumsuz yöndedir. Kullanıcılar, otoparkın ücretli olması, fiziksel aktivitenin yapılabilecek alanlarla kısıtlanması, gölün kirliliği, çok kalabalık olduğu dönemlerde mangaldan kaynaklanan dumandan duyulan rahatsızlık ve son yıllarda parkın çevresinin rezidanslarla dolması durumuna değinmişlerdir. Bazı kullanıcılar ise başboş dolaşan hayvanlardan rahatsız

olduklarından bahsetmişlerdir. Ne yazık ki Göksu Parkı'nda kullanıcılar sadece bir olumlu yönde görüş belirtmiştir:

“Böyle parkların daha fazla olmasını istiyoruz.” (Göksu Parkı, 49 yaşında kadın)

Kullanıcıların parkla ilgili görüşlerinde genel itibariyle güvenlik, çevre temizliği ve daha fazla etkinlik yapılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Bu görüşlerin yanı sıra kullanıcılar parklarda kitap okuma alanlarının oluşturulması, seyyar tuvaletlerin olması, bisiklet yollarının olması, kablosuz internet bağlantısı gibi isteklerini de anket sonunda yer alan görüş bölümüne eklemişlerdir. Kullanıcılar sözlü ve yazılı olarak kentlerde parklara, açık ve yeşil alanlara ihtiyaç duyulduğunu belirtmişlerdir.

Parklarda yetersiz görülen en önemli noktalardan birisi etkinliklerdir. Kullanıcıların % 13.5'i parklarda açık hava sineması, konser gibi etkinliklerin yeterli olmadığı yönünde görüş belirtmiştir. Sarıkaya (2007, s. 109), araştırmamız sonuçlarına benzer şekilde Göksu Parkı kullanıcılarının % 11.8'nin tiyatro ve konser gibi etkinliklerin düzenlenmesini istediklerini belirlemiştir. Kullanıcılar etkinlikler düzenlendiğinde haberdar olmadıklarından bahsetmişlerdir. Yapılacak olan etkinliklerin sosyal medya aracılığıyla duyurulması günümüz teknolojisiyle oldukça kolaydır. Ancak parkların resmi sosyal medya hesaplarının olmadığı veya yetersiz olduğu belirlenmiştir. Düzenlenecek olan kültürel etkinliklerin parkların kullanımlarını olumlu yönde etkileyeceğini ve bu etkinliklerin sosyal medya aracılığıyla duyurulmasının kullanıma yardımcı olacağı düşünmekteyiz. Örneğin, Seğmenler Parkı'nda sıklıkla etkinlikler düzenlenmekte ve bu etkinlikler sosyal medya hesaplarında paylaşılarak birçok insana ulaşmaktadır. Wang, Brown ve Liu (2015, s. 63), parklarda yapılan etkinliklerin birleştirici yanına dikkat çekmektedir. Parklar farklı insanlar tarafından farklı amaçlarla kullanıyor olsa da aktif yaşama katkıda bulunmak ve ulaşılabilirlik algısını artırmak için etkinliklerin etkili bir yol olduğuna vurgu yapmışlardır. Yücel ve Yıldızcı (2006, s. 229), İstanbul'daki üç farklı parkta yürüttükleri çalışmada kullanıcıların kendilerini

parkların bir parçası olarak hissettiklerini ve parkları insanların toplanması için iyi birer mekân olarak gördüklerini saptanmışlardır.

Seğmenler Parkı kullanıcıları oturma birimlerinin ve çöp kutularının sayısal olarak yetersiz olduğunu düşünmektedir. Parkın aydınlatmasını ise diğer parklara nazaran daha düşük oranda yeterli bulsalar da kullanıcıların büyük çoğunluğu parklarda kendini güvende hissetmektedir. Donatıları yeterli bulmamalarına rağmen Seğmenler Parkı kullanıcılarının neredeyse tamamı parkı başkalarına tavsiye edebileceklerini belirtmişlerdir. Bu durumun parkın yeşil varlığından kaynaklandığı kanısındayız. Parkların kent merkezine yakın olması ama kentin dışındaymış gibi hissettirmesi durumu Seğmenler Parkı dışındaki parklarda fazla hissedilmemektedir. Parklarla ilgili olumlu görüş bildiren kullanıcıların çoğunluğunun Seğmenler Parkı'nda olması bu gözlemi doğrular niteliktedir. Yeşil alanın yeterli olup olmadığı sorusuna kullanıcıların % 72.1'i evet cevabını vermiş olsa da anketin görüş bölümüne yeşil alanın daha fazla olmasını istediklerini yazmışlardır. Katılımcılardan birisi yeşil alan ile ilgili soruyu yanıtlarken “Neye göre yeterli, kime göre? Bana göre ne kadar yeşil olsa az” cevabını vermiştir. Kent içinde “vaha” olarak tanımlanabilecek kadar “yeşil” olan bir park isteği kullanıcılarla yapılan görüşmelerde de vurgulanmıştır.

Ocak ve Perçin (2014, s. 20), yeme-içme tesislerinin sayıca çokluğunun bir anlamda parkların kent parkı işlevini yitirmelerine neden olacağına dikkat çekmektedir. Benzer şekilde Boyacı (2010, s. 103), mimari yapıların yoğunluğu yüzünden Gençlik Parkı'nın kent parkı görünümünden uzaklaştığına vurgu yapmaktadır. Sarıkaya (2007, s. 136, 139), yeme-içme mekanlarına ayrılan alanların geniş olduğundan bahsederek Göksu Parkı'nın yapı yoğunluğuna değinmiştir. Araştırmalarda beton yapıların ve ticari işletmelerin varlığından ziyade daha fazla doğal öğelerin parklarda yer alması gerektiği vurgulansa da araştırmamız sonucunda kullanıcıların % 15'i parklarda alışveriş yapılacak alanların veya yeme-içme tesislerinin olmasını istediklerini belirtmişlerdir. Bu

oran ilk bakışta yüksek görünmeyebilir, ancak bu seçenek fiziksel aktivite alanı (% 4.7) ve çocuk oyun alanının yetersiz bulunması (% 2.7) seçenekleriyle karşılaştırıldığında doğayla iç içe olmak ve fiziksel ya da ruhsal olarak rahatlamak için gelinen parkların alışveriş merkezlerine tercih edilmesiyle çelişmektedir. Ayrıca kullanıcıların isteği olan alışveriş yapılacak alanların inşa edilmesi daha fazla işletmeyi ve daha fazla betonlaşmayı beraberinde getireceğinden parklarda yeşil alan ihtiyacı sürmeye devam edecektir.

Alışveriş merkezlerinin boş zamanlarda tercih edilmesinde birçok faktör rol oynamaktadır. Karadağ (2013, s. 769), alışveriş merkezlerinin erişilebilirlik, farklı etkinlikler, yeme-içme tesisleri ve ergonomik mobilyalar gibi nedenlerle tercih edildiğini belirlemiştir. Kent parklarının tercihinde ise eve yakınlık, çocuk oyun alanları, spor alanları, kaliteli boş zaman geçirme isteği, doğal bir ortamda olmak isteği gibi farklı öğelerin etkili olduğunu saptamıştır. Karadağ, kent parklarının tasarımında kullanıcı beklentilerini karşılayacak farklı rekreasyonel alanların, kültürel etkinliklerin ve ergonomik donatıların göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmiştir. Oğuz ve Çakçı (2010, s. 728), boş zaman kullanımının ve rekreasyonel tercihlerin değişimini konu alan çalışmalarında, Ankara'nın "eğitim ve kültür başkenti"nden "en büyük alışveriş kentlerinden biri"ne dönüştüğüne dikkat çekmişlerdir. Oğuz ve Çakçı'ya göre bu değişimin temelinde büyük kentlerde trafiğin yoğun olması, otopark sorunu, kişisel güvenlik gibi nedenler yatmaktadır. Otopark sorununun nerdeyse yaşanmadığı alışveriş merkezlerinin sayıca artmasıyla kent sakinlerinin açık havada geçirdikleri zaman azalmıştır. Bu değişim bir anlamda fiziksel aktiviteyi dışarıda bırakmaktadır, tüm kent sakinleri bir spor salonuna üye olmak için yeterli bütçeye sahip değildir. Oysa açık ve yeşil alanlar ve parklar tüm kent sakinleri için eşit derecede ulaşılabilir konumdadır ve görece maliyetsizdir. Oğuz ve Çakçı, bu nedenle park kullanımının bireyleri egzersiz

yapmaya teşvik etmesi gerektiğini vurgulayarak parkların sağlığa olan yararlarının altını çizmişlerdir.

Araştırmamız sonucunda bu çalışmalarda elde edilen sonuçlara uygun düşen bir biçimde bazı kullanıcılar, parklarda sadece yeme-içme tesislerini kullandıklarını belirterek oturma birimlerini yeterli buluyor musunuz sorusuna “bilmiyorum” cevabını vermişlerdir. Gençlik Parkı ve Göksu Park kullanıcılarının bazıları yeme-içme tesislerinde vakit geçirdiklerini ve parkı sadece bu şekilde kullandıklarını ifade etmişlerdir. Seğmenler Parkı’nda ise çim alanı tercih eden kullanıcıların büyük bir kısmı oturma birimlerini kullanmadıklarını çünkü çimler varken banka ihtiyaç duymadıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmanın konusunu oluşturan parklarda kullanılan aydınlatmaların TSE standartlarına uygun olduğu ancak oturma birimlerinin bazılarının ve çöp kutularının çoğunluğunun standartları karşılayamadığı saptanmıştır. Aynı tip çöp kutularının bile boyut açısından oldukça farklı olduğu belirlenmiştir. Bu farklılık kimi zaman konumlandırmadan kaynaklanmaktadır. Aynı tip çöp kutuları parkların bazı alanlarında beton ile yükseltilmiş veya toprağa gömülmüş olduğundan yapılan ölçümlerde boyut farkının olduğu saptanmıştır.

Göksu Parkı donatıları yenilenmiştir, yenilenme sonrası kullanılan donatılar araştırma kapsamına alınmasa da ölçüleri alınmıştır. Bununla birlikte yeni çöp kutularının yüksekliklerinin standarda uygun olmadığı, oturma birimlerinde oturma yeri derinliğinin ve oturma yeri yüksekliğinin standartları karşıladığı belirlenmiştir. Parklarda kullanılan aydınlatma elemanlarının standartları karşıladığı saptanmıştır. Kullanıcıların da parkların aydınlatmasını yeterli bulmaları ve kendilerini güvende hissetmeleri parklarda aydınlatma açısından sorun olmadığını göstermektedir.

Kentsel alanlarda kullanılan donatılarla ilgili yapılan araştırmalarda farklı yöntemler kullanılmaktadır. Birkaç araştırma birleştirilerek donatılar incelenmektedir.

Kimi araştırmalarda “ergonomik olup olmadığı incelenmiştir” cümlesi olsa da hangi kriter baz alınarak donatıların değerlendirildiği belirtilmemiştir.

Ülkemizde yapılan çalışmalarda oturma birimleri için gerekli olan antropometrik ölçülerin eksikliği göze çarpmaktadır. Çalışmalarda alınan ölçüler genellikle boy uzunluğu, ağırlık, bel ve kalça çevresi gibi daha ziyade sağlık durumunu özellikle obeziteyi belirlemek için alınmaktadır. Yapılan birçok çalışmada popliteal yükseklik, kalça-popliteal uzunluğu gibi oturma birimleri için kullanılan antropometrik ölçüler mevcut değildir. Ayrıca çalışmalarda kullanılan örneklem sayısının az olması ülkemiz için antropometrik ölçülere standart getirmeyi zorlaştırmaktadır. Ülke genelinde ergonomik tasarımlara yönelik geniş kapsamlı bir çalışmanın yapılmamış olması araştırma sorularında yer alan “parktaki donatılar kullanıcıların antropometrik ölçülerine uygun mu?” sorusuna net bir yanıt alınmasını zorlaştırmaktadır.

TSE standartlarının, yurtdışı verilerini ve standartlarını temel aldığı göz önünde bulundurulduğunda, sadece kentsel donatılar için değil her alanda ergonomik tasarımların yapılabilmesi için ülke çapında bir araştırmanın yapılması gerekliliği doğmaktadır. Yapılacak olan bu araştırmada farklı disiplinlerden bilim insanlarının bir arada çalışması tatmin edici sonuçların elde edilmesini sağlayacaktır. Özellikle gelecekte yapılması düşünölen parklarda kullanılacak donatıların tasarımında, elde edilecek bu verilerin kullanılması parkların asıl amacına uygun olmasını sağlayacaktır; “dinlenmek için parka gitmek ve dinlenmek”. Eksik olan antropometrik ölçülerin yapılacak olan çalışmalarla elde edilmesi ve parklarda kullanılacak donatıların üretilmesinde bu veri bankasının kullanılarak standartların belirlenmesi önem taşımaktadır. Gelecekte yapılacak olan çalışmaların çok disiplinli yürütölmesiyle daha kullanışlı kent parklarının ortaya çıkmasını sağlayacağı ve kent sakinlerinin görüşleri doğrultusunda yapılacak olan parkların temelde istenilen yararları sağlayacağı kanısındayız.

Tüm bu noktalar birleştirildiğinde bu tez, kentlere açık ve yeşil alanlar sağlayan kent parklarının, sağlık, çevresel ve ekolojik yararlarının yanı sıra kent sakinlerinin daha kaliteli vakit geçirebileceği kent parklarının oluşturulması için hem kullanıcıların görüşlerinin taşıdığı öneme hem de donatıların tasarlanmasında kullanılması gereken antropometrik ölçülerin eksikliğine dikkat çekmeyi amaçlamıştır.

6.2. ARAŞTIRMA SORULARININ SONUÇLARI

Soru 1: Araştırma konusu olan kent parkları donatılar kapsamında ilgili TSE standartlarını karşılıyor mu?

Araştırma sonucunda, oturma birimlerinde oturma yeri yüksekliğinin Altınpark ve Gençlik Parkı'nda standartlara uygun olduğu, oturma yeri derinliğinin Altınpark'ta kullanılan arkalı oturma birimleri dışındaki tüm parklarda standartlara uygun olduğu ve sırt yaslama yeri yüksekliğinin Altınpark'ta kullanılan oturma birimleri dışında diğer parklarda standartlara uygun olduğu belirlenmiştir. Çöp kutularının Göksu Parkı ve Seğmenler Parkı'nda kullanılan ayaklı çöp kutusu ve Altınpark'ta ahşap kaplama çöp kutusu dışında standartlara uygun olmadığı ve aydınlatmaların tüm parklarda standartlara uygun olduğu belirlenmiştir.

Soru 2: Araştırma konusu olan kent parkları kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılıyor mu?

Örneklemin tümü ele alındığında yeşil alan yeterliliği (% 72.1), tavsiye durumu (% 91.9), kendini güvende hissetme durumu (% 82.6) ve park kullanıcılarının görüşleri göze alındığında söz konusu parkların kullanıcıların ihtiyaçlarına hitap ettiği söylenebilir. Elbette kullanıcıların parklarla ilgili olumlu düşünceleri olsa da temizlik ve bakım, güvenlik, tuvalet ve otoparkların yetersizliği, etkinliklerin azlığı gibi yetersiz veya eksik gördükleri durumlar mevcuttur.

Soru 3: Araştırma konusu olan kent parklarında kullanılan oturma birimleri gibi donatı elemanları kullanıcıların antropometrik boyutlarına uygun mudur?

TSE standartları Türk insanın antropometrik ölçüleri temel alınarak oluşturulmamıştır. Ülkemizde kamusal alanlarda ve/veya parklarda kullanılan donatılara odaklanan çalışmaların sayısı geçtiğimiz yıllara oranla artmaktadır. Ancak donatılar için gerekli olan tüm antropometrik ölçüleri konu alan bir araştırmanın olmaması nedeniyle işyeri ve/veya okulları temel alarak yapılan çalışmaların tablo haline getirilmesiyle antropometrik veriler sunulmuştur. Çalışmalarda yıllardır ülke çapında kapsamlı bir araştırma yapılarak antropometrik ölçüler için veri bankası oluşturulması gerektiğine dikkat çekilmektedir. Araştırmalarda bulunan sonuçların diğer ülkelerin verileri ile karşılaştırıldığında antropometrik ölçülerde önemli farklılıklar olduğu gösterilmiştir. Bu nedenle başka ülkelerin verileriyle tasarlanan giysi veya ekipmanların kullanılması zorlaşmaktadır. Araştırmalarda elde edilen antropometrik ölçüler ile TS 12506 “Şehir İçi Yollar-Kaldırım ve Yaya Geçitlerinde Ulaşılabilirlik İçin Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları” standardı karşılaştırıldığında, standardın ülkemize görece uygun olduğu belirlenmiştir. Ancak yapılan çalışmaların bir kısmının üzerinden 26 yıl geçmiştir, bazı çalışmalar ise yaş aralığı açısından genç nüfusu temsil etmektedir. Oysa oturma birimlerini sadece gençler kullanmamaktadır. Bu açıdan standardın antropometrik ölçülere görece uygun olduğuna vurgu yapmakta fayda görüyoruz.

6.3. ÖNERİLER

Yapılan bu çalışmayla birlikte Ankara’da bulunan kent parklarının kullanıcı profiline çıkarılması ve parklarda kullanılan donatılardan oturma birimleri, çöp kutuları ve aydınlatma elemanlarının TSE standartlarına uygunluğunun belirlenmesi hedeflenmiştir. Anket uygulaması ve kullanıcılarla yapılan görüşmeler sonucunda kent parkları ile ilgili bazı önerilerde bulunulmuştur.

- Kullanıcı memnuniyeti anketleri kent parklarının sadece tasarımı, planlanması ve yönetimi açısından değil aynı zamanda kullanıcıların beklentilerinin karşılanması, parkların işlevlerini sağlıklı olarak sürdürebilmesi için de önemli bir veri kaynağıdır. Park yönetimlerinin belirli aralıklarla kullanıcı memnuniyeti anketi yapmaları ve kullanım örüntülerini belirlemesi önem taşımaktadır. Yapılacak olan anketler sonucunda parkların eksiklikleri veya yetersizlikleri belirlenerek yeni stratejilerin geliştirilmesi ve kent sakinleri için daha cazip hale getirilmesi mümkündür. Anketler sayesinde kullanıcıların parklardaki aktiviteleri ve tesisleri kullanma düzeyleri, parklardaki en çok kullanılan veya en az ilgi çeken alanlar gibi pek çok veriye ulaşılabilecektir. Böylece gelecekte hem mevcut parkların hem de yapılması gereken parkların zamana ve kullanıcılara adapte edilebilmesi kolaylaşacaktır.
- Araştırma sonucunda kullanıcılar parklardaki yeşil alanları yeterli bulduklarını belirtmişlerdir, kentte eksikliği hissedilen yeşil alan gereksinimlerini parklarda karşılamaktadırlar. Bu nedenle kullanıcıların kentin ve hayatın yaratmış olduğu stresle başa çıkabilmeleri için parklardaki yeşil alanların varlığının korunması önem taşımaktadır.
- Parklarda sportif ve kültürel etkinlikler artırılmalı veya parkların sosyal medya hesapları aracılığıyla daha fazla insana ulaşarak bu etkinlikler duyurulmalıdır. Parkların tanıtım sayfaları gözden geçirilerek daha işlevsel bir hale getirilmelidir. Tanıtım sayfalarına etkinlik sekmesi eklenerek yapılması planlanan etkinlikler duyurulabilir, böylece kullanıcıların düzenlenen etkinliklerden haberdar olması sağlanabilir.

- Parklarda yer alan spor alanları kullanıcıları fiziksel aktiviteye teşvik edecek şekilde olmalıdır. Düzenlenecek olan sportif etkinlikler kullanıcılara bu fırsatı sunabilecektir.
- Parklarda donatılarda ve zeminde zamanla meydana gelen yıpranmalar ile ilgili bakım çalışmaları yapılmalı, kullanımın yoğun olduğu alanlara daha fazla çöp kutusu yerleştirilmeli ve kullanıcıların çevreye karşı daha duyarlı olmasını sağlayacak uyarı levhaları kullanılmalıdır.
- Parklarda kullanılan donatıların ergonomik olmasının yanı sıra parkın kimliğini yansıtması da önem taşımaktadır. Donatıların bütünlük arz etmesi ve parkı tamamlaması sayesinde kullanıcıların memnuniyeti artabilecektir.
- Ülke çapında yapılacak çok disiplinli, kapsamlı bir araştırma ile donatılarda kullanılacak antropometrik verilerin elde edilmesi ile ergonomi çalışmalarında kullanılacak veri tabanı oluşturulması sağlanmalıdır. Böylece kentsel donatılar, okul sıraları, ofis mobilyaları gibi yaşamın her alanında kullanılan eşyaların tasarımı için ülkemize ait standartlar belirlenebilecektir.
- Kentsel peyzaj tasarımı sürecine antropometrik envanter ve analizlerin dahil edilmesi ile bir model yaklaşım oluşturulması kent parklarının erişilebilirliği açısından önem taşımaktadır. Bu model sayesinde parkların, kent sakinlerinin yaşamına psikolojik ve fizyolojik yönlerden katkılarına dair performans ölçümü de yapılabilecektir. Peyzaj tasarımı teknik kılavuzlarına antropometrik ölçülerin dâhil edilmesi park tasarımlarında var olan bir açığın kapatılması açısından önem taşımaktadır.

ÖZET

Kentlerin temel bileşenlerinden birisi olan parklar, kent sakinleri ile doğa arasında bir köprü vazifesi görmektedir. Kentlerin kalabalıklaşması ve çevresel olarak kirlenmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkan kent parklarının varlığı, sanayi devrimi sonrasında olduğu gibi günümüzde de önemini korumaktadır. Ülkemizde kent parklarının tarihi çok eskiye uzanmamaktadır, Cumhuriyet Dönemi ile birlikte modernleşmenin ve yeniden yapılanmanın adımları Ankara’da parkların da yardımıyla atılmaya başlanmıştır. Araştırmanın konusunu Ankara’da yer alan Altınpark, Gençlik Parkı, Göksu Parkı ve Seğmenler Parkı oluşturmaktadır. Araştırmanın amaçlarından biri, Ankara’daki kent parklarının kullanımının belirlenmesidir. Kullanıcı memnuniyeti anketi 1091 (533 erkek ve 558 kadın) kullanıcıya uygulanmıştır. Araştırma sonucunda kullanıcıların parklara genelde kendi araçlarıyla geldikleri ve ulaşım süresinin 15-30 dakika sürdüğü belirlenmiştir. Kullanıcıların parklara arkadaşları veya aileleri ile geldikleri ve parklarda 1-3 saat kaldıkları saptanmıştır. Parkların tercih edilme nedenleri, doğada vakit geçirmek, dinlenmek, arkadaşlarla buluşmak gibi rahatlatıcı faktörlere bağlıdır, bu nedenle kullanıcılar parklara geldiklerinde kendilerini mutlu, huzurlu ve özgür hissetmektedirler. Kullanıcılar, kültürel etkinlikleri ve otoparkları yetersiz bulmakta ve parkların daha temiz ve bakımlı olmasını istemektedirler. Araştırmanın diğer bir amacı parklarda kullanılan donatıların TSE standartlarına uygunluğunun belirlenmesidir. Araştırma sonucunda parklarda kullanılan aydınlatmaların TSE standartlarına uygun olduğu ancak bazı oturma birimlerinin ve çoğu çöp kutularının standartları karşılayamadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ankara, kent parkı, park kullanımı, kullanıcı memnuniyeti, ergonomi, park donatıları.

ABSTRACT

The parks, which are the one of the fundamental components of urbans, play a role a bridge between urban residents and nature. The presence of urban parks, which have emerged a result of crowding and environmental pollution of cities, remains as important today as it was after the industrial revolution. The history of urban parks in Turkey does not extend very much to the past. The steps of modernization and restructuring in the Republican Period were started with the help of parks in Ankara. The subject of this research involved Altınpark, Gençlik Park, Göksu Park ve Seğmenler Park, which are located in Ankara. One of the purpose of this study was to determine the use of urban parks in Ankara. The user satisfaction survey was applied to 1091 users (533 male and 558 female). The result of the research, indicated that the users usually came to the parks with their own vehicles and the transportation time is 15-30 minutes. Additionally, it was determined that the users came to the parks with their friends or family and stayed for 1-3 hours in the parks. The reasons for preferring parks depend on relaxing factors, such as spending time in nature, resting and meeting friends, which makes them feel happy, peaceful and free in the parks. However, users consider that cultural activities and parking lots were inadequate and want the parks to be cleaner and well maintained. Another purpose of this study was to determine the sustainability of furniture used in the parks to the TSE standards. As a result of the research, it was determined that the lighting used in the parks was suitable to the TSE standards but some benches and most of the trash cans were not meet the standards.

Key Words: Ankara, urban park, park use, user satisfaction, ergonomics, park furnitures.

KAYNAKÇA

- Abkar, M., Shariff, M., Kamal, M., Mariapan, M., Maulan, S. ve Sheybani, M. (2010). The role of urban green spaces in mood change. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 4(10), 5352-5361.
- Ahmad, H., Maulan, S., Mariapan, M. ve Habib, S. (2011). Users' preferences of usability and sustainability of old urban park in Tabriz, Iran. *Australian Journal of Basic and Applied Science*, 5(11), 1899-1905.
- Ak, M. K., Eroğlu, E., Özdede, S. ve Kaya, S. (2014). Comparing urban parks between Turkey and Netherlands: a case study of Seğmenler Park-Frankendael Park and Göksu Park-Bijlmer Park. *Global Journal on Advances in Pure & Applied Sciences*, 3, 73-83.
- Akın, G. (2012). *Ergonomi*, Ankara: Tiydem.
- Akın, G., Gültekin, T., Bektaş, Y., Önal, S., Tuncer, E. (2013). Üniversite Öğrenilerine Yönelik Sıra ve Sıra Altılığı Tasarımı, Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Sonuç Raporu. Proje No: 12A53580001. Ankara.
- Akın, G., Koca Özer, B. ve Gültekin, T. (2003). Ankara'da yetişkin kadın ve erkeklerin bazı antropometrik ölçüleri. 9. Ulusal Ergonomi Kongresi. (s. 16-23). 16-18 Ekim 2003, Denizli.
- Aksoy, Y. ve Akpınar, A. (2011). Yeşil alan kullanımı ve yeşil alan gereksinimi üzerine bir araştırma İstanbul ili Fatih ilçesi örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 10(20), 81-96.
- Aspinall, P., Mavros, P., Coyne, R. ve Roe, J. (2015). The urban brain: analysing outdoor physical activity with mobile EEG. *British Journal Sports Medicine*, 49(4), 272-276. DOI:10.1136/bjsports-2012-091877.

- Augestad, L. V., Slettemoen, R. P. ve Flanders, W. D. (2008). Physical activity and depressive symptoms among Norwegian adults aged 20-50. *Public Health Nursing*, 25(6), 536-545.
- Aytaç, G., ve Kuşuluoğlu, D. D. (2015). Kent Parkları. *Plant*, <http://www.plantdergisi.com/yazi-doc-dr-gulsen-aytac-kent-parklari--120.html>, Erişim Tarihi: 20.12.2015.
- Barış, M. E., Şahin, Ş. ve Yazgan, M. E. (2009). The contribution of trees and green spaces to the urban climate: the case of Ankara. *African Journal of Agricultural Research*, 4 (9), 791-800.
- Bayraktar, N., Tekel, A. ve Yalçiner Ercoşkun, Ö. (2008). Ankara Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan kentsel donatı elemanlarının sınıflandırılması, değerlendirilmesi ve kent kimliği ilişkisi. *Gazi Üni. Müh. Mim. Fak. Der.*, 23(1), 105-118.
- Bayramoğlu, E. ve Özdemir, B. (2012). Trabzon kent merkezi, Uzun Sokak kentsel donatı elemanlarının kent kimliği açısından değerlendirilmesi. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 12(2), 182-191.
- Bedimo-Rung, A. L., Mowen, A. J. ve Cohen, D. A. (2005). The significance of parks to physical activity and public health a conceptual model. *American Journal of Preventive Medicine*, 28(2S2), 159-168.
- Bekçi, B. ve Taşkan, G. (2012). Açık yeşil alanlardaki kent donatılarının kişisel mekan uzaklığına etkisi: Bartın kenti örneği, *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 14(22), 61-71.
- Beveridge, C. E. (2009). *Mount Royal in the Works of Frederick Law Olmsted*, Direction Des Grands Parcs et de la nature en ville, Montréal. s.6.
- Bilgili, B. C. (2009). *Ankara kenti yeşil alanlarının kent ekosistemine olan etkilerinin bazı ekolojik göstergeler çerçevesinde değerlendirilmesi üzerine bir*

araştırma, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.

Bocarro, J. N., Floyd, M. F., Smith, W. R., Edwards, M. B., Schultz, C. L., Baran, P., Moore, R. A., Cosco, N. ve Suau, L. J. (2015). Social and environmental factors related to boys' and girls' park-based physical activity. *Prev Chronic Dis*, 12: E97. Erişim Tarihi: 21.02.2016, <http://dx.doi.org/10.5888/pcd12.140532>.

Boston Landmarks Commission Environment Department City of Boston. (1989). *Emerald Necklace Parks Jamaica Pond, Olmsted Park and the Riverway Boston Landmarks Commission Study Report*. Erişim Tarihi: 12.20.2015, https://www.cityofboston.gov/images_documents/142%20Emerald%20Necklace%20Parks_tcm3-39660.pdf.

Botkin, D. B. ve Beveridge, E. C. (1997). Cities as environments. *Urban Ecosystems*, 1, 3-19.

Boyacı, E. (2010). *Ülkemizde kent park işlevlerini belirleyen etmenler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.

Bratman, G. N., Daily, G. C., Levy, B. J. ve Gross, J. J., (2015a), The benefits of nature experience: improved affect and cognition, *Landscape and Urban Planning*, 138, 41-50.

Bratman, G. N., Hamilton, J. P., Hahn, K. S., Daily, G. C. ve Gross, J. J. (2015b). Natural experience reduce rumination and subgenual prefrontal cortex activation. *PNAS*, 112(28), 8567-8572.

Bulut, S. (2013). Sağlıkta sosyal bir belirleyici; fiziksel aktivite. *Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi*, 70(4), 205-214.

- Bulut, Y., Atabeyoğlu, Ö. ve Yeşil, P. (2008). Erzurum kent merkezi donatı elemanlarının ergonomik özelliklerinin değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. *Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Bilimleri Dergisi*, 14(2), 131-138.
- Byrne, J. ve Wolch, J. (2009). Nature, race, and parks: past research and future directions for geographic research. *Progress in Human Geography*, 33, 743-765.
- Cao, X., Onishi, A., Chen, J. ve Imura, H. (2010). Quantifying the cool island intensity of urban parks using ASTER and IKONOS data. *Landscape and Urban Planning*, 96, 24-231.
- Caspersen, C. J., Powell, K. E. ve Christenson, G. M. (1985). Physical activity, exercise, and physical fitness: definitions and distinctions for health-related research. *Public Health Reports*, 100, 126-131.
- Central Park Conservancy. (2011). *Report on the Public Use of Central Park*. Erişim Tarihi: 11.11.2014, http://www.centralparknyc.org/assets/pdfs/surveyreport_april2011.pdf.
- Chiesura, A. (2004). The role of urban parks for the sustainable city. *Landscape and Urban Planning*, 68, 129-138.
- Childe, V. G. (1950). The urban revolution. *The Town Planning Review*, 21(1), 3-17.
- Cohen, D. A., McKenzie, T. L., Sehgal, A., Williamson, S., Golinelli, D. ve Lurie, N. (2007). Contribution of public parks to physical activity, *Am J Public Health*, 97, 509-514.
- Coleman, J. S. (1988), Social capital in the creation of human capital. *The American Journal of Sociology*, 94, 95-120.

- Coley, R. L., Sullivan, W. C. ve Kuo, F. E. (1997). Where does community grow?: the social context created by nature in urban public housing. *Environment and Behavior*, 29, 468-494.
- Conway, H. (1996). *Public Parks*, Shire Garden History No: 9, Buckinghamshire: Shire Publications.
- Coombes, E., Jones, A. P. ve Hilsdon, M. (2010). The relationship of physical activity and overweight to objectively measured green space and accessibility and use. *Social Science & Medicine*, 70, 816-822.
- Coppack, S. W. (2005). Adipose tissue changes in obesity. *Biochemical Society Transactions*, 33, 1049-1052.
- Corner, J. (2006). Terra Fluxus, Charles Waldheim (Ed.), *The Landscape Urbanism Reader* içinde (s.21-33). New York: Princeton Architectural Press.
- Cranz, G. (1992). *The Politics of Park Design A History of Urban Parks in America*, Massachusetts: The MIT Press.
- Cranz, G. (2000). *Changing Roles of Urban Parks: From Pleasure Garden to Open Space*, USA: SPUR Report No: 386, 6/00. Erişim Tarihi: 12.04.2014, <http://www.spur.org/publications/urbanist-article/2000-06-01/changing-roles-urban-parks>.
- Cranz, G. ve Boland, M. (2004). Defining the sustainable park: a fifth model for urban parks. *Landscape Journal*, 23(2), 102-120.
- Crompton, J. L. (2017). Evolution of the “parks as lungs” metaphor: is it still relevant?. *World Leisure Journal*, 59(2), 105-123. DOI: 10.1080/16078055.2016.1211171.
- Cutts, B. B., Darby, K. J., Boone, C. G. ve Brewis, A. (2009). City structure, obesity, and environmental justice: an integrated analysis of physical and social

barriers to walkable streets and park Access. *Social Science & Medicine*, 69, 1314-1322.

Çelik, M. (2013). *Kent parklarının görsel peyzaj algısının Denizli ili örneğinde değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Isparta.

Çevik, Ö. (2004), *Anadolu'da kentleşme süreci*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, İzmir.

Çiçek, İ. ve Doğan, U. (2005). Ankara'da şehir ısı adasının incelenmesi. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 3(1), 57-72.

Çiner, R. (1960). Türkiye kadınlarının antropolojisi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, XVII(3-4), 161-204.

Davis, K. (1955). The origin and growth of urbanization in the world. *American Journal of Sociology*, 60(5), 429-437.

Demir, E. (2006). Toplumsal değişme süreci içinde Gençlik Parkı: sosyolojik bir değerlendirme. *Planlama*, 4, 69–78.

Doğan, C. ve Altan, A. (2007). Kamusal alanda oturma eylemi ve ergonomik ilkeler. *Megaron, YTÜ Mim. Fak. E-Dergisi*, 2(3), 159–166.

Duran Gökalp, D. ve Yazgan, M. E. (2013). Kentsel tasarımda kent ekolojisi. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 6(1), 28-31.

Ekinci, Z. ve Sağlam, H. (2016). Meanings and social roles of republic period urban parks in Ankara. *Procedia Social Behavioral Sciences*, 216, 610-621.

Erdem, M. (2014). Soğdca, Türkçedeki Soğdca kelimeler ve bunların Türkçeye uyumları. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, 21(1), 65-90.

- Erdoğan, R., Oktay, H. E. ve Yıldırım, C. (2011). Antalya-Konyaaltı parklarında kullanılan donatı elemanları tasarımlarının kullanıcı görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 12(1), 1-8.
- Erdönmez, M. E. ve Akı, A. (2005). Açık kamusal kent mekanlarının toplum ilişkilerindeki etkileri. *Megaron*, 1(1), 67-87.
- Erkan, N. (1995). *Ergonomi Verimlilik, Sağlık ve Güvenlik İçin İnsan Faktörü Mühendisliği*. İkinci Basım. Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları: 373. Ankara
- Gearin, E. ve Kahle, C. (2006). Teen and adult perceptions of urban green space Los Angeles. *Children, Youth and Environments*, 16(1), 25-48.
- Genç, M., Eğri, M., Kurçer, M. A., Kaya, M., Pehlivan, E., Karaoğlu, L. ve Güneş, G. (2002). Malatya kent merkezindeki banka çalışanlarında fizik aktivite sıklığı. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 9(4), 237-240.
- Giles-Corti, B., Broomhall, M. H., Knuiman, M., Collins, C., Douglas, K., Ng, K., Lange, A., ve Donovan, R. J. (2005). Increasing walking: how important is distance to, attractiveness, and size of public open space?. *American Journal of Preventive Medicine*, 28(suppl 2), 169-176.
- Gong, W., Wei, X., Liang, Y., Zou, G., Hu, R., Deng, S., Zhang, Z., Pan, J., Choi, B. C. K. ve Yu, M. (2016). Urban and rural differences of acute cardiovascular disease events: a study from the population-based real-time surveillance system in Zhejiang, China in 2012. *PLoS ONE*, 11(11), e0165647. DOI:10.1371/journal.pone.0165647.
- Gönen, E., Kalıncara, V. ve Özgen, Ö. (1991). Anthropometry of Turkish Women. *Applied Ergonomics*, 22(6), 409-411.

- Gratani, L. ve Varone, L. (2013). Atmospheric carbon dioxide concentration variations in Rome: relationship with traffic level and urban park size. *Urban Ecosyst*, 17, 501-511. DOI: 10.1007/s11252-013-0340-1.
- Grazuleviciene, R., Vencloviene, J., Kubilius, R., Grizas, V., Dedele, A., Grazulevicius, T., Ceponiene, I., Tamuleviciute-Prasciene, E., Nieuwenhuijsen, M. J., Jones, M. ve Gidlow, C. (2015), The effect of park and urban environments on coronary artery disease patients: a randomized trial. *BioMed Research International*, Erişim Tarihi: 01.02.2016, <http://dx.doi.org/10.1155/2015/403012>.
- Gül, A. ve Küçük, V. (2001). Kentsel açık-yeşil alanlar ve Isparta kenti örneğinde irdelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 2, 27-48.
- Güleç, E. (2006). Anadolu İnsanının Antropometrik Boyutları, Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Kesin Raporu, Proje No: 20030901018. Ankara.
- Güler, N. ve Uğurlar, A. (2017). Kent parklarında kullanıcı memnuniyeti: Ankara Kuğulu Park örneği. *Megaron*, 12(3), 443-459.
- Gülgün, B. ve Türkyılmaz, B. (2001a). Peyzaj mimarlığında antropometri ve Bornova örneğinde bir araştırma. *Ege Üni. Ziraat Fak. Derg.*, 38(2-3), 135-142.
- Gülgün, B. ve Türkyılmaz, B. (2001b). Peyzaj mimarlığında ve insan yaşamında ergonominin yeri-önemi ve Bornova örneğinde bir araştırma. *Ege Üni. Ziraat Fak. Derg.*, 38(2-3), 127-134.
- Haskell, W. L., Lee, I. M., Pate, R. R., Powell, K. E. ve Blair, S. N. (2007). Physical activity and public health: updated recommendation for adults from the American College of Sports Medicine and the American Heart Association. *Med Sci Sports Exerc.*, 39, 1423-1434.

- Henneberger J. W. (2002). Origins of fully funded public parks. *The George Wright Forum*, 19(2), 13-20. Erişim Tarihi: 1.11.2016, <http://www.georgewright.org/192henneberger.pdf>.
- Holden, R. ve Liversedge, J. (2014). *Landscape Architecture an Introduction*, London: Laurence King Publishing.
- Hsieh, S., Klassen, A. C., Curriero, F. C., Caulfield, L. E., Cheskin, L. J., Davis, J. N., Goran, M. I., Weigensberg, M. J. ve Spruijt-Metz, D. (2015). Built environment associations with adiposity parameters among overweight and obese Hispanic youth. *Preventive Medicine Reports*, 2, 406-412.
- Irvine, K. N., Warber, S. L., Devine-Wright, P. ve Gaston, K. J. (2013). Understanding urban green space as a health resource: a qualitative comparison of visit motivation and derived effects among park users in Sheffield, UK. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 10, 417-442.
- İşeri, A. ve Arslan, N. (2009). Estimated anthropometric measurements of Turkish adults and effects of age and geographical regions. *International Journal of Industrial Ergonomics*, 39, 860-865.
- Jorgensen, A. ve Gobster, P.H. (2010). Shades of green: measuring the ecology of urban greenspace in the context of human health and well-being. *Nature and Culture*, 5(3), 338-363.
- Kaczynski, A. T., Potwarka, L. R., ve Saelens, B. E. (2008). Association of park size, distance, and features with physical activity in neighborhood parks. *American Journal of Public Health*, 98(8), 1551-1556.
- Kahraman, M. F. (2013). Türkiye’de Antropometrik Verilere Göre Ofiste Ergonomik İşyeri Tasarımı, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlık Tezi/Araştırma, alışma

ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü,
Ankara.

Karaçizmeli, E. B. (2010). *Charles Waldheim ile söyleşi*. Erişim Tarihi: 05.06.2015,
<https://kozmofof.wordpress.com/2010/12/26/charles-waldheim-ile-soylesi/>.

Karadağ, A. A. (2013). The effects of shopping malls on using urban parks: The case of
Ankara, Turkey. *Journal of Food, Agriculture & Environment*, 11(1), 765-
770.

Kartay, A. ve Korkut, A. B. (2009). Peyzaj mimarlığı antropometri ilişkisi: İstanbul
örneği. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 6(3), 245–255.

Kayış, B. ve Özok, A. F. (1991). The anthropometry of Turkish army men. *Applied
Ergonomics*, 22(1), 49-54.

Kaymaz, I., Belkayalı, N. ve Akpınar, N. (2013). Peyzaj mimarlığı kapsamında işitsel
peyzaj kavramı: Ankara kent parkları örneği. *Peyzaj Mimarlığı 5. Kongresi*,
14-17 Kasım, Adana.

Kazmierczak, A. (2013). The contribution of local parks to neighbourhood social ties.
Landscape and Urban Planning, 109, 31-44.

Kiavar, D. (2011). *User assessment in public spaces by gender: a survey on Seğmenler
and Keçiören Parks in Ankara*, Msc Thesis, Middle East Technical
University Graduate School of Natural and Applied Sciences, Ankara.

Koçtürk, D. ve Onurbaşı Avcıoğlu, A. (2010), Ankara kırsalında çalışan kadınların
antropometrik ölçüleri ve traktör sürücü oturma yerlerine uygunluğu. *Selçuk
Üniversitesi Selçuk Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi*, 24(4), 53-59.

Konijnendijk, C. C., Annerstedt, M., Busse Nielsen, A., Maruthaveeran, S. (2013).
Benefits of Urban Parks a Systematic Review, Copenhagen IFPR:
Copenhagen & Alnarp.

- Kuo, F. E. ve Sullivan, W. C. (2001a). Environment and crime in the inner city does vegetation reduce crime?. *Environment and Behavior*, 33(3), 343-367.
- Kuo, F. E. ve Sullivan, W. C. (2001b). Aggression and violence in the inner city effects of environment via mental fatigue. *Environment and Behavior*, 33(4), 540-571.
- Kuo, F. E., Sullivan, W. C., Coley, R. L. ve Brunson, L. (1998). Fertile ground for community: inner-city neighborhood common spaces. *American Journal of Community Psychology*, 26, 823-851.
- Kurt, S. S. ve Cindik, Y. (2013). A study on street furniture of Trabzon City. *International Caucasian Forestry Symposium*, 24-26 Ekim 2013, Artvin.
- Kuşçu Şimşek, Ç. (2016). Orta ölçekli parkların mikro iklimsel etki alanlarının araştırılması: Gezi Parkı, Maçka Parkı ve Serencebey Parkı örneği. *METU JFA Advance Online*, DOI: 10.4305/METU.JFA.2016.2.1.
- Kweon, B. S., Sullivan, W. C., Wiley, A. R. (1998). Green common spaces and the social integration of inner-city. *Environment and Behavior*, 30, 832-858.
- Liu, H., Li, F., Xu, L. ve Han, B. (2015). The impact of socio-demographic, environmental, and individual factors on urban park visitation in Beijing, China. *Journal of Cleaner Production*, 163(1), 181-188, Erişim Tarihi: 11.02.2016, <http://dx.doi.org/10.1016/j.jclepro.2015.09.012>.
- Lloyd, K., Burden, J. ve Kiewa, J. (2008). Young girls and urban parks: planning for transition through adolescence. *Journal of Park and Recreation Administration*, 26(3), 21-38.
- Loures, L., Santos, R. ve Panagopoulos, T. (2007). Urban parks and sustainable city planning-the case of Portimão, Portugal. *Wseas Transactions on Environment and Development*, 10(3), 171-180.

- Low, S., Taplin, D. ve Scheld, S. (2005). *Rethinking Urban Parks: Public Space and Cultural Diversity*, Austin: University of Texas Press.
- Maas, J., van Dillen, S. M. E., Verheij, R. A. ve Groenewegen, P. P. (2009). Social contact as a possible mechanism behind the relation between green space and health. *Health & Place*, 15, 586-595.
- Mahmouda, A. H. A. (2011). Analysis of microclimatic and human comfort conditions in an urban park in hot and arid regions. *Building and Environment*, 46, 2641-2656.
- Main, B. ve Hannah, G. G. (2009). *Site Furnishing: A Complete Guide to The Planning, Selection and Use of Landscape Furniture and Amenities*, New Jersey: John Wiley & Sons Inc.
- Makhelouf, A. (2009). The effect of green spaces on urban climate and pollution. *Iranian Journal of Environmental Health Science and Engineering*, 6(1), 35-40.
- Maleki, K. ve Hosseini, S. M. (2011). Investigation of the effects of leaves, branches and canopies of trees on noise pollution reduction. *Annals of Environmental Science*, 5, 13-21.
- Maller, C., Townsend, M., St Leger, L., Henderson-Wilson, C., Pryor, A., Prosser, L. ve Moore, M. (2008). *Healthy Parks, Healthy People: The Health Benefits of Contact with Nature in a Park Context a Review of Current Literature*, 2nd Edition, Melbourne: Deakin University and Park Victoria. Erişim Tarihi: 21.05.2015.
- https://www.deakin.edu.au/__data/assets/pdf_file/0016/310750/HPHP-2nd-Edition.pdf.

- Manning, R. ve More, T. (2002). Recreational values of public parks. *The George Wright Forum*, 19, 21-30.
- Manson, J. E., Greenland, P., LaCroix, A. Z., Stefanick, M. L., Mouton, C. P., Oberman, A., Perri, M. G., Sheps, D. S., Pettinger, M. B. ve Siscovick, D. S. (2002). Walking compared with vigorous exercise for the prevention of cardiocascular events in women. *New Engl J Med.*, 347, 716-725.
- McCauley Bush, P. (2012). *Ergonomics Foundational Principles Applications, and Technologies*, NY: Taylor & Francis Group.
- Melemez, K. ve Tunay, M. (2011). Anthropometric dimensions of Turkish operators of loading tractors used in forestry and the design of the workplace. *Agricultural Mechanization in Asia, Africa, and Latin America*, 42(2), 70-78.
- Memlük, N. O. (2012). *Inclusivity of public space: changing inclusivity of an urban park, Gençlik Parkı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). ODTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Ankara.
- Mena, C., Fuentes, E., Ormazábal, Y., Palomo-Vélez, G. ve Palomo, I. (2014). Role of access to parks and markets with anthropometric measurements, biological markers, and a healthy lifestyle. *International Journal of Environmental Health Research*, 25(4), 373-38.
- Menderes, E. (2009). *Adana Merkez Parkı kullanımı üzerine bir araştırma*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Adana.
- Mexi, A. ve Tudora, I. (2012). Livable urban spaces. public benches and quality of daily life. Scientific Papers. Series B. *Horticulture*. 56, 367-376. Erişim Tarihi: 29.01.2016, <http://horticulturejournal.usamv.ro/pdf/vol12issue4/Art65.pdf>.

- Morris, D., (2008), *İnsanat Bahçesi*, Nuran Yavuz (Çev.). İstanbul: İnkılap.
- Moulay, A., Ujang, N. ve Said, I. (2016). Legibility of neighborhood parks as a predictor for enhanced social interaction towards social sustainability. *Cities*, 61, 58-64. Erişim Tarihi: 25.09.2017, <https://doi.org/10.1016/j.cities.2016.11.007>.
- Nasir, R. A., Ahmad, S. S., Zain-Ahmed, A. ve Ibrahim, N. (2015). Adapting human comfort in an urban area: the role of tree shades toward urban regeneration. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 170, 369-380. DOI: 10.1016/j.sbspro.2015.01.047.
- Nielsen, T. S. ve Hansen, K. B. (2007). Do green areas affect health? Results form a Danish survey on use of green areas and health indicators. *Health & Place*, 13, 839-850.
- North, T. C., McCullagh, P. ve Tran Z. V. (1990). Effect of exercise on depression. *Exercies & Sport Science Reviews*, 18(1), 379-416.
- Nowak, E. (1997). Anthropometry for the needs of disabled people, Shrawan Kumar (Ed.), *Perspectives in Rehabilitation Ergonomics* içinde (s. 345-387), Taylor & Francis.
- Ocak, R. Ö. ve Perçin, H. (2014). Kent parkların tasarım anlayışlarının yurtiçi ve yurtdışı örneklerinde incelenmesi. *Selçuk Tarım Bilimleri Dergisi*, 1(1), 12-20.
- Ogden, C. L., Yanovski, S. Z. ve Carroll, M. D. (2007). The epidemiology of obesity, *Gastroenterology*. 132, 2087-2102.
- Oğuz, D. (2000), User surveys of Ankara's urban parks, *Landscape and Urban Planning*, 52, 165-171.
- Oğuz, D. ve Çakıcı, I. (2010). Changes in leisure and recreational preferences: A case study of Ankara. *Scientific Research and Essay*, 5(8), 721-729.

- Olgun, R. ve Yılmaz, T. (2014). Parkların erişilebilirlikleri üzerine bir araştırma: Niğde Kızılelma Parkı örneği. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 15(1), 48-63.
- Olmsted, F. L. (1970). *Public Parks and Enlargement of Towns*, New York: Arno Press & The New York Times.
- Onsekiz, D. ve Emür, S. H. (2008). Kent parklarında kullanıcı tercihleri ve değerlendirme ölçütlerinin belirlenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(1), 69–104.
- Onsekiz, D. ve Sezer, O. (2009). Kumarlı semt parkında tasarım özelliklerinin değerlendirilmesi. *İTÜ Dergisi/A: Mimarlık, Planlama, Tasarım*, 8(2), 3-14.
- Orsega-Smith, E., Mowen, A. J., Payne, L. L. ve Godbey, G. (2004). The interaction of stress and park use on psycho-physiological health in older adults. *Journal of Leisure Research*, 36(2), 232-256.
- Öner Bilen, S. (2004). *Kentsel dış mekanların tasarımında antropometrik verilere bağlı olarak peyzaj elemanlarının Ankara örneğinde araştırılması*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Özdemir, A. (2007). Katılımcı kent kimliğinin oluşumunda kamusal yeşil alanların rolü. *Planlama*, 39, 37-43.
- Özer, M. N. (2005). Bir kültürel miras olarak Gençlik Parkı, *Planlama*, 4, 16-24.
- Özgüner, H. (2011). Cultural differences in attitudes towards urban parks and green spaces. *Landscape Research*, 36(5), 599-620.
- Özkır, A. (2007). *Kent parkları yönetim modelinin geliştirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.

- Paoletti, E., Bardelli, T., Giovannini, G. ve Pecchioli, L. (2011). Air quality impact of an urban park over. *Procedia Environmental Sciences*, 4, 10-16.
- Peters, K., Elands, B. ve Buijs, A. (2010). Social interactions in urban parks: stimulating social cohesion?. *Urban Forestry & Urban Greening*, 9, 93-100.
- Pheasant, S. (2003). *Bodyspace, Anthropometry, Ergonomics and the Design of Work*. London: Taylor & Francis Group. s. 4-5
- Project for Public Space. (2005). *Washington Square Park. A user analysis and place performance evaluation. Final Report*. New York. Erişim Tarihi: 10.11.2014, https://www.pps.org/pdf/wsp_final_report_pps.pdf.
- Rahl, R. (2010). *Physical Activity and Health Guidelines: Recommendations for Various Ages, Fitness Levels, and Conditions from 57 Authoritative Sources*. Champaign, IL: Human Kinetics (5-10).
- Ren, Z., He, X., Zheng, H., Zhang, D., Yu, X., Shen, G. ve Guo, R. (2013). Estimation of the relationship between urban park characteristics and park cool island intensity by remote sensing data and field measurement. *Forests*, 4, 868-886.
- Resmi Gazete. (2015). On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. Erişim Tarihi: 25.09.2017. <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206.htm>.
- Sağlık, A., Sağlık, E. ve Kelkit, A. (2014). Kentsel donatı elemanlarının peyzaj mimarlığı açısından incelenmesi: Çanakkale kent merkezi örneği, *I. Uluslararası Kentsel Planlama-Mimarlık-Tasarım Kongresi*, 8-11 Mayıs 2014, Kocaeli, s. 1023-1035.

- Sarıkaya, M. (2007). *Göksu Parkı'nın (Eryaman-Ankara) mevcut kullanımı ve kullanıcı beklentilerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Seeland, K., Dübendorfer, S. ve Hansmann, R. (2009). Making friends in Zurich's urban forests and parks: the role of public green space for social inclusion of youths from different cultures. *Forest Policy and Economics*, 11, 10-17.
- Shane, G. (2006). The Emergence of Landscape Urbanism, Charles Waldheim (Ed.), *The Landscape Urbanism Reader* içinde (s. 55-67). New York: Princeton Architectural Press.
- Shashua-Bar, I. ve Hoffman, M. E., (2000), Vegetation as a climatic component in the design of an urban street An empirical model for predicting the cooling effect of urban green areas with trees. *Energy and Buildings*, 31, 221-235.
- Siedentop, S., Fina, S. ve Krehl, A. (2016). Greenbelts in Germany's regional plans-an effective growth management policy. *Landscape and Urban Planning*, 145, 71-82. Erişim Tarihi: 08.10.2017, <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2015.09.002>.
- Slavicek, L. C. (2009). *New York's Central Park*. New York: Chelsea House Publishers.
- Smith, M. E. (2009). V. Gordon Childe and urban revolution: a historical perspective on a urban studies. *The Town Planning Review*, 80(1), 3-29.
- Song, C., Joung, D., Ikei, H., Igarashi, M., Aga, M., Park, B., Miwa, M., Takagaki, M. ve Miyazaki, Y. (2013). Physiological and psychological effects of walking on young males in urban parks in winter, *Journal of Physiological Anthropology*. 32, 18. Erişim Tarihi: 20.10.2015, <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3817995/>.

- Su, J. G., Jerrett, M., de Nazelle, A. ve Wolch, J. (2011). Does exposure to air pollution in urban parks have socioeconomic, racial or ethnic gradients?. *Environmental Research*, 111, 319-328.
- Şişman, E. E. ve Gültürk, P. (2016). Tekirdağ kent merkezi dış mekân tasarım elemanlarının antropometrik açıdan irdelenmesi. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 6(14), 1-12.
- Şişman, E. E. ve Özyavuz, M. (2016). Tekirdağ kent halkının parklar hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi*, 7, 29-41.
- Şişman, E. E. ve Yetim, L. (2004). Tekirdağ kentinde donatı elemanlarının peyzaj mimarlığı açısından irdelenmesi. *Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 5(1), 43-51.
- Tunay, M. ve Melemez, K. (2008). An analysis of biomechanical and anthropometric parameters on classroom furniture design. *African Journal of Biotechnology* Vol. 7 (8), 1081-1086.
- Turan, M. T. ve Beşirli, A. (2008). Kentleşme sürecinin ruh sağlığı üzerine etkileri, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 9, 238-243.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2014). *Seçilmiş Göstergelerle Ankara 2013*, Yayın No: 4226, Ankara. Erişim Tarihi: 01.10.2017, <http://www.tuik.gov.tr/ilGostergeleri/iller/ANKARA.pdf>.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2017). Erişim Tarihi: 01.10.2017, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059.
- Tyrvainen, L. ve Vaananen, H. (1998). The economic value of urban forest amenities: an application of the contingent valuation method. *Landcape and Urban Planning*, 43, 105-118.

- Tyrvainen, L., Ojala, A., Korpela, K., Lanki, T., Tsunetsugu, Y. ve Kagawa, T. (2014). The influence of urban green environments on stress relief measures: a field experiment. *Journal of Environmental Psychology*, 38, 1-9.
- Ulrich, R. S. (1981). Natural versus urban scenes: some psychophysiological effects. *Environment and Behaviour*, 13, 523-556.
- Ulrich, R. S. (1984). View through a window may influence recovery from surgery. *Science*, 224, 42-421.
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. (2015). *World Urbanization Prospects: The 2014 Revision*. Erişim Tarihi: 29.09.2017, <https://esa.un.org/unpd/wup/Publications/Files/WUP2014-Report.pdf>.
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. (2017). *World Population Prospects The 2015 Revision: Key Findings and Advances Tables*, Working Paper No: ESA/P/WP.248. Erişim Tarihi: 29.09.2017, https://esa.un.org/unpd/wpp/Publications/Files/WPP2017_KeyFindings.pdf.
- URL-1. (2016). *Yeşil enerjili deprem parkları maliyetini karşıladı*. Erişim Tarihi: 06.05.2016, http://www.kagithane.istanbul/guncel/haber_detail/YESIL-ENERJILI-DEPREM-PARKLARI-MALIYETINI-KARSILADI/76/5089/0.
- URL-2. (2015). *Kağıthane Belediyesi'nin deprem parkları depreme hazır*. Erişim Tarihi: 06.10.2016, <http://www.hurriyet.com.tr/kagithane-belediyesinin-deprem-parklari-depreme-hazir-29830405>.
- URL-3. (2014). *Avrupa peyzaj sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun*. Erişim Tarihi: 24.06.2014, <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4881.html>.

- URL-4. (2017). *Altınpark Teknik Bilgiler*. Erişim Tarihi: 19.09.2017,
<http://www.anfa.com.tr/tr/160/p/teknik-bilgiler>,
- URL-5. (2017). *Gençlik Parkı*. Erişim Tarihi: 19.09.2017,
<http://www.anfa.com.tr/tr/34/p/genclik-parki>.
- URL-6. (2017). *Teknik Bilgiler*. Erişim Tarihi: 19.09.2017,
<http://www.anfa.com.tr/tr/168/p/teknik-bilgiler>.
- URL-7. (2017). *Altınpark*. Erişim Tarihi: 19.09.2017,
<http://www.anfa.com.tr/tr/31/p/altinpark>.
- URL-8. (2017). *Altınpark uydu görüntüsü*. Erişim Tarihi: 29.10.2017,
<https://www.google.com.tr/maps/@39.9651532,32.8678574,4842m/data=!3m1!1e3>.
- URL-9. (2017). *Gençlik Parkı uydu görüntüsü*. Erişim Tarihi: 29.10.2017,
<https://www.google.com.tr/maps/@39.9368299,32.8484651,606m/data=!3m1!1e3>.
- URL-10. (2017). *Göksu Parkı*. Erişim Tarihi: 19.09.2017,
<http://www.anfa.com.tr/tr/33/p/goksu-parki>.
- URL-11. (2017). *Göksu Parkı uydu görüntüsü*. Erişim Tarihi: 29.10.2017,
<https://www.google.com.tr/maps/@39.9929664,32.6478723,1439m/data=!3m1!1e3>.
- URL-12. (2017). *Seğmenler Parkı*. Erişim Tarihi: 19.09.2017,
<https://www.ankara.bel.tr/cevre/peyzaj-uygulama/ilce-parklari/cankaya/cankaya-segmenler-parki>.
- URL-13. (2017). *Seğmenler Parkı uydu görüntüsü*. Erişim Tarihi: 29.10.2017,
<https://www.google.com.tr/maps/@39.8953699,32.8608368,2424m/data=!3m1!1e3>.

- Uzun, S. ve Müderrisoğlu, H. (2010). Kırsal rekreasyon alanlarında kullanıcı memnuniyeti: Bolu Gölcük Ormanı Dinlenme Yeri örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 1, 67-82.
- Vlahov, D. ve Galea, S. (2002). Urbanization, urbanicity, and health. *Journal of Urban Health*, 79 (Suppl 1), S1-S12.
- Wang, D., Brown, G. ve Liu, Y. (2015). The physical and non- physical factors that influence perceived access to urban parks. *Landscape & Urban Planning*, 133, 53-66.
- Ward Thompson, C., Roe, J., Aspinall, P., Mitchell, R., Clow, A. ve Miller, D. (2012). More green space is linked to less stress in deprived communities: evidence from salivary cortisol pattern. *Landscape and Urban Planning*, 105(3), 221-229.
- Wen, C. P., Wai, J. P. M., Tsai, M. K., Yang, Y. C., Cheng, T. Y. D., Lee, M. C., Chan, H. T., Tsao, C. K., Tsai, S. P. ve Wu, X. (2011). Minimum amount of physical activity for reduced mortality and extended life expectancy: a prospective cohort study. *Lancet*, 378(9798), 1244-1253.
- Wiggweshaus, R. (2003), Günümüz Bahçe ve Parkları, Hans Sarkowicz (Ed.), *Bahçelerin ve Parkların Tarihi* içinde (s. 236-247), Ersel Kayaoğlu (Çev.), Ankara: Dost.
- Wolch, J., Jerret, M., Reynolds, K., McConnell, R., Chang, R., Dahmann, N., Brady, K., Gilliland, F., Su, J. G. ve Berhane, K. (2011). Childhood obesity and proximity to urban parks and recreational resources: a longitudinal cohort study. *Health & Place*, 17, 201- 214.

- Wong, K. ve Domroes, M. (2004). Users' perception of Kowloon Park, Hong Kong: visiting patterns and scenic aspects. *Chinese Geographical Science*, 14(3), 269-275.
- Yenioğlu, F. (2010). *Kent parklarında aydınlatma elemanlarının kullanımının peyzaj mimarlığı açısından irdelenmesi: Ankara-Altınpark örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Bartın.
- Yılmaz, M. (2015). Türkiye'de kırsal nüfusun değişimi ve illere göre dağılımı (1980-2012). *Doğu Coğrafya Dergisi*, 20(33), 161-188.
- Yılmaz, S. ve Zengin, M. (2003). User surveys Erzincan's parks. *Pakistan Journal Applied Sciences*, 3(1), 47-51.
- Yin, S., Shen, Z., Zhou, P., Zou, X., Che, S. ve Wang, W., (2011), Quantifying air pollution attenuation within urban parks: an experimental approach in Shanghai, China. *Environmental Pollution*, 159(8-9), 2155-2163.
- Yorulmaz, A. (2006). *Harikalar Diyarı Parkının kullanıcı profili ve beklentilerinin belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Yörük, İ., Gülgün, B., Sayman, M. ve Ünal Ankaya, F. (2006). Peyzaj planlama çalışmaları kapsamında Ege Üniversitesi kampüs örneğindeki peyzaj donatı elemanlarının ergonomik-antropometrik açıdan irdelenmesi, *Ege Üniv. Ziraat Fak. Derg.*, 43(1), 157-168.
- Yu, C. ve Hien, W. N. (2006). Thermal benefits of city parks, *Energy and Buildings*, 38, 105-120.
- Yücel, G. F. (2006). Kamusal açık alanlarda donatı elemanlarının kullanımı. *Ege Mimarlık*, 4, 26-29.

Yücel, G. F. ve Yıldızcı, A. C. (2006). Kent parkları ile ilgili kriterlerin oluşturulması.

İTÜDERGİSİ/a Mimarlık, Planlama, Tasarım, 5(2): Kısım 2, 222-232.

Erişim

Tarihi:

18.9.2014,

http://itudergi.itu.edu.tr/index.php/itudergisi_a/article/viewFile/900/827.

EK I: ANKET FORMU

KULLANICI MEMNUNİYETİ ANKETİ

Araştırma Tarihi: .../.../.....

Araştırma Yeri:

Sizi Araş. Gör. Sibel ONAL tarafından yürütülen “Kent Parkların Antropolojik Açıdan Değerlendirilmesi” başlıklı **araştırmaya** davet ediyoruz. Bu araştırma, kent sakinlerinin parklarla ilgili görüşleri alınarak kullanıcı profilini çıkarmak amacıyla yürütülmektedir. Bu nedenle bu açıklamanın okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz.

İstemediğiniz takdirde anket formuna isminizi yazmanız gerekmemektedir.
Sorulara verdiğiniz yanıtlar sadece bilimsel amaçlar için kullanılacaktır, **bilgileriniz gizli tutulacaktır.**

Katılımınız için teşekkür ederiz.

1. Cinsiyet ☐ Kadın ☐ Erkek
2. Doğum Yeri Doğum Tarihi:/...../.....
3. Medeni Durum: ☐ Bekar ☐ Evli ☐ Dul/Boşanmış
4. Öğrenim durumunuz?
☐ Okur-yazar değil ☐ İlkokul mezunu ☐ Ortaokul mezunu
☐ Lise mezunu ☐ Üniversite mezunu
☐ Yüksek Lisans/Doktora Mezunu
5. Mesleğiniz nedir?
☐ İşçi ☐ Kamu Çalışanı ☐ Emekli ☐ Öğrenci
☐ Serbest meslek (.....) ☐ Çalışmıyor
6. Aylık geliriniz ne kadar?
☐ 0-1000 TL ☐ 1000-2000 TL ☐ 2000-3000 TL
☐ 3000-5000 TL ☐ 5000 TL ve üzeri
7. Bu parka nasıl ulaşıyorsunuz?
☐ Toplu taşıma aracıyla ☐ Yürüyerek
☐ Kendi taşıtım ile ☐ Taksi ile
8. Bu parka ulaşmak ne kadar sürenizi alıyor?
☐ 15 dakika ☐ 30 dakika ☐ 1 saat ve üzeri
9. Bu parka en çok hangi mevsimde gelmeyi tercih ediyorsunuz?
☐ İlkbahar ☐ Yaz ☐ Sonbahar
☐ Kış ☐ Dört mevsim
10. Bu parka en çok ne zaman gelmeyi tercih ediyorsunuz?
☐ Hafta içi ☐ Hafta sonu ☐ Hem hafta içi hem hafta sonu

11. Bu parkı tercih etme nedeniniz nedir?

- ☐ Ulaşımı rahat olduğu için
- ☐ Alanın büyük olması yüzünden
- ☐ Yürüyüş, spor yapmak, bisiklete binmek için
- ☐ Fiziksel veya ruhsal olarak dinlenmek için
- ☐ Sanatsal aktivitelere katılmak için
- ☐ Temiz hava almak, doğada vakit geçirmek için
- ☐ Evime/işıme yakın olduğu için
- ☐ Ailece gelinebilecek bir park olduğu için
- ☐ Farklı aktivitelere olanak sağladığı için
- ☐ Kitap okumak için
- ☐ Piknik yapmak için
- ☐ Çocuk oyun alanı için
- ☐ Arkadaşlarımla vakit geçirmek için
- ☐ Bu parkı seviyorum
- ☐ Diğer

12. Bu parka hangi sıklıkla geliyorsunuz?

☐ İlk ziyaretim	☐ Her gün	☐ Haftada bir veya birden fazla
☐ Ayda bir	☐ 3 ayda bir	☐ Yılda bir veya daha fazla

13. Bu parkta ne kadar zaman geçiriyorsunuz?

☐ 1 saatten az	☐ 1-3 saat
☐ 3-6 saat	☐ 6 saatten fazla

14. Bu parka genellikle kaç kişi geliyorsunuz?

☐ Tek başına	☐ 2 kişi
☐ 3-6 kişi	☐ 6 kişiden fazla

15. Bu parka genelde kiminle geliyorsunuz?

☐ Yalnız	☐ Ailemle
☐ Arkadaşlarımla	☐ Kız/erkek arkadaşım
☐ Evcil hayvanımla	☐ Diğer

16. Bu parkı yakınlarımıza tavsiye eder misiniz?

☐ Evet	☐ Hayır	☐ Bilmiyorum

17. Sizce bu parkın yeşil alanı yeterli mi?

☐ Evet	☐ Hayır	☐ Bilmiyorum

18. Bu parka geldiğinizde kendinizi nasıl hissediyorsunuz? (En fazla üç seçenek işaretlenebilir)

☐ Özgür	☐ Huzursuz	☐ Tedirgin	☐ Sosyalleşmiş
☐ Umutsuz	☐ Mutlu	☐ Sıkıntılı	☐ Mutsuz
☐ Çocuksu	☐ Keyifsiz	☐ Huzurlu	☐ Enerjik

19. Bu parkta eksikliğini hissettiğiniz veya rahatsız olduğunuz durumlar nelerdir?

(En fazla üç seçenek işaretlenebilir)

- ☐ Otopark yeterli büyüklükte değil
- ☐ Çocuklar için oyun alanı yok/yeterli değil
- ☐ Tuvaletler, çeşme piknik alanına uzak
- ☐ Engelli bireylere uygun planlanmamış
- ☐ Daha temiz ve bakımlı olmalı
- ☐ Daha fazla cafe/restoran olmalı
- ☐ Fiziksel aktivite için spor alanı yok/yeterli değil
- ☐ Alışveriş yapmak için büfe vs yok
- ☐ Yönlendirme ve uyarı levhaları yeterli değil
- ☐ Açık hava sineması, konser vb. kültürel etkinlikler yeterli değil
- ☐ Alışveriş yapılacak alanlar olmalı
- ☐ Çok kalabalık ve gürültülü olması

20. Sizce bu parkın aydınlatması yeterli mi?

- ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Bilmiyorum

21. Bu parkta kendinizi güvende hissediyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Bilmiyorum

22. Sizce bu parktaki çöp kutuları sayıca yeterli mi?

- ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Bilmiyorum

23. Sizce bu parktaki oturma birimleri (banklar) yeterli mi? (cevabınız hayır ise 24. soruya cevap veriniz, cevabınız evet veya bilmiyorum ise anketi sonlandırınız)

- ☐ Evet ☐ Hayır ☐ Bilmiyorum

24. Bu parktaki oturma birimlerinin yeterli olmama sebebi nedir?

- ☐ Rahat değil
- ☐ Yağış sonrası nemli kalıyor
- ☐ Metal olduğu için kışın soğuk, yazın sıcak olması rahatsız ediyor
- ☐ Sayı olarak yeterli değil, kalabalık yüzünden yer bulunamıyor
- ☐ Uzun süre oturunca sırtımı/belimi rahatsız ediyor
- ☐ Yüksekliği kısa

Parkla ilgili eklemek istediğiniz düşünceler var mı?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

YARDIMLARINIZ İÇİN TEŞEKKÜRLER...

